

III. 223

Alexádri achillini bono
niensis de intelligentiis
quolibeta. in quib⁹ quid Lómenta. et Ari
stotiles senserint et in quo a veritate deui
ent continentur.

Tabula

Questiones quolibetii primi.

- Utrum infiniti vigoris sit deus. car. 2.
Utrum tantum deus deus intelligat. car. 4.
Utrum prima forma que est ultimus finis sit primus motor. car. 6.
Utrum deus libere moueat celum. car. 8.

Questiones quolibetii secundi.

- Utrum intelligentie medie sint producte. car. 9.
Utrum ponenda sit creatio. car. 13.
Utrum intelligentie inferiores intelligentiam superiorem. car. 13.
Utrum quodam ordine recedant intelligentie medie a prima. car. 15.

Questiones quolibetii tertii.

- Utrum intellectus sit virtus malis. car. 17.
Utrum intellectum possibilem habeat omnis homo. car. 18.

Utrum intellectus possibilis sit pure potentialis.

car. 20.

Utrum intellectus possibilis subiicitur accidentibus.

car. 21.

Utrum intellectus possibilis sit forma dans esse hominem.

car. 22.

Questiones quolibetii quarti.

Utrum deus sit intellectus agens.

car. 26.

Utrum felicitas sit deus.

car. 27.

Utrum possibile sit quod homo antequam moriatur intelligat sibas separatas

car. 28.

Quid sit copulatio.

car. 32.

Questiones quolibetii quinti.

Utrum latitudo intellectuum sit uniformiter difformis.

car. 33.

Utrum quarumque intelligentiarum perfectio attendatur penes appropinquationem summo.

33.

Alexandri Achillini Bonontensis
de intelligentijs .

Trini latitudo

Intellectum sit uniformiter
difformis. Hoc primum op^r
in quinq^z quolibet partioz.
In primo de suprema intel
ligentia. In secundo de intel
ligentiis medijs. In tertio de intellectu possibi
li. In quarto de intellectu agente. In quinto de
terminatur questio . ¶ Quantum ad primum
quinq^z presuppono. Primum latitudo intellectuū
est ipsi intellectus ordinati : fm q ex se sunt or
dinabiles. Scdm infinitum est quantum nō ter
minatum: primo physi.com.15. Applicable est
hoc supposituz infinito mollis & virtutis: siue su
infinitum per se siue per accidens. Tertium: infi
nite intensa latitudo est: cuius infinite intensa est
aliqua pars. Quartum: latitudinis intellectuum
quimmo entium: terminus intrinsecus extremi i
tensionis est deus: quia ipse ē intellectus quo nihil
supra. sed quodlibet aliud ab eo infra est. Quin
tum: si infinitus vigor datur in infinitum distan
ti a non gradu perfectionis entis eentia reperif.
Ex his sequitur q si infinite virtutis est deus: in
finite intensa est intellectuū latitudo: & si finite
finite. ideo de infinitate vigoris primi entis duo
videnda sunt. Primum: mens philosophi sicut deu
esse finiti vigoris. Scdm: ad oppositum est ver
itas. primum dupliciter probatur. Primo ratioē
Averrois optimi Aristo. Commentatoris secun
do celi:com.63. Si deus esset infinitus intensi
ue motus esset in instanti: & corpus motum ess^r
infinitum. cōsequentis prima pars deducitur. ds
naturaliter mouet: & non aliter. cōstantionabi
le est mouens motum aut aliud: cōstantia fa
ciente pro intensione aut remissione motus celi
ergo deus mouet quantum mouere potest. ergo
si infinitus . in instanti. patet consequētia: quia qz
tuncq^z paruo tempore moueret: imaginabile
esset virtutem finitam mouere in illo: patet. augē
do virtutē fm q augetur . 4.phy.te.com.72. sub

tilitas mediij: difficultas maioris est dubium ter
tium. Secunda pars consequentis deducitur:
quia.iz.metha.com.44. substantie separate mo
uentes excedunt se in nobilitate fm ordinem et
magnitudinem motorum. ergo infinite nobilis
intelligentia infinite magnum celum moueret.
Secundo: si in celo essent plures stelle aut ma
iores celum tardaret motum suum aut quiesce
ret: secundo celi:tex. & com.71. Hoc non est ex fa
tigatione agentis: patet secundo celi:com.36. qz
caret magnitudine: & si etiam ex hoc esset: mo
uens esset finitum in vigore. ergo ex defectu pro
portionis est: vt patet et a Commentatore iz. me
thaphysice:com.41. ergo finita est pportio mo
uentis ad motum. ergo mouens est finite virtu
tis. patet secundo celi:commen.38. & com.58. qz
to desiderium est fortius: tāto motus est velotior
& deus secundum Aristo. immediate effectus
moueat: patet dubio secundo . ¶ Cōtra philoso
phum quatuor vijs arguitur . Prima est via ef
ficientis. Nulla virtus finita potest infinito tem
pore mouere: quia maioris perfectionis est ma
iori tempore mouere qz paruo. sed deus potest
&c. Secundo. nulla virtus finita potest in infini
tum effectus causare. sed deus potest &c. Tertio
omnis causa infinite multos effectus continens
est infinita. sed deus est causa &c. quia infinitas
reuelationes vel rerum species deus continet.
Quarto. omne infinite multa potens intelligere
est infinite perfectionis. quia maioris perfectio
nis est multa potens intelligere qz pauca potēs
intelligere. sed deus est infinite multa potens in
telligere &c. ¶ Ad hec premitto qz ubi philoso
phum introducam respondentem: non teneo rati
onem illam . Ad primum: intelligendo de fi
nitate vigoris: negatur maior. patet de intelligē
tia circa primam: & habetur octauo phy. cō.79.
& in de substantia orbis ca.3. Et si p̄dicato ma
ioris addas: independenter: diceret philosoph⁹
qz independentia non infert infinitatem: qz pri
mo posteriorum & primo physicorum tex. com.
35. infinitum fm qz infinitum est ignotum: siue
sit infinitum in multitudine siue in magnitudine
siue in forma. ergo deus non est infinitus: aut ne
qz ipse aut aliis cognoscit infinitatem dei: neqz

impediret q̄ loquatur Aристо. de cognitione bonis: quia apud ipsum que intellectu possibili capi non possunt: nullo intellectu capi possunt. ¶ Ad probationem maioris pretermissa distinctione inter longius durare & longius agere. q̄ primo ethicorum capi. septimo: non est nobilior albedo vnius diei q̄ vnius anni. negatur assumptum: quia aut intelligentia est infatigabilis: et celum non est magis ex se resistituum vno tempore q̄ alio: non variatur proportio potentie motuie supra mobile: & sic intelligentia potens mouere per diem: perpetuo potest mouere. ideo non si infinito tempore mouebit: infinite virtutis erit. Ad secundum negatur maior. patet de sole. neque successio impedit: quia nihil virtutis aduenit rati causato primo effectu. ergo dum causat primum ita virtualiter continet secundum sicut post. Ad tertium negatur maior ad minorem cum probatione species sunt in numero determinato quo ad naturam: quia quarumlibet differētie sunt finite: tertio metaphysice: commen. ii. Neq; in infinitum multiplicabiles sunt a natura. & si quantum est ex ratione numeri in infinitum multiplicabilis esset numerus. quantum est tamen ex natura rei numerate impossibile est in infinitum multiplicari numerum: neq; si infinite erunt revolutiones: in infinitum multiplicabuntur revolutiones. ¶ Contra: si infiniti leones existent: infinite essent perfectionis: & causa equivoca simul continet ea. ergo infinite perfectionis est causa. Respōdeo: aut mensuratur perfectio penes distantiam a non gradu speciei. & tunc conceditur antecedens: & negatur consequentia. aut mensuratur penes distantiam a non gradu perfectionis. & tunc conceditur consequētia: & negatur antecedens. Ad quartum: negat philosophus maiorem: quia tantum intellectus possibilis vel homo est infinita potens intelligere: & negat minorem tertio errori intendo: scilicet tantum deū deus intelligit: p̄ dubio primo. ¶ Secunda est via. Appetitus qui quotunque finito dato potest plus appetere non satiatur nisi in infinito: sed humanus appetitus quotunque finito dato potest &c. maior pater: quia appetitus naturaliter sicut in suum quietarium fertur in

ultimum finem. minor pater: quia intellectus potest voluntati presentare quocunq; finito maius. Secundo finis est perfectior ordinatus in finez. ergo finis omnia alia excedit. infinita autēz sunt ordinabilia. ergo infinitus est finis ultimus. Tertio: omne finitum habet finem: deus non habet finem &c. quia in nihil est ordinabile. Quarto: si omnis finis est finitus: proceditur in infinitum in finibus: aut in circulum. consequens autem est impossibile. ¶ Ad primum de appetitu naturali: aut animali conformi inclinationi naturali: aut recte regulato: conceditur maior: & negat philosophus minorem. non enim probatur ea tendere in infinitum: nisi probetur in finitum esse. Sed de appetitu confessu errori aut renuente rectum dictamen. maior est falsa. quia voluntas est aliquando impossibilium. tertio ethicorum capi. quinto. unde secundo physicorum: commen. iii. ultimum in voluntariis videtur bonum: & non est in rei veritate. Intentum vero in rebus naturalibus bonum est: secundum philosophum in de bona fortuna. De rigore tam sermonis concederet philosophus. non manus deo potest intellectus presentare voluntati: Iz possit intellectus presentare voluntati maius deo: & sic minor est vera. sed diffimeret sumptis maiori & minori veris. negatur consequentia. ¶ Ad secundum. rationi finis requiritur excessus: sed non infinitus. secundo enim physicorum tex. cōmen. 24. corporalium vel artificialium sumus nos finis. tum quia primo politicorum: animalia alia hominum gratia sunt. tum quia capacitate finita: cuiusmodi est secunde intelligentie comprehendens est finitum: secundo metaphysice: commen. iiii. tum quia primo de generatione commen. iiii. infinitum secundum q̄ possibile est in potentia. tum quia. 15. de animalibus. infinitum natura respuit. ¶ Ad tertium: negatur maior. quia omne finitum est finis vel habens finem: tertio enim physicorum commen. iii. Qd finitus finitus ad aliquid extra se: est famosum & falsum. ¶ Ad quartum: negatur consequentia. ¶ Tertia est via eminentie. Universum est optimè dispositus: melius disponit si onus infinitum q̄ si non ponitur. ergo oportet ponere in

sinitū. Secundo vna perfectio simpliciter est compossibilis alteri. sed infinitas est perfectio simpliciter: quia in quocunque est melior ipsa q̄ non ipsa. ergo infinitas est compossibilis deo. ergo necessario deus est infinitus. Tertio: in nulla perfectione simpliciter includitur imperfectio: sed finitas est imperfectio: quia quanto aliquid est limitatus: tanto est imperfectius. ergo in deo nulla reperitur finitas. Quarto: nullum prohibitus est perfectius non prohibito. sed si infinitum esset: esset perfectus finitus. ergo infinitum non est prohibitum.

Con Respondeo: via eminentie concludit deus esse perfectorem alijs: sed non infinite. Ad primum non valet consequentia: patet in simili octauo physicorum commen. 56. quia oportet adere antecedenti: et possibile est q̄ deus sit infinitus in vigore: et tunc philosophus negat minorem. Ad secundum negat philosophus minorem cum probatione. quia tunc destrueretur universum. Ad tertium patet ex qua rta via. Ad quartum negat philosophus minorem: quia si infinitum esset: non esset perfectus finitus: quia nullum finitum esset: quia tertio physicorum commen. 30. Alietas exigit finitatem. sed si infinitum esset et finitum: infinitum esset aliud a finito: tum quia posito infinito in magnitudine nullum magnum aliud ab eo: aut eius partibus esset. infinitum autem in vigore non patitur partes. ergo nihil est com possibile infinito in vigore. **E**x his sequitur: q̄ distinctio de infinito in vigore intensive et extensiva non admittitur esse pro aliquo membro eius a philosopho.

Contra est via remotionis. Nulla imperfectio est ponenda in deo. sed infinitas est imperfectio et. minorem probo quadrupliciter. Primo: quanto res est limitatio: tanto est imperfectio. sed omne ad cuius augmentum sequitur augmenum imperfectionis: est imperfectum: vel non est sine imperfectione et. Secundo: quanto aliquid est propinquius non enti tanto est imperfectius. sed qualiter aliquid est limitatus tanto est propinquius non enti. ergo limitatio dicit imperfectionem et.

Tertio: quanto nature sunt viciniores materia tanto sunt imperfectiores: sed quodlibet finitum finitam distantiam ad materiam. ergo est imperfectum: et non nisi quia finitum. ergo finitas dicit imperfectionem. Quarto: omnis carentia perfectionis dicit imperfectionem. sed omnis finitas dicit carentiam. vltioris perfectionis: secundum illud genus cui additur. **R**espondeo: nobis naturaliter inseratum est entia nolle male disponi. id. metaphysice in fine. ideo nihil est in deo quod dicatur imperfectum. A uerois etiam sexto ethicorum capi. primo. deus est sanus in quo non est ad diu neq̄ diminutio. oportet igitur philosophum negare minorem. **A**d probationem primam: finitas quantitatem virtutis importat: et virtutis augmentum dicit perfectionem: et importat negationem maioris virtutis: tunc si maioris virtuti negare non sit aptum aliquid correspondere: tunc tantitati non adiuncta est. dependentia: et sic esse i deo dicit philosophus. Ad secundum: limitatum duo dicit sicut et finitum: tunc si virtuti additur maioratio. negatur minor: quia tunc limitatus est distantius a non gradu entis. sed si fertur maioratio ad maiorem virtutem ibi negatiue inclusam: tunc minor est vera et non est deo applicabilis.

Ad tertium similiter. Ad quartum negatur minor. quia carentia ibi presupponit apertitudinem ad maiorem perfectionem essentialem. sed sumpta carentia precise negatiue. negatur maior a philosopho.

Contra duabus viis. Prima contra opinantem est. omne finite. intensum est finite remissum. ergo omne finite perfectum est finite imperfectum. Secundo in deo nulla est imperfectio. ergo infinita in eo est perfectio. patet consequentia: quia non est aliud non gradus imperfectionis q̄ infinita perfectio. Tertio. deus nihil non intelligibilitatis habet vel nollibilitatis. ergo infinite intelligibilis vel vollibilis est. Quartus: deus entitatem habet a se. ergo cum tota plenitudine: ergo cum infinitate. prima consequentia patet: quia nihil infinite habetur: nisi ab agente limitante illud.

Quoli.

ad certum gradum. Quinto: si non posset esse infinitum ens: perciperet apprehendens ens infinitatem enti repugnare. Ad hec philo sophus. Ad primum negatur consequentia. quia infinite latitudini intensionis remissio priuatue opponitur. sed finite latitudini per sectionis non pure priuatue opponitur in perfectio. quia imperfectio duo dicit: primum et priuatuum: finitam propinquitatem non gradui perfectionis. Secundum et posituum potestialitatem finite distantis hoc secundum repugnat deo: licet enim deum possibile sit imaginari potentiam. non tamen possit habere est imaginari deum esse potentiam. Ad secundum negatur consequentia. Ad probationem negatur assumptum. Sed imposito quod imperfectio solum significet finitam propinquitatē non gradui perfectōis admissō casu iterum hanc nego. deus est imperfectus: quia non varianda est responsio propter impositionem significationis termino autentice significanti. Similiter posito: quod conuertantur ille. deus est finite propinquus non gradui perfectionis. et deus est imperfectus. adhuc concedet philosophus primam et nego secundam. Sed esto quod perfectio et imperfectio priuatue opponentur: et quod imperfectio precise importet finitam propriū inquitatem non gradui perfectionis: concederetur quod omne finite perfectum esset finite imperfectum. et sic deus esset imperfectus: quia eius finite intensa esset perfectio. ergo finite remissa: non tamen respectu intensioris perfectionis possibilis. sed respectu intensioris gradus motus. vel proportionis. vel respectu imaginabilis perfectionis gradus. non oportet autem cuilibet imaginationi aliquid posse in re correspondere: tertio physiorum tex. commen. 75. neque inconvenit variato casu: et significatione terminorum: concedere propositionem similem in voce propositioni prius negate: et diuersam in significato: et sic non est redargutio: et tunc sequitur non esse dabilem non gradum imperfectonis: icut non est dabilis infinita perfectio: nisi forte ad imaginationem. Ex hoc sequitur

Primum.

quod imaginatio: licet non sit possibile quod a crescat a non gradu perfectionis finiti: velociter in hora ad summum. b. vero crescat. a. non gradu motus in eadem hora in duplo velocius continetur quod. a. quod continue ante finem et in fine horae erit. b. remissum: et in duplo intensius quod. a. dummodo nihil subito acquiratur: aut desperdatur unius eorum. et tamen. a. erit in fine horae summe perfectum et imperfectum. Ad tertium negatur consequentia. Alio quartum de rigore sermonis concedit philosophus primam consequentiam: et negat secundam: quia plenitudo supponit in consequente pro existente aut potente existere: cuiusmodi non est infinita plenitudo. sed de bonitate intellectus sumpta plenitudo in consequente pro plenitudine imaginabili sive possibili sive non: concessa secunda consequentia negat primam. Ad quintum negatur consequentia: quia sola repugnantia ex rationibus formalibus terminorum cuilibet apprehendenti terminos potest apparere: licet consequens philosophus concedat.

Secunda est via contra exclusionem. Arist. octauo physi. tex. commen. 79. et 12. metha. te. commen. 4. i. sic demonstrative arguit. deus est infinitus. ergo est sine magnitudine. sed de infinitate durationis consequentia non valet. ergo de infinitate intensua ea intelligit. Secundo: per consequentiam philosophi si esset virtus infinito tempore mouens et in magnitudine finita: moueret in instanti: que non valet de infinitate durationis. patet de celo. ergo de infinitate intensua eam intelligit. Tertio per consequentiam Commen. in de substantia orbis. motor est finite potentie. ergo non est causa continuationis eternae: et ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Ad primus non est illa ratio Arist. sed hec vel alia forma ta a Commentatore ibi: nullum corpus raut virtus in corpore mouet infinito tempore. sed primus motor mouet infinito tempore. ergo primus motor et si celum mouet sphaera ignis in giru tertio celi commen. 20. dico primo quod motus ille est ab intelligentia: mediate ta

men. Secundo dico: q nullus est motus ignis qui sit eternus: qz non est idem ignis numero continuo: et variato mobili variatur motus: Iz eterne mouebitur ignis fz philosophos. Cor. forma corporeitatis non est substantia eterna in materia: quia dato opposito daret forma eterna: que nunq aut perpetuo operaretur: aut tc. et sic daretur forma materialis infatigabilis: propter hec et alia reprehendit Blaurois Blaicensam primo physicorum commen. 63. Ad propositum. Non loquitur igitur Aristo. ibi de infinitate intensiva: quia non dixisset ibi tex. commen. 7. tria sunt infinita: mouens: motu: et tempus: et si sic: nulla est sermonis continuatio: per primum motorem intellige omne quod mouet celum: siue deus siue no: siue vno siue plures. patet octauo physi. tex. commen. 45. Ad secundum. omnis virtus in magnitudine est fatigabilis. ergo si infinito tempore mouens est aliqua virtus in magnitudine: infiniti vigoris est. et si sic in instanti mouet. patet de substantia orbis capi. tertio. et sic p*z* implicatio contradictionis inclusa in hac propositione. in finito tempore mouebit virtus in magnitudine: ex hoc p*z* consequentia philosophi in de sensu et sensato. s. i in infinitum minorato visibili infinitum maioraretur visus illud debens videre: et hoc esset p*p*ter materialitatem virtutis. aliter concluderet intellectu possibile esse infinitum tc. Ad tertium distinguit Lomen. octauo physico. commen. 79. et in de substantia orbis et secundo celi: com. 7*i*. finitatem. s. temporis: et de hac consequentia valet: et antecedens est falsus: et actionis. et de hac antecedens est verum. et negatur consequentia: aut intelligatur de motore celi dependente de finitate temporis: et potentie ad operandum vel mouendum est ex se.

Sed quia hec opinio in pluribus errat ut patet consideranti loca in quibus introducitur philosophus respondes. ideo ea dimissa pono secundum dictum principale. Deus est infiniti vigoris in essendo et operando in tempore et actione. Ex quo sequitur infinitam esse intellectuum latitudinem. Contra. nullum

i infinitum excedens latitudinem aliquam terminat illam: sed deus latitudinem creatorum in infinitum excedit. tc. maior patet: qz in latitudine uniformiter difformi gradus summus excedit remissum: et in nulla proportione. Secundo. omnis gradus ex gradibus remissiorib*z* intensive componitur. sed deus non componitur ergo deus non est terminans. Tertio. omnis gradus latitudinis infinites sumptus reddit gradum infinitum terminantem. latitudinem illam. sed nullus gradus creatorum infinites sumptus reddit deum. ergo deus non est infinitum terminans. Quarto. omnis gradus terminans latitudinem mensuratur ea. sed deus nullo extrinseco mensuratur. ergo non est terminus maior. patet: quia tanta est gradus intensio: quanta est latitudo media inter ipsum et non gradum. Ad primum: terminare est dupliciter: intrinsece et extrinsece. maior est vera primo modo: et non secundo modo. Ad proportionem: non est hec latitudo uniformiter difformis: patet quolibet quinto. Ad secundum. si per compositionem intelligis diuersorum unionem. negatur maior: quia isti gradus diuersarum specierum non sunt acquisibilis: vel deperdibilis ab eis: quorum sunt. fz sumpta compositione p*e*minentia continentia concessa maiore. negatur minor. et esto q*p* diffomeratur in maiori et minori. negatur consequentia. Ad tertium. duplices sunt latitudines. quedam sunt rei eiusdem speciei. et sic quilibet pars latitudinis est eiusdem speciei cum alia parte. et de ipsis maiores concedi possunt. quia in infinitum crescente aliquo ipsum cuilibet maiori se aliquando equabit: alijs non mutatis. in his enim gradibus maior minorum similiter et actualiter continet. Aliie sunt latitudines essentiarum: et in ipsis una pars latitudinis est alterius speciei ab altera. et de ipsis maiores sunt false: quia in ipsis maior minorum dissimiliter continet. et eminenter: et quanto essentia est altior: tanto dissimiliter continet. deus igitur infinitus dissimiliter continet. Ad quartum

quartum duplex est distantia: intrinseca: et est essentia distans: ideo tanta est perfectio quanta est distantia: et sic essentia se ipsa est aliquante perfectionis: et sic se ipsa excedit in superiores species non tamen ipsa tota est excessus: quia non se tota excedit: quia si sic: nullius perfectionis esset excessum: ex quo sequitur quod nulla essentia alia a prima infinite excedit aliud. quia quelz essentia alia a prâa est finita: et excessus quo ipsa excedit non est tanta nobilitas sicut ipsa: et sic inter excedens et id quo excedit non est omnimoda identitas. Alia est distantia extrinseca: et est essentia: non ita perfecta medians: non in essendo: sed in cognoscendo: non intrinseca: sed extrinseca: non a priori: sed a posteriori: non adequate: sed minute mensurans respectu finitorum: et in proportionabiliter respectu primi: et sic mensura ri non repugnat deo. Rationes autem philosophorum super dictis ab eis fundantur: ideo non difficile est eas soluere.

C Tria occurunt dubia. Primum utrum tantum deum deus intelligat. **C** Respondeo per duo dicta. Primum: Opinio Aristotelis est quod sic. Secundum: illa opinio non est vera. primum patet sex rationibus: quarum quinque habentur .iz. metaphysice commen .51. vbi principaliter solvit hec questio. ideo hoc commentum allego per vbi supra. **C** Prima est via nobilitatis. Nullus intellectus in actu intelligit minus nobile: sed deus est intellectus in actu et. maior est Aristotelis vbi supra. Nobilior non intelligit. et supplet Commentator in una expositione: minus nobile: et expositionem confirmat. Impossibile est deum intelligere vilius: aut nobilior. Secundo per Commentatorem vbi supra: si intelligit deus aliud: substantia eius non erit nobilissima omnium entium. probatur consequentia: quia nobilitas non est ei: nisi quia perficitur per aliud. quod aliud necesse est ut sit nobilior eo: quia intellectum est perfectius intellectu. Tertio: per Commentatorem tertio de anima: commen .36: contra Themistium. quod comprehendit minus perfectum ex eis comprehendentibus: que

non sunt admixta materie: necesse est ut comprehendat perfectius et non exterior. Quarto per Commentatorem vbi supra. si primum intelligit vilia: contingit ut sua nobilitas sit intelligentia et. Quinto per Commentatorem tertio de anima commen .19. Intellexus agens non intelligit aliquid eorum que sunt hic: quod igitur. alie intelligentie hec intelligent. Confirmatur per Commentatorem inde beatitudine anime: non est alia natura que apprehendat intelligibilia nisi homo. Intelligo intelligibilia materialia. **C** Secunda est via actualitatis. Omne intelligens aliud partitur perfectius. deus non patitur et. maior est eorum vbi supra. propter hoc philosophus ibi: melius est non videre quedam quam videre. Intelligo melius est simpliciter: non nobis: non videre quedam: scilicet imperfectiora intelligentia vidente. Secundo: Commentator vbi supra. Quod intelligit aliud transmutatur in sua substantia in aliud. et cum primum in telligit quodlibet: necesse est ut transmutetur in vilius. Tertio Commentator vbi supra. Si primum intelligit aliud: sua substantia non est actio eius. sed necessario perficitur per hanc actionem: sicut intellectus perficitur in nobis per id quod intelligit. Quarto. omne intellectum est perfectio intelligentis: saltem intellectum per se. sed vilia perfectiorum intelligentiarum actualium perfectiones esse non possunt. ergo et. maior est Commentatoris vbi supra: et tertio de anima commen .28. Intellectus appellatur actio perfecta immo complemenum. minor est Commentatoris .iz. metaphysice commen .36. Nullus intellectus separatus ordinatur in minus bonum se ipso. Quinto: in omni intelligentia intelligenti aliud est aliquid simile materie. sed in deo non est aliquid simile materie. ergo et. tota ratio est Commentatoris tertio de anima commen .5. Sexto: Intellexus sp est sub eo quod intelligit: patet ex eis vbi supra. ergo si deus intelligit aliud: deus est sub alio. antecedens intelligo vbi intellectum est aliud ab intelligentie. **C** Tertia est via independentie: oem intelligens

multa intelligit aliqua que sunt causa ipsius per Commentatorem vbi supra. sed deus non intelligit aliqua que sunt causa ipsius. ergo rc. Secundo: si deus intelligit aliud: indiget altero quod est contra positum de primo principio conditionalis est Commentatoris vbi supra. ¶ Quarta est via simplicitatis. Quandoque intellectus et intellectum adunantur perfecta adunatione illa sunt unum omnibus modis. quoniam si intellecta sunt plura non adunantur cum essentia intellectus. et sic essentia intelligentis erit aliud ab intellectis. sed in deo intellectus et intellectus adunantur rc. maior cum probatione et minor sunt Commentatoris vbi supra. Secundo: per Commentatorem .iz. metaphysice commento .39. intellectus: intellectum: et intelligens reducuntur in unum: et non differunt nisi respectu dispositionum. Tertio: per Aristotelem tertio de anima. Idem secundum actum est scientia rei. vbi Commentator commen .19. inuit aliquid proprium intellectui agenti in quo differt a materia li. s. q in intelligentia agente scientia in actu ea dem est cum scito: intelligo proprium conuertibile. Quarto: per philosophum tertio de anima: Idem autem secundum actum est scientia rei: vbi Commentator commen .27. scientia abstractorum est ipsum scitum omnibus modis. Econtraario dispositioni in scitis intellectus materialis Quinto: per Commentatorem tertio de anima: commen .39. intellectus debet esse intellectum omnibus modis: et maxime in rebus liberatis a materia. Idem dixerat commen .13.13 arguendo Sexto: primus est simplicior intelligentiarum: ideo est unus sine multiplicitate: quia est sine alietate intellectus et intellecti: et sine multitudine intellectorum. patet ex Commentatore vbi supra. ¶ Quinta via. assumptum Commentatoris tertio de anima commen .26. ad probandum q in intellectus quorum intellectum est abstractum a materia semper veridicat est: quia suum intellectum est abstractum a materia: si autem inferiora a superioribus intelliguntur; consequentia non valet: aut assumptum non est verum: sicut neq de intellectu possibili. limitent qui velint antecedens cum ly primum. Ego autem non restrin-

go que possum absolute intelligere. Secundo per consequentiam Commentoris tertio de anima: commen .25. Si non inuenitur quandoque intelligens et quandoque non: nihil intelligit extra se. ergo si intelligit aliquid extra se: ipse intelligit quandoque et quandoque non. sed deus non quandoque intelligit quandoque non. ergo non intelligit aliquid extra se. Tertio: intellectus intelligitur a rebus separatis in actu: et nihil non intellectus intelligitur ab eis. ergo tantum intellectus intelligitur ab eis. minor est Commentatoris vbi supra. Quarto: Commentator vbi supra reprehendit Themistium in duobus. primum: deus intelligit multa subito. secundum: deus intelligit omnia: ex quo intelligit se esse principium eorum: quia hoc contradicit sermoni nostro: cum dicimus q intelligit se: et nihil extrinsecum: et q intellectus et intellectum in eo sunt idem omnibus modis: et subdit hec duo dicta sunt non intelligentis demonstraciones Arist. Ex his sequitur deum non intelligere multa: quia non subito nec successione ut dixit Commentator vbi supra. q lassaretur. patet consequentia: quia non reperibilis est successio: nisi in intellectu cōiuncto sensu cui accidit lassari per accidentem. ¶ Sextavia. Si prima intelligentia cognosceret secundam: prima esset cognitio secunde: et secunda cognoscit primam. ergo duabus cognitionibus realiter distinctis se cognosceret: q superfluit. patet consequentia: quia per primam et per seipsum: immo perfectius se intelligeret secunda in prima q in se: quod non appetet: quia nulla quiditas aliqua ab a. est perfectius formalis notitia ipsi a. q ipmet. sicut nihil aliud ab a. est verius. a. q ipmet. patet consequentia: quia prima est notitia secunda alterius rationis a notitia que est secunda de semet. ergo non sunt ille notitiae eque perfecte: neq prima est minus perfecta q secunda. quia tunc prima imperfectius intelligeret secundam: q secunda seipsum. ergo prima essentia est perfectius notitia secunde intelligentie q ipmet se cūda sui sit notitia. Scđo: si actu intelligentia intelligeret formas materiales: aut p eentia intelligentis aut per intentionem intellecti. nō enim est aliud modus intelligendi aliquid per se: non primum

quia eternum & invariabile non est representa-
tivum variabilis & corruptibilis: ut sic: non secū-
dum: quia indigerent intelligentie intellectu
agente abstrahente: & fantasie a cuius intentio-
nibus sit abstractio: & sic intellectus intelligen-
tiarum dependeret ab existente in corpore: &
si non dependerent intentiones ille a fantas-
matibus reverteretur ratio Commentatoris:
tertio de anima: commen. 5. contra Themistius.
Si formare per intellectu esset eternum: forma-
tum esset eternum. ergo forme sensibiles essent
intellecte in actu extra animam: & non materia-
les omnino: aut aliquid intelligere intelligentia-
rum non esset eternum: quia intentiones corrup-
tibilium sunt corruptibles secundum Commen-
tatorem ibi: & commen. 30. Illorum rationum
conclusionem ponit Commentator tertio de ani-
ma commen. 5. & 8. primum non intelligit aliqd
extra se: & 12. metaphysice commen. 39. Illud &
est intelligens: quia intelligit se: non quia intelli-
git aliud est viuum quod habet vitam in fine nobis
litatis. ideo vita & scientia proprie dicuntur de-
eo. Ex his de mente philosophi habentur quin
& Primum: deus intelligit se & non aliud. et si
dixeris. verum est recipiendo. sed aliter non
dicam & non potest aliquid intelligere aliud
a se nisi recipiendo: ideo non potens recipere
non potest intelligere aliud. productio autem vi-
uum non infert passionem in agente. ideo quis
deus non intelligat vilia producere tamen po-
test. Secundum: alie intelligentie in actu intelli-
gunt se & perfectius se: & nihil vilius eis. Ter-
tius. Intellectus possibilis intelligit se vilia se
& nobiliora. Quartum: nullus intellectus nisi
forte possibilis intelligit aliquid extra se. Quin-
tum: deus est simpliciter primo notum. sed pri-
mum principium complexum de quo quarto me-
thaphysice commento octavo est notissimum
nobis.

Contra tribus vijs. Prima est via sapientie:
quia reuertitur argumentum Aristotelis contra
Empedoclem tertio metaphysice: commento
ij. & primo de anima: commen. 80. Insuper
tissimum esse deum. Secundo & animal morta-
le sit scientius eo. Tertio & sit ignorans ea que-

sunt hic. Quarto: & distinctissime cognoscens
causam non cognoscit causatum. & sic tollitur dis-
cursus. Quinto: quicquid virtus inferior cogno-
scit: cognoscit superior. sed inferiora intellectus
possibilis cognoscit &c. Sexto: omne perfectissi-
me cognoscens aliquam naturam sufficienter:
cognoscit omnia demonstrabilia de illa. sed de
us perfectissime cognoscit se: & de ipso demon-
strabilia sunt: non esse corpus: non habere ma-
teriam partem sui &c. Et hec sine istorum infe-
riorum cognitione cognosci non posunt. Sep-
timo. omne perfectissime cognoscens aliquam
naturam perfectissime cognoscit omnia quida-
tive in eo inclusa. sed quiditas entis substantie &
spiritus sunt quiditatue in deo inclusa. ergo sunt
ab ipso perfectissime cognita: quod non est pos-
sibile non cognoscendo aptitudinem illorum
universalium ad esse in aliis a deo. Ad pri-
mum argumentum est contra Empedoclem: qz
amicitia non est natura entis simpliciter: quia
non inimicitie. Sed non contra philosophum:
pater per Commentatorem. 12. metaphysice:
commento. si. quia primus scit naturam entis
in eo & est ens simpliciter. Ex quo patet & sa-
pientia dei est de ente in quantum ens. Et si Com-
mentator. 12. metaphysice commento. 36. dixit.
Non mouentur celi nisi quia intelligunt ex se:
& perfectio & substantia eorum est in motu: in-
telligo & intelligendo se intelligunt substantiam
que conservatur in sua dispositione mouendo.
Ad secundum. aut magis sciens dicit perfe-
ctio modum cognoscendi: & tunc negatur co-
sequentia: quia nullus intellectus circa primum
superat aut equat primum. Si autem dicit ex-
tensionem ad plura obiecta imperfectionis est
apud philosophum: ideo repugnat deo. Ad ter-
tium negatur consequentia: quia non disponi-
tur per ignorantiam aut scientiam: & non est na-
tum habere alterum. 12. metaphysice commen-
. si. ideo deus scientia universalium vel particu-
larium non disponitur. Ad quartum cogno-
scit deus: apud philosophum seipsum cognitio
absoluta non respectiva. id cognoscere ex forma
materiali ex quiditate individuali materiali: ex huius
privacione &c. ex suplente imperfectionem est.

ideo non competit intellectui in actu: siue sit pri
mus siue non. neq; ppter hoc tollitur discursus
ab intellectu possibili: t; non ponatur in deo: aut
aliis intelligentiis. Ad quintum. nullus intelle
ctus apud philosophum cognoscit omne cognitum
ab inferiori intellectu: imo comparando intellectum
sensui stando in per se cognitis. negatur illa ma
ior. Cor. non si deus sume bonum cognoscit. co
gnoscit non bonum vel malum vel remisse bo
num. Ad sextum. non ponitur in deo aut intellige
tiis supra possibilem compositio aut divisione. i. o. no
cognoscit demonstrabilia deus igit non corporeo
cognoscit: t tam non scit deus hac proprie
tate. deus non est corpus. Ad septimum. no pono ens aut
spiritum. e. eveniuocum deo et creature. i. o. ne
gatur minor.

Secunda est via sollicitudinis: quia sollicitu
do circa individua: quam declarat Comentator.
.12. metha. com. 37. t. 52. t. concedit Aristo. 10. ethi
cor. ca. 10. t. Comen. secundo celi. com. 34. t. 37.
habere deum. Infert deum cognoscere individua.
vnde primo economicorum sic preordinata fuit a deo
utique natura masculi et femine ad coitionem. t.
Secundo: qz misereatur eis: secundo de anima. com. 34.
Tertio dat alias res no ex necessitate: secundo ce
li: com. 34. **Q**uarto dat prophetiam in de somno et
vigilia. **A**d primu cura istorum que sunt hic: no
infert deum cognoscere hec: sed infert causare ea:
et operari ppter ea. qz deus sollicitari probas ex
hoc qz natura agit. ppter finem: secundo phys. com.
.75. t non plus sequitur ex conseqente: qz ex an
tecedente: infert etiam sapientiam: quia sapien
tis est cognoscere omnia: vt contingit probemus
metaphysice. ideo deus cognoscendo se cogno
scit: non dico omnia: sed aliquid qd est quodam
modo omnia: saltē incompleta. Sic intelligo Com
mentatore. 12. metha. com. 51. veritas est qz pmi
scit omnia: qz scit se tantu scientia in esse: qz est
causa eorum esse. deus enim est omnia quodam
modo. sc. causaliter et eminenter. dixit enim Com
mentator. 12. metha. com. 24. forma primi mouentis
est quodammodo omnes formes: s. 12. metha. cō.
.36. habetur formas materiales: qz eē in actu: eē
in materia: t fm eē in potentia esse in primo mo
to. t. 12. metha. com. 18. forme sunt in materia i
potentia: t in actu: in primo moto: soluz. diffe

rentia est in sermone: quia materia anteq habet
et formam est in potentia ad eam. t tunc deus ē
in actu: qz fm Comentatorē ibi com. 18. materia
ad actu potest reducere. sed materia habet for
mam est in actu: t tunc deus habet illā in poten
cia actua: quia non habet eam formaliter: nec
babere potest: sed potuit vel potest ipsam produ
cere de potentia ad actu. **A**d secundum. deus fa
cit effectū habentis misericordiā: in intelligentiis
enī fm Aristo. t Aqueroim. io. ethicorum. ca. io. no
sunt. virtutes morales. **A**d tertium non ē sen
sus naturam dare non necessario: nec recipiēs
recipere non necessario: sed datum non esse ne
cessarium pro esse habenti: patet in exemplo Com
men. possibile est aīal esse sine visu. **A**d quartum
ab agente necessario est effectus nouus ex
dispositione passi.

Tertia est via intelligibilis. Comentator in
de somno et vigilia. Cum ista individua habeant
determinatum esse: necesse est vt natura eorum
sit intellecta apud formam abstractam. cuius pro
portio ad illam est: sicut proportio forme artifi
cis ad artificiatum. Secundo Aristo. in de bo
na fortuna concedit deum cognoscere futura. Ter
tio Aristo. quinto ethicorum capi. secundo docet orare
deum. ergo deus cognoscit hec inferiora: t con
tingenter agit. patet consequentia: qz aliter frustra
renur tempus et opus. nec Aquerois illud negat
imo quanto colliget in fine implorat consensu de
vt perueniat ad ultimam perfectionem: que beatu
tudo semper appellatur. **Q**uarto. Aristo. 10.
ethicorum ca. io. deus gaudet de eo qui nimirum si
bi assimilari: t subdit Aquerois. **N**ignius est er
go vt benefaciat eis qui amant ipsum plus: t vi
honorificet eos et visiter eos: sicut dispositio ami
ci cu amico: t quomodo stat cum istis deus non
cognoscere ista et necessario agere. **Q**uinto felici
tas est donum datu a deo primo ethicorum. ca.
.13. ergo deus libere dat: patet consequentia ex qd
nominis doni. **A**d hec philosophus ad primus.
Natura istorum individuum intellecta apud formam
abstractam est ipsamē intelligentia. **D**icit innuit
Comen. parum infra modus. accidētū deter
minatarum causarum necessario habet naturā uni
versalē intellectā que est prima causa in esse eorum
t. hoc confirmat esse artificū eorum que sunt

Quoli.

quia competit intelligentie.iz.enim metha.com.
.18.esse formarum in actu est in primo motore:z
assimilatur aliquo modo esse ei⁹ q̄ sit in anima
artificio:z declaratur similitudo a Lómenta.iz.
metha.com.44.z isto modo concedo intelligentiam
esse plenā formis tc. Ad scdm homo fortu
natus non cognoscit futura:vel saltē non op̄
q̄ cognoscat:quia principio meliori operatur q̄
sit intellectus z consiliuz: z subdit philosophus
deo autem per se hoc z bene videre futurum et
presens.i.deo per se conuenit dirigere fortunatū
in presentibus z futuris ratione parentibus. Ad
tertiū.educandi sūt liberi: z regendi lunt vulga
res in timore dei:vt melius z facilius reducātur
ad bene z moraliter vivendū .pprter hoc multa
sunt secreta physica que nō sunt diuulgāda:vnde
septimo politicoz dimittit lex eos qui habent
etatē amplius prouectā z pro ipsis z pueris ho
norare deos. ¶ Scđo dico q̄ posset esse q̄ ho
mo orando prepararetur ad recipiēdum aliquā
cognitionē vel aliud ab agente q̄tuncqz necel
fario z naturaliter opāte:vt colligi potest.io.eth.
ca.ii.ab Aleroi z Aristo. Quidam sunt boni p
naturam:z hoc non est a nobis:sed per gratiam
quandam diuinam illis quorum bona est fortu
na z veraciter.ideo semper obseruanda est lex
nature. Beum vnum cole. tenemur enīz magni
ficare creatorē:vt tagit Lómen. primo celi com.
.2.z.5.ethicoz ca.ii.sacrificare naturale est. Ad
quartum.facit deus effectū gaudii: z bene facit
amantibus eum:quia se donat eis:z honorificat
illos:quia dat eis rem maxime honorabilem:qz
seipsum:z visitat eos:quia se vnit eis:quia intel
lectū vnitur intelligenti:z amatum vnitur aman
ti.pater quoli.4. Ad quintum loquitur Aris.cō
ditionaliter. Secundo capitū ibi donū pro pre
mio dato merenti:sive libere:sive non . Tertio:
infinitis causis naturalibus ad vnum effectum
concurrentibus:cum vna causa libera effectus ē
liber.ita in proposito. quia dispositio hominis
ad sciētias z virtutes est libera.ideo vniō dei cū
homine qua ē felicitas libera est: sed non ex par
terniti apud Ari.sed ex parte hois cui vniſ. Ista
enī bona dispositio hominis a celo hz:depēdentia,
¶ Sed propter multa falsa que sequuntur ad
hanc positionem eam cū auctoribus eius. dimit

Primum.

temus. Zenemus igitur q̄ deus cognoscit om
nia: ex quo sequitur: q̄ non omnis intellectus
intelligens aliud a se patitur ab eo. Sequit secul
do q̄ non omnis intellectio qua materialia itel
liguntur est collecta ab intellectu agente ex singu
laribus. Ex his duobus fundamētis solvunt ra
tiones philosophorum:quia super opositis cor
relariorū fundantur. Qd autem infinitas par
tes continui intelligat deus:z non intelligat infi
nititas partes continui:z q̄ infinitum numerū in
telligat z non intelligat numerum infinitum: z
q̄ in infinitas partes continuum sit diuisum: et
non sit diuisum in infinitas partes.pater ex logi
ca tc. Qd aut ex determinatione voluntatis cō
tingentia cognoscat deus.pater ex theologia tc.
¶ Dubium secundū. Autrum prima forma que
est ultimus finis sit primus motor. Respondeo
q̄ sic:probatur tripliciter.primo:quia si non. tūc
prima forma esset finis cōmuni que nō moue
ret.cōsequens est cōtra Lómen.iz.metha.com.
.44. Nulla forma est quasi finis z vniuersalis:
nisi illa que mouet primū celū motu diurno.pa
ter cōsequentia:quia non potest eē q̄ prima sub
stantia sit secundus aut tertius motor tc.ideo si
ipsa non est primus motor.ipfa non est motor.
io Lom.ibi quelibet substātia abstracta est prin
cipium substantie sensibilis fm motorem:z fm
finem:z habetur hec vniuersalis:si ex reduplica
tiva licet inferre vniuersalem:ex.iz. metha.com.
.38.intelligentia in eo q̄ abstracta est mouens
z finis. Scđo:si non:tūc prima substātia esset
prior motore totius.cōsequens est cōtra Lom.
.iz.metha.com.44. z in de substantia orbis.di
centē contra Alicennā qui dicunt primā substā
tiam esse priorem motore totius:falsum dicunt.
pater consequentia:quia non potest esse q̄ pma
substātia sit equalis: neqz inferior primo mo
tore.ideo si ipsa est non primus motor: ipsa est
prior motore primo.Tertio si essent aliae sub
stantie abstracte non mouentes:essent ociosē.iz.
metha.com.44.auctoritate Aris.3 prima sub
stantia non est ociosa.ergo tc. Quarto:si est ali
qua substātia que non mouet est in dispositiōe
diminuta.iz.metha.com.48.sed prima substā
tia non est in dispositione tc. imo Lómentator
ibi: nulla est substātia abstracta que non mo

ueat: et si essent substantie abstracte alie ab ipsis: essent mouentes corpora alia ab ipsis. ideo inten dit q̄ omnis substantia abstracta mouet corpus intelligo effectiue hic et in tertia ratione. Quinto si forma balnei est forma non in materia: mouet utroq; modo. s. finaliter et effectiue. ergo si deus est forma non in materia: mouet utroq; modo: consequentia et antecedens sit Commentarii. i.e. metaphysica. commen. 36. r. 55.

Secundo principaliter. Omnis via inuenie di substantiam abstractam est motus: primo phys. commen. vltimo. 2. physicorum commen. 22. octauo physi. commen. 3. r. i.e. metaphysice: com. 5. et non alia ab illa. 8. physicorum: te. commen. 79. r. i.e. metaphysice tex. commen. 4. i. s. mouet in infinito tempore. ergo est sine magnitudine que procedit de motione actiua locali: vt patet. ergo deus mouet effectiue: aut nescimus deum esse: Unde secundo metaphysica. commen. 4. si est hic prima causa omnium entium ut declaratum est in scien tia naturalium: q̄ illa causa est magis digna et in esse et in veritate q̄ omnia entia. r. c. Secundo: causa adequata propter quam aliqua substantia mouet effectiue et finaliter: est: q̄ est intelligens et intellecta sed prima substantia est intelligens et intellecta r. c. patet maior: quia quocunq; cur dato quo secunda mouet: eodem prima mouet. ut per motum explicitur forme que sunt in virtute illius: ut largiatur suam bonitatem: ut iustitia et liberalitas non pereat. aut propter ordinem rerum: et si secunda propter primam mouet: etiam prima propter primam. et si secunda mouet et assimilatur prima: prima mouet effectiue. patet consequentia: quia aliter non assimilaretur secunda prima in mouendo: Confirmatur. i.e. metaphysica. tex. commen. 52. Aristoteles attribuit duci et patrificalias operationes magno consilio indigentes: et illis deum comparat: quam actionem omnes intendunt sub principe. non seruiunt autem alie intelligentie prime substantie in operatione qua prima intelligit se. ergo in alia qua prima mouet effectiue. Tertio: si non. numerus substantiarum separatarum excederet numerum corporum celestialium: et numerum motuum. consequens est contra Commentarium. i.e. metaphysica. commen. 43. r. 48. primo celi commen. 5. et tertio de ani-

ma commen. 5. patet consequentia: quia cuiuslibet motui correspondet propria intelligentia efficiens: et cuiuslibet celo propria intelligentia inservians. Quarto: si non: principia scientie naturae et metaphysice essent due res distincte. s. primus motor et primus finis. consequens est contra Commentarium. i.e. metaphysica. commen. 6. Tertio principaliter. Primus motor est prima forma que non est in materia. 7. metaphysica. commen. 9. sed solus deus est prima forma: que non est in materia. ergo deus est primus motor. Secundo: omnis actus ultimus nullo modo potentialis est deus. sed primus motor declaratus a naturali est actus ultimus r. c. i.e. metaphysica. commen. septimo. Tertio: deus est mouens per se: primo de anima: tex. commen. 29. et in hoc laudantur antiqui: sed deus est prima substantia r. c. Confirmatur maior secundo de generatione commen. 59. deus est faciens continuam generationem. r. i.e. metaphysica. commen. 39. Qd mouet omne est deus. sed maior et minor colliguntur ex i.e. metaphysica. commen. 37. ubi Commentator distinguens inter principia abstracta: voluit ut faciens motum diurnum sit electum propter se: et amatum omnibus. tale autem est perfectum in fine: r. c. commen. 38: postq; dixerat q̄ primus motor mouet: subiuxit ipsum esse in fine voluptatis et gaudii. Quarto: omnis prima causa omnium est principiu[m] unde motus. sed prima substantia que est ultimus finis est prima causa omnium. ergo ipsa est principium unde motus. ergo ipsa est efficientia. maior colligitur ab Aristotele primo matheororum; dissidente primam causam omnium per principium unde motus. Ultima consequentia patet ex dissensione veri efficientis habita secundo physicorum tex. commen. 29. Quinto: primum immobile facit primum motum eternum. i.e. metaphysica. commen. 43. sed prima substantia que est ultimus finis est primum immobile r. c. neq; puto q̄ aliqua substantia faciat eternitatem: alia vero motum eundem qui est eternus. conclusionem harum rationum ostendit Commentarii. 8. physi. commen. 46.

Contra. quod est optime habens non indiget bctione: secundo celi commen. 62. r. 67. sed prima substantia r. c. est optime habens r. c. Secun-

Quoli.

do Commentator in de substantia orbis. Causa continuationis motus non est illa virtus qua mouetur ergo ibi finis non est efficiens. Tertio primum mouet ut amatum et non ut amans.iz. metaphysice.tex. et commen.36. ergo non mouet effectiue. patet consequentia: quia efficiens mouet ut amans id quod efficit vel propter quod efficit. Quarto.iz. metaphysice commen.36. in intellectus maius bonum ipso appetit. et commen. .55. omne quod mouet: propter aliquid mouet: et id propter quod mouet est magis bonum quam id bonum mouens. et Commentator in de substantia orbis: Cum considerauit Aристо. in virtutibus appetitiuis mouentibus corpora celestia: vidit eas mouere propter aliquid nobilium se. ergo intellectus primi mouentis appetit maius se. Ad primum: per optimum intelligit Commentator genus intelligentiarum. ideo ibi commen. .63. hec autem non indiget actione qua sunt nobilia. quoniam propter talia entia sit omnis operatio. ideo ibi commen.66. Ordo primus entium que comprehendunt nobilitatem perfectam et sine operatione diversantur secundum magis et minus: et hec sunt entia abstracta: et per actionem intelligit motum localem quo intelligentie moueatur. quod ibi commen.66. terram dixit esse sine operatione quia quiescit. ideo sicut auctoritas non concludit nullam intelligentiam mouere ita non concludit aliquam non mouere: sed bene concludit: aliquam non: imo nullam moueri. Ad secundum. una virtus non est alia secundum esse. sed bene subito hoc dictum sit ad Commentatorem.iz. metaphysi. commen.4.i. sed in orbe erratico distinguuntur re. Ad tertium negatur consequentia: quia mouens ut amans est mouens et in mouendo mouetur: primum autem non mouetur.iz. metaphysice.tex. et commen.43. mouet autem primum ut amatum. i. mouet non motum et per primus intelligit. non tantum deum. sed omnes motores orbium. si igit ratio valeret concluderet nullaz intelligentiam mouere effectiue. Ad quartum negatur conse y quentia. tuz quod antecedens est indefinita et verificat pro intelligentiis aliis a prima: intelligendo per ly ipso. s. intellectu mouente. tum quia per ly ipso intelligitur corpore moto. sed non oportet intellectum appetere nobilium mouente: ut patet.iz.

Primum.

metaphysice commento.30. licet ait appetendo suam formam appetat aliquid nobilium se. Sed intelligendo de prima intelligentia ut sonat littera commen.55. Respondeo: quando plura predicata vni intelligentie attribuuntur possibile est quod unum illorum maior nobilitas consequatur quam alterum secundum Commenta. tertio metaphysi. commen.tertio. Sed dei essentia triplex est cumque intelligentiarum est finis: celi est forma: motus est efficiens: ratio autem finis nobilior est ratione efficientis: quia rationem efficientis consequitur appetere appetitu naturali vel animali. rationem autem finis appeti. ideo appetitum est nobilior ratione appetente: sed non semper res: cum aliquando sit eadem res: sicut in proposito. quia eandem substantiam ut intelligentia separata consequitur esse finem: et quia non oportet ex augmento finis variari velocitatem in motu. ideo octauo physico. commen.79. intelligentie vocantur: non finite vel infinite: et sic non comparantur: sed intelligentiam ut est anima consequitur esse efficientis: quia finis non mouet nisi mediante efficiente: ideo efficientis respectu finis dicitur appropriatus. et quia mouens est in actu quod dixit philosophus finitus in virtute: et naturaliter mouens et motum est in potentia: secundo celi commen.63. ideo contrarium est mouens moto. ideo finita est proportio mouentis ad motum. ideo finite velot motus a mouente prouenit. ita perfectiones mouentiuz secundi proportionez velocitatum ab eis prouenientiuz sunt proportionabiles.iz. metaphysice: commen.36. et 4.i: et secundo celi commen.39. et quia augmentuz potentie naturaliter mouentis ceteris non variatis consequitur motus intensior. ideo intelligentia finite velocitati comparata est actiua. ideo secundum quod sunt actiue inuicem comparantur. Ex quo patet quod diversitas rationis terminorum quibus illi nulla diversitas ex parte rei corresponeat: fictionem tollit et sinonimitez terminorum. Patet secundo quod hec predicata diversis medijs inuestigatur.iz. metaphysice: commen.39. ideo potest esse quod scito uno predicatorum conuenientiuz vni non sciatur alterum. octauo. n. physico. demonstratur ex primo motu primum mouens esse: non autem primus intelligentis: aut primam formam esse: aut primum

finem: ut dixit Commen. septimo physicoꝝ com
men. nono. Patet tertio qꝫ ista predicatorum di
uersitas aliquando sufficit pro diuersitate scienti
arum de eodem. vnde in prologo primi physico
rum et quarto methaphy. com. septimo. et pluri
es alibi naturalis nō considerat de ente primo: et
tamen considerat primū motorem. Ex his patz:
quare secundo de anima commen. 22. habet qꝫ in
tellectus est abstractus fm qꝫ est non anima: qꝫ
rationem anime consequitur pōtius appropria
tio qꝫ abstractio. Patz secundo: quare dicit. 12. me
thaphy. commen. 36. anima celi que est desideri
um non est abstracta. quia intelligentiam appro
priatam ad mouendum vocamus desiderium: licet
non tollat appetitus ibi in determinatione ope
rantis. sicut in nobis. Patz tertio: qꝫ anima et pri
ma forma sunt propinquæ. qꝫ nō obstante distinc
ione rationis sunt idem in re. Patet quarto: qua
re enuerādo pncipia substātie. 12. methaphy. cō.
25. dixit duo. f. aiaz et corpus: qꝫ sunt due res: aut
intellectus desideriū et corpus: quia sunt tria ra
tione distincta. Patet quinto: quare intelligētia
aliquando dicitur mediate mouens: quia finis ē:
aliquando vero immediate: quia efficiens est.
Patet sexto: quār octauo methaphy. commen.
ultimo dixit Commen. intelligentiam abstractaz
esse attributuz corpori celesti: fm qꝫ anima attri
quitur corpori. quia intelligentia est eadem. re qꝫ^{re}
anima ideo ibi: celum est subiectum simplex for
me abstracte. Patet septimo: quare virtus que ē
in materia celesti est similis forme naturali et ab
stracte: secundum qꝫ. dixit Commen. secundo ce
li: commen. 3. quia ratio anime est media inter
rationem forme abstracte: et rationem forme om
nino materialis. Patz ultimo: qꝫ philosophus in
hoc quesito non recedit a veritate: sed bene i cir
cūstanti: quia dictum est de mente eius qꝫ deus
est motor immediate: et appropriate mouens ce
lum: et qꝫ nulla alia intelligentia ab ipso mouet p
mum celū. sed hoc nō est verūz tc.

C Tertium dubium. Utrum deus libere moue
at celum. Respondeo per duo dca. Primum:
Sententia philosophi est qꝫ non. Secundum p
dicta opinio non est vera. Primum declaratur
suppositis duobus. primum deus mouet: intelli
go effectiue: per naturam: per intellectum: per ar

tem et per voluntatem ad hunc sensum quia mo
uet per seipsum et per essentiam suam: que ē na
tura: intellectus: ars: et voluntas: non pono in pri
mo motoe potentiam executiū ex natura. rei
distinctam ab intellectu aut voluntate. scđm sup
positum sensus questionis est: non iste deus mo
uet propter se primo. neqꝫ iste deus mouet per
voluntatem que est libertas: qui sunt veri. neqꝫ
iste falsus deus habet p̄n cipium intrinsecum
quo sponte mouet. sed iste deus mouet celum et
potest non mouere celum. Si enim qꝫ deus mo
ueat libere et necessario concederes: non essz co
tentio nisi ad nomen. Huius autem copulatiue
prima pars patz ex dubio precedenti. Secunda
vero tripliciter probatur. Primo: omne qd mo
uetur per principium quod est in eo: mouet per
naturam. octauo physicorum. tex. commen. 27.
intelligo in subiecto maioris per se primo et non
secundum accidens: et tunc pz propositio ex dif
initione nature: secundo physicorum. tex. com.
3. Sed celum mouet per principiuz tc. Et vult
Commen. Arist. declarasse in principio septimi
physicoruꝝ tc. Secundo: mouet primum supple
corpus per naturam. 3. celi: commen. 20. ergo mo
uetur primum corpus naturaliter. ergo motor q
est deus mouet naturaliter. Tertio si sic. conse
quentia Commen. scđ in principio quolibet hu
ius non valet. f. si est infinitus mouet in instanti.
Quarto: signum quod deus mouet naturaliter:
est motus cordis in homine.

C Secundo principaliter: si primum potest nō
mouere: potest esse qꝫ quodlibet istorum inferio
rum quiescat: aut non sit. Secundo: si potest pri
mum non mouere: p̄t primū nō regulariter mo
uere pñs ē cōtra te. cō. 35. scđ celi. Tertio: si p̄t
primū nō mouere: p̄t motus celi non ē etern⁹
cuius oppositū habet. 8. phy. Quarto: si possibi
le est corpora celestia quiescere: necesse esset vi
essent partes alterius mundi: octauo physicoruꝝ
commen. nono.

C Tertio principaliter. Necesse est gnatōm
esse. 2. celi: com. 21. et p̄mo d gnatōe tex. et com. 16.
et secundo de gnatōe tex. 56. ergo necesse ē mo
tū celi ē. pz cōsequētia primo methaphy. com.
. 21. Secundo: nō est possibile vt motus celi sit al
terius modi: quinto methaphy. com. 8. ergo non

potest esse q̄ primum non moueat. Tertio: ne cessitas est in celo in modo recipiendi: in motore vero in modo agēdi: octauo ph̄ si. commen. 83. intelligendo non de necessitate coactionis: q̄ in ea motor est extrinsecus: tertio ethicorū. et superior est eo cui imponitur necessitas: sed necessitate qua effectus cōnaturalis est inseparabilis a causa. s̄m enim Commen. in de substantia orbis: motus circularis naturaliter et proprie se quitur animam.

Et q̄ ex dictis sequitur deum esse non motorem naturalem eo modo quo sumitur ab Arist. scđo physi. tex. com. 73. pro habente in le principiū quo mouet: l̄z animal celeste sic sit naturalis motor: vt secūdo physi. commen. primo. celi enim habet naturam primo metaphy. commē. 22. Sed naturam mouentem: et sic esse comp̄hensum sub diffinitione nature dici posset hec stare simul q̄ deus sit natura mouens: et q̄ possit non mouere. Contra. aut oritur posse non mouere ex parte mouentis aut moti: aut circumstantie. Si primum: tunc p̄ntato agenti ipso mobili in dispositione qua moueri potest: nullo extrinsecō impediente: posset mouens sua voluntate non mouere. Si scđz: poss̄z mobile eē tāte stutis aut maioris i resistēdo. q̄ sit mouēs i moēdo. Si tertiu poss̄z motū tñ distare a mouēte: q̄ virt̄ mouētis non attingeret motum: aut presente mobili agenti: posset adesse extrinsecum impediens motionē motoris in mobili. Hec diuisio ponit sufficiēs a Commen. in lib. perh̄ erme. Sed neutrum istorum impedit in proposito. Non tertium: conuin ciurleni ex vniōne naturali dei ad celum: aut immensitate dei: aut fortitudine ad agendūz: aut nō mobilitate celi motu recto: aut eternitate eius nō posse celum exire pariseriam virtutis motoris. Non secundum: q̄ non habet celum ex se. Vnde superet aut equer virtutē dei motoris: neq̄ ab alio potest recipere: siue illud aliud sit deus: siue non. nō enī pōt minus deo facere virnitē equalem in resistendo virtuti actiue dei. neq̄ potest deus facere q̄ aliquid extra se sit ita potens. ad resistentium: sicut ipse est potens ad mouendum: quia si sic: poss̄z ds se facere q̄ pro aliquo instanti cū circumstantiis datis non posset aliquid producere. neq̄ potest celum apud philosophū nō esse tc.

Necq̄ primum: quia secundo celi: commen. 37. Non est possibile vt motus in corporibus celestibus sit mutatus: nisi esset possibile vt haberet intelligentia imaginationes aliquando in actu: aliquando in potentia. hec propositio equiuale r̄ni conditionali: cuius antecedens est de mente philosophorū. Secundo: quia ratio originalis libertatis contingentie ex compositione est vel diuisione intellectus discursiva. quia intellectus potest indifferenter affirmatiuam vel negatiuam concludere: et consequenter ad v̄rā inq̄z partem possibilis est ascensus. sed ab intelligentiis negatur discursus et etiāz compositio: tertio de anima commen. 27. ppter hec dixit Commen. 12. metha phyce cōmen. 30. Necesse est vt motus eternus habeat motorem qui est actio pura sine aliqua potentia. i. qui in nulla hora sit motor in potentia distante ab actu: taz ad motūz q̄ ad gradum motus. **E**x his sequitur: q̄ non solum prima intelligentia imo omnis alia intelligentia mouēs celum naturaliter mouet ipsum. sic q̄ si cognoscerent motum quem agunt cognoscerent operacionem que esset eis sine violentia: labore: molestia et fastidio. sed delectabilis et suavis. Secūdo se quitur nullam esse in rebus contingentiam ad quas non concurrit homo tc.

Contra philosophum quatuor vijs arguitur. Prima est via actionis. Deus contra naturam terre tenet eam discooperat aqua: propter salutem aliquorum animalium. ergo libere et contingenter agit. patet consequentia: quia agens naturale est agens secūdum q̄ effectus aptus natūrā fieri si nihil impedit secūdo physicorum tex. et commen: 78. et si non agit effectum vt est aptus natus fieri naturaliter non agit naturaliter. Secundo: deus prohibet q̄ aqua cooperiat terram: quod est naturale aque. Tertio: perpetuat violentiam. s. aerem immediari terre. Quarto: in passo uniformi saluat difformitatem: quia unam partē terre coopertam aquis: aliam vero non. Ad prium pretermitto distinctionem de terra: scilicet elementari et admixta. et nego consequentiaz: q̄ stat q̄ a naturaliter agēte proueniat effectus preter naturalis vel violentius passo: neq̄ ratio ibi inducta eam probat. et sic patet ad alia. **S**e cunda est via potentie. deus p̄t mouere elementū

terre recte aut circulariter: et non mouet se. maior patet: quia aliquo illorum motuum potest mouere partem. ergo et totam. patet consequentia ex homogeneitate. Secundo: potest firmare celum et. quia huic parti celi non repugnat quod centrum eius sit zenith pro instanti. ergo negatur pro tempore. Tertio: potest mouere celum ad sinistram per post et. patet consequentia: quia eiusdem rationis est mouere per post et per ante. patet consequentia: quia duorum eiusdem rationis: si unum non repugnat deo aut celo: neque alterum. Si diccas illos motus esse oppositos. contra sunt ad terminum eiusdem rationis. scilicet ubi: vel situm. Item quod unum oppositorum insit. et non alterum ex libertate est. Quarto potest eque velociter mouere unum celum sicut et aliud et. quia subiecta eiusdem rationis sunt apta recipere formam ad quemcunq; gradum. sexto enim physicorum tex. et commen. iij. omne quod mouetur conuenit velocius moueri et tardius. et si celi sint alterius rationis fiat ratio de partibus propinquis polo et remotis. Quinto: deus potest velle prava: et non vult ergo et. pater maior quartu topi. capi. ii. Ad prius negat philosophus assumptum. unde Commen. in de substantia orbis capi. ultimo. quies in terra contingit necessario ut sit fortior virtute celi qua mouetur: ut declaratum est in lib. de motibus: et testaf Com. secundo celi commen. iij. Ad probationem negat consequentiam: quod cum non possit elementum terre produci neque coaceruari extra suum locum naturalem: et debeat moueri in suum locum: oportet ipsum fuisse violenter motu et quia maiori respectu trahentur extra locum naturalem est pars terre maior quam minor ceteris paribus: stat reperibilem esse virtutem dominatiuam supra resistentiam totius. non potest igitur esse quod elementum terre moueat localiter secundo celi tex. et commen. iij. Quid pars eius possit moueri: et dictum primo celi tex. commen. iij. in idem fertur tota terra secundum naturam et parvus bolus: intelligitur conditionaliter: si terra esset extra locum suum secundum expositionem Comentatoris ibi. Ad secundum negat philosophus assumptum. Ad probationem negat consequentiam. unde. iij. metaphy. comen.

.4. auctoritate Aristoteles. Non est timendum celum quiescere: et incidentaliter septimo physicorum commen. secundo: impossibile est parte celi quae scire. Ad tertium negat philosophus assumptum: ad probationem negat consequentiam. quia in eternis possibile est necessarium secundo celi commen. 34. et tertio phy. tex. com. 32. et tex. com. 75. arguendo et a Commen. assertive. et secundo physicorum commen. 74. ex agente sequitur actum necessario in rebus eternis. Unde Commentator in libro perymenias. Possibile invenit in rebus immobilibus sequitur necessarium. ¶ Ad primam confirmationem negatur consequentia: sunt ad eundem terminum. ergo sunt eiusdem rationis. quia ad identitatem motus non sufficit identitas termini: licet requiratur quinto physicorum tex. commen. 34. et 35. pertransiunt difficultates antecedentis. Ad secundam responderet Comen. octauo metaphysice commen. .14. Subiectum cum fuerit unum contrarium in actu sit alterum in potentia: non est verum nisi in veris contrariis: et sic conditionalis confirmationis negatur. quia secundo celi commen. 34. melius duorum possibilium in eternis est necessarium. et regula secundi thopicorum est limitata. scilicet altero contrariorum non potente in esse suicto: destruitur problema. Ad quartum negatur assumptum cum probatione ad Aristoteles. dicit Comen. ibi. licet imposibile sit celum moueri velocius: tamen hec impossibilitas non sequitur ratione formalem motus. Unde secundo celi commen. .7. non potest corpus celeste moueri tardius neque velocius. Ad quintum loquitur Aristotiles exemplariter: intelligendo per deum: deum terre strem: ad modum loquendi Socratis: quia posse velle prava non est potentia sed defectus potest: et impotentia. ideo non conuenit altissimo. distinctione autem inter velle prave: et velle prava non est ad ppositum philosophi: ibi ut patet. ¶ Tertia est via mobilis. Bootes autem polus acticus nobis bononiensibus non occidit aut occultatur. ergo quelibet alia stellae vel alii polus apta est Bono. non occidere vel non occultari. patet consequentia. quia sunt eiusdem rationis. Secundo sol prius producit unum radium quam alium: et non est maior ratio quam unus producatur prius.

altero. igitur determinatio est a dina voluntate. Tertio: partes solis aliter ordinabiles sunt: quia inter eas non est ordo essentialis τc. Quarto: quando agens naturale non determinatur ex se ad unum unius rationis non determinatur ex se ad certum numerum. sed stelle sunt eiusdem rati onis. ergo & non sint plures ab agente libero ē. Ad primum & probationem negat philosophus consequentiam. patet: quia aliqua pars celi est quadrata: & impossibile est totum esse quadra tum. Ad secundum negatur minor. patet apud communem opinionem de puncto instanti mutato esse: gradu forme τc. Ad tertium negatur minor. essentie enim non in ordine suo essentialiter ordinantur: & tamen non est possibile eas alter ordinari. Ad quartum supponit negatum a philosophis: scilicet intelligentias celū spes substancialium corruptibilem esse productas. tum quia multiudo effectuum non solum ab agente ē. i.e. metaphysice commen. ii.

Quarta via. Si deus agit naturaliter. & omne agens naturale perficitur: aut in se aut in simili: aut in toto τc. consequens autem est falsum: quia deus est perfectissimus. Secundo sequitur deum necessario referri ad extra. & sic terminum relationis necessarie esse contingentem. Tertio sequitur omnia necessario evenire: quia non mouent secunda: nisi mouente primo: & primo mouente alia mouent. Quarto: tunc deus omnium aliorum effectum causarer: quia continens est causas: ergo & effectus. ideo deus omnia producabilia produceret: & omnia que posset: & non dimitteret malum in universo. Quinto: si deus necessario ageret: produceret effectum perfectissime. patet consequentia: quia agens naturale agit secundum ultimum sue virtutis. quia in cuius actione non est ageres in eius actione non est modulus agendi. Ad primum: deus agit propter se: & est perfectio & finis ultimus: & propter alia secundarie. ideo negatur minor. Ad secundum: concedit philosophus primum consequens & negat secundum. ideo negat consequentiam secundi ex primo. quia apud ipsum plura necessaria sunt. ne & omne circa primum est productum. quis omne circa primum sit causatum. Ad tertium negatur consequentia propter libertatem hominis:

cuius actio dependentia generali conseruatur a superioribus. & sic libertas contingentie non se quitur naturam intellectus absolute: sed naturam intellectus insieme potentialis. Ad quartum philosophus negat consequentiam: quia causas finaliter & eminenter continet: sed non effective. ideo non potest deus sine causa secunda ponere effectus in esse. Ad quintum: natura de possibilibus facit & melius est: secundo de generatione: tex. commen. 58. & secundo celi commen. 34. & octauo physico: commen. 56. & pluries alibi.

Chis pretermisis ad veritatem reuertamur & dicamus d3 ad extra mere libere & prouincienter agere. Concedamus insuper & in deo esse & agere sunt idem: & tamen non si necesse est deum eē necesse est deus agere ad extra dicamus. Tertio & licet necessitas sit melior conditio essendi: non tamen est melior conditio operandi ad extra. Neqz immutabilitas diuina tollit nouitatem in effectu: quia ab eterno determinauit deus agere nunc: ideo contra philosophos dicamus: & ab antiqua voluntate poteſt aliquid nouuz poti in esse sine mutatione operantis aut remotione impedimenti τc. Addo insuper: licet necesse sit deum esse productu3 ad extra: non tamen necesse est ipsum producere ad extra: concedo enim nullam rem que est deus esse contingentem: dimitto naturam assumptam. & tamen deo formabiles sunt propositiones per accidens: & contingentes propter connotationem extrinseci. neqz propter hoc & deus multa producibilia potest producere: quorum nullum producet concedendum est potentiam diuinam frustrari: quia reduci potest & in aliquo illius generis reducta est ad actuū. Et in hoc terminatur sententia quoliberi primi.

Quoli.

Alexandri Achilini Bonontensis
de intelligentijs.

Quolibetum Secundum.

Secundum.

tie.sed in intelligentijs non est generatio in tempore.ergo rc. maior est Commentatoris tertio de anima commen. quinto r.20. contra Theofrastum & Themistium dicentes intellectum speculatum esse eternum & esse factum dicentis . sequitur vt non sit agens neque factum cum agens & factum non intelligatur nisi cum generatione in tempore:aut diceret hoc agens & hoc factum secundum similitudinem. & videtur eam intelligere Commentator: octauo physicorum commen. .46. Secundo:omnis generatio & omnis factio generaliter est motus vel mutatio: tertio physicorum tex.commen.sextri. & quinto physicorum tex.comme.septimi. omnisq; motus finitus tempore finito mensuratur: & omnis mutatio instanti. Si ergo substantia eterna est genita:aut i tempore:aut in instanti.si primum: sed iam non sit: sed facta est.ergo fieri precessit factum esse.ergo ipsa non est eterna. Si secundum: ergo non est eterna:quia nullum instantis suit ab eterno immo quodcumque instantis precessit tempus. Tertio: omnis mutatio est de opposito in oppositum. pmo physicorum:commendo.44. & quinto physicom commendo sexto:in ea enim non est du biuz nisi de primo mou: ut tangitur octauo physicorum tex.comme.16.ergo nulla substantia mutata est eterna. Quarto: omnem generationem precessit alteratio.ergo nulla substantia genita est eterna . antecedens est Commentatoris primo physicorum commen.62. & aliqualiter sexto physicorum commen.45. r.59. ppter hec dixit Commentator secundo methaphysice commen. septimo.principium non intelligitur nisi in re que habet finem. Quinto:non potest intelligentia produci nisi creetur.negat autem philosophus creationem:ut dubio primo ostendetur.

Quarta est via durationis . Omnis substantia eterna est ingenita. omnis intelligentia est substantia eterna & patet maior primo celi te. & com. i.25:quia eternum. & ingenitum convertuntur. Secundo. omnis substantia incorruptibilis est ingenita. ois intelligentia est suba incorruptibilis &c. maior est inclusio pbata pto ce.te.co.i.29. Tertio. omnis intelligentia:aut est genita aut ingenita. non primu quia genitum est ens. & conuenit primum. no tē

Tlatitudinis
intellectuū pars media cui
dentiū cognoscatur. De in
telligentiis mediis duo di
cas. Intelligo intelligentias me
diis que sūt ista suprēmā: &
supra infimam intelligentiam. Primum dictū
Opīo Aristotelis est intelligentias medias
esse improductas: & consequēter eternas. Secū
dum: veritas ad oppositum.

Declaratur primum quatuor vijs. Prima est
via efficiētis. Omne agens extrahit id quod ē
in potentia ad actum. sed in intelligentijs non est
potentia extrahibilis ad actum. Intelligo de po
tentia distante ab actu: & de actu informativo ea
rum:aut potentialis: ex quo & alio fiat una intel
ligentia.ergo in eis non est agens : ratio tota est
Commentatoris.iz.methaphysice commen.44.
Ex hoc sequitur q; intelligentie non componun
tur ex esse & essentia tanquam ex duobus princi
pijs intrinsece componentibus intelligentiam.
Secundo: siue agens fuerit naturale siue volun
tarium oportet presuisse causam: quare iunc pro
duxit & nunc non. patet octauo physicorum com
men. quarto. Tertio: priuatio nō recipit ēē. ergo
intelligentie non sunt aut semper fuerunt. patet ra
tio primo celi com.106.de mundo.

Secunda est via effecti. Omnis substantia
non habens verum agens est improducta. s; om
nis intellectus eternus est substantia non habens
verum agens &c. Secundo. omnis substantia
non habens ex quatuor causis nisi formalem vel
finalem est improducta. sed omnis intellectus ē
substantia &c. patet maior: quia omne productus
a vero efficiēti est productum. minores sūt Com
mentatoris quarto celi commen. primo.

Tertia est via modi efficiendi. ubi non est ge
neratio in tempore: ibi non est productio substan
tiae.

Quoli:

et commento. sri. 2.134. generabile est: quod in tempore preterito est non ens: nunc autem ens. et secundum de generatore tex et com. si. genitum non semper est ens: nam semper non ens: sed medium iter virtus. scilicet quodcumque ens et quodcumque non ens, per primo celi tex. et com. 128. Quarto: omnis substantia que nunc est: et non verum erat prius dicere non esse est ingenita. sed omnis intelligentia est substantia secundum maior per primo celi tex. et com. 125. minor res autem non sunt dubie in doctrina Aristoteles. quibus sint false. Contra philosophum tribus vijs arguitur. Prima est via productivitatis. cuiuslibet notitiae obiectum est productivitatem. 12. metaphysics. tex. com. 37. Intellectus ab intelligibili mouetur. sed omnis intelligentia citra primam est notitia prime. quod secunda seipso cognoscit primam et ceterum. Secundum. Eadem ratione de solitudo. 12. metaphysics. com. 36. forma anime balnei in quantum est in anima est agens desiderium et motum. Tertio. due intelligentie primo celo applicantur ut moueant. 12. metaphysics. com. 41. ergo secunda capit esse vel influentiam a prima: et sic est intentus: quod nihil est in secunda intelligentia realiter distinctum ab ea. aut ambo attingunt effectum: secunda minus principaliiter quam prima. et sic disparia mouentia: et naturalia: in tempore equaliter et in infinito: eaque velociter mouerent. Quarto. Huius nono metaphysics. una intelligentia est creativa alterius. ibi enim non esse natura precedit esse. Ad primum negatur major: immo apud philosophum: nulla notitia in intellectu supra possibilem intellectum est producibilis. Ad probationem. intelligibile mouet formaliter non effectu contra: equiuocassum Commentator de mouere tertio de anima com. 4. Num distinxit virtutem actiuaam a passiva. quia actiua mouet: et passiva mouetur. Non se equocasse oportet: cum subdit: mens afferat eas a materialiis. Intelligit autem Aristoteles. 12. metaphysics. tex. com. 36. Primum mouet sicut appetibile. et mouet non motum. patet com. sequenti: primum mouens mouet primum motum ab eo: sicut mouet amatum primum amans absque quod amatum moueat. Expositio est Commen. tertio de anima com. 54. Secundo: negatur minor: cum probatione. quia secunda cognoscit primam primam: et non secundam. patet dubio secundo. Ad secundum ut ad primum. Si enim pri-

Secundum:

mum efficeret desiderium sui in intelligentia. In seriori: tunc intelligentia moueret mota a re ex trinseca desiderata. et sic animal celeste non esset ex uno motore: et uno moto tantum. consequens est contra Commentatorem in de substantia orbis: distinguente inter animalia celestia: et animalia que sunt hic. quia prima compoununtur ex uno motore tamen et uno moto. Secunda vero ut testatur Aristoteli. tertio de anima tex. com. 54. ex duobus motoribus et duabus motis. scilicet anima et re extrinseca mouente animam: ut patet in de motu cordis. patet consequentia: quod desideratum per te est extra intelligentiam: et mouet eas. ergo ibi est duplex mouens. scilicet res extrinseca desiderata: et intelligentia desiderans: et duplex motum. scilicet corpus celeste: et intelligentia mota a primo principio: et 13. Aristoteles. ordinet rem amatam et amantem tandem duo mouentia: non tamen vult quolibet illorum proprie effectum mouere. Ad Commen. anima per formam balnei mouet hominem effectum. patet tertio de anima com. 49. Ad tertium negatur assumptum ad Commen. Quodlibet celum due intelligentie mouent. una effectum: alia finaliter. 12. metaphysics. com. 36. et 41. non tamen realiter distinguuntur: sed ratione: patet ut quilibet primo. 12. metaphysics. com. 36. sexto. forma finis et mouens sunt unum subito et tria ratione. et subdit principia virtusque scientie. scilicet metaphysics et naturalis sunt diversa in modo tantum: et non in esse. Si autem esset deus finis et non efficiens essent finis et efficiens. due res. patet supra. Sic intelligo secundo celi textum com. 67. omnis actio consistit in duobus. scilicet huius gratia: et cuius gratia. id est efficiente et fine: et tertio de anima textum com. 54. omnis motus fit per tres res. scilicet moto non motore: moto per motore. fit igitur primus mouens in tribus: intelligentia: anima: et celo: sed duo prima sunt idem re. et duo ratione. Ex his sequitur: ut quilibet primo in primo celo idem esse primum motorem et ultimum finem. ita in omni celo. circa ipsum motorem propriatum esse finem propriatum. ut sepe dixit Commen. in de substantia orbis. Ad quartum. Blaurois in illo reprehendit Blaurois: patet dubio primo. neque sufficit quod non

esse natura precedat esse. quia tunc apud Aristotilem mundus esset productus: quia partes eius sunt natura priores: sed tempore non: primo celi commen. 105. Secundo: quia consequentia Commentatoris commen. 106. primi celi non valeret: si mundus est factus: ea ex quibus fit sunt priora tempore mundo. neq; inducitur argumentum solum contra Platonem: sed contra generationem absolute. patet in commen. ibi. Tertio: generatum et corruptum est: cuius extrema excedunt tempore: tertio physicorum commen. 31. neq; intelligo copulati. sed diuisive. Quarto: potentia procedit individuum generatum secundum tempus. 12. metaphysice commen. 32. et 9. metaphysice commen. 20. Quinto: secundo posteriorum. causa efficiens prior est generatione suo effectu. 12. metaphysice: tex. et commen. 16.. Sic intelligo Commen. primo physicorum commen. 64. et 75. si priuatio forme non precederet in subiecto non generaretur ex eo. et in de substantia orbis: omnem mutationem sive in substantia sive in qualitate non esse in subiecto precedit esse. Dixit n. octauo physicorum commen. 4. oportet quod subiectum sit prius tempore sub non esse deinde sub esse. Ad propositum est diffinitio elementi concessa ab antiquis primo metaphy. commen. 13. scilicet cuius ordo est primus in esse et posterius in tempore. et primo celi commen. 130. impossibile est ut idem sit factum noue: et semper eternum et.

C Secunda est via producibilis. Secunda intelligentia est ens contingens. ergo est producta. patet consequentia: quia omne improductum est necessarium. antecedens probatur: non si secunda intelligentia non est: prima non est. ergo potest esse quod secunda non sit et. patet consequentia a negatione consequentie ad possibiliterem copulari ue ex antecedente et opposito consequentis. probatur antecedens: quia ex minus impossibili non sequitur minus impossibile. quia si sic: ubi antecedens haberet tantum unam rationem impossibilitatis: et consequens duas: imaginabile esset ex possibili sequi impossibile: quod est contra Aristotilem primo priorum. patet: remouendo unam rationem impossibilitatis ab antecedente: et unam a consequente. Secundo: secunda intelligentia essentialiter dependet a prima. ergo secunda est

causata a prima. patet consequentia: quia non est aliud essentialiter dependere quam causari. Tertio: si secunda intelligentia esset necessaria: duab; rationibus necessitatis esset necessaria. consequens impossibile est: quia tunc secunda intelligentia esset necessaria per aliquid quo sublatu maneret necessaria. patet consequentia. quia secunda intelligentia est necessaria necessitate distincta a prima et necessitate conueniente prime. quia prima et secunda sunt duo necessaria. ergo in una ratione formalis necessitatis conueniunt: et in alia differunt. non conuenienter aut additur numerus non plurificabilis. ergo ratio necessitatis est una in duobus suppositione. Quarto. secunda intelligentia sibi dicitur est non ens. ergo producta. probatur antecedens: aut remoto primo secunda maneret: et sic non essentia liter depederet secunda a prima: aut non: et est intentus. Quinto. omne habens finem habet efficiens. quod finis est cuius grauia aliqd sit: tu quod in abstractis idem est finis et efficiens. sed secunda habet fines et. Ad primum negatur ans propter regulam logicalem. Si aliquis consequentie ans est impossibile: illa est non enim concedo inter intelligentias prioritatem nature: de qua. 8. physi. commen. 56. scilicet cum non fuerit primus non erit secundus: et cum fuerit primus non de necessitate erit secundum. Ad probationem: magis impossibile intelligitur implicans formaliter predictionem: pro minus impossibile non in implicatis et. licet sit abusio: quod maxime necessario. cuiusmodi est deum esse maximum impossibile: cuiusmodi est deum non esse. Non. n. omne esse cuius non est implicat contradictionem firmi: est quod est: cuius non est non implicat contradictionem. quia contradictione sequitur potius modum significandi quam firmitatem rei significare. Concedo quod magis impossibile non inferatur de forma ex minus impossibili quarto physicorum commen. 93. sed inferit: neque ans aut pone in illa conditionali negativa implicat formaliter predictionem: cum sit pure negativum. Et admissum est nego quod ex possibili sequatur impossibile. Ad probationem: nego quod antecedens perdat suam rationem impossibilitatis remanente una ratione impossibilitatis consequenti. quia nulla illius causa veritatis est vera. quia dum perduatur impossibilitates eorum: perduuntur equae proportionabiliter: et eque cito: sed non eque velociter, pri-

Quoli.

mum igitur nō esse impossibilitatis antecedentis est primum non ēē impossibilitatis consequētis: licet in quolibet instanti tēporis mensurātis per ditionem impossibilitatum remissior erit impossibilitas antecedentis impossibilitate consequētis. Sed esto q̄ uniformiter: et eque velociter: p̄clantur impossibilitates: dico q̄ per totum tempus perditionis impossibilitatis antecedētis huius consequētis: si secūda non est: prima non ē: est bona. sed in instanti terminante illud tempus incipit non valere: et tunc primo nō valet: qz nō aliunde valebat: nisi ex impossibilitate antecedētis: que remota est. Necq̄ inconuenit consequētiam bonam materialem tñ imaginari desinere esse bonam. Ad secūdum: concedit philosophus secūdam intelligentiam esse cātam finaliter: sed non effectiue. Ad tertium: quelibet intelligentia est necessaria vna necessitate et non duabus: apd̄ philosophum: neq̄ ratio necessitatis est illis vni uoca: sed analogā: est aut̄ analogum numerabile. Ad quarum negatur cōsequentia: q̄ enim remanet non ens ex remotione impossibilis remoueri non oportet esse productum aut̄ producibile: cuius oppositum cōceditur de remanētē nō ens ex remotione possibilis remoueri. Ad quintum: negatur maior: quia finis presuppositus operatiōni nō infert efficiens operantis. vnde.iz.methaphysice com.37.perfectionū ppter quas mouet perfectū: quedā sunt qualitates qbus perficitur qd̄ mouet: quedā sūt substātie extrīse ab ee que mouet ad eas: vt assimilef eis: vt actiōes seruorum: dñs aut̄ seruum nō efficit. Cōtra: ad minus prima intelligentia cōseruat alias. Non philosophi q̄ nō. Et sciendū q̄ triplex est finis: primus quē agēs intendit pducere: vt laborans: sanitatē: et iste ab intelligētijs ē motus generatio et forma materialis. sed est secundarius: p̄z scđo celij: com. .17. et.21. et.iz.methaphy.com.36. Scđos est finis quem agens intendit cōseruare: vt. sanus: sanitatē: exercendo se: et hoc ē tripliciter: aut̄ qz inten dit acquirere dispōnem qua conseruari possit: vt hō cibū. Secundo: quia intendit repellere nocu mentum. et hoc modo corruptibilia agunt p̄ sui cōseruatione. Tertio: qz intēdit opari in quo cōsistit eō pfectio. et hoc mō agut intelligētie scđe: p̄ sui cōseruatiōe: qz mouēdo cōseruat se similes pri

Secundum.

mo: qz intendūt id qd̄ primū intendit. p̄z.iz.methaphy.com.36. et scđo de aia com.48. et l3 secūda rie actiōez intendāt: actio tñ earū ē pp ipsas. vñ.2: physi.com.88. Dispō entis necessarij simpliciter est: vt non sit ppter suā actionē: sed actio eius ppter ipsum. Tertius est finis cui agēs intendit se assimilare vt in bono exercitu omnes intendūt finem principis f. victoriā: et sic assimilari illi. prima aut̄ intelligentia nō intendit sibi assimilari: qz est idē. sibi. alie. aut̄ intendūt assimilari prime. primo physi.com.8i. nō vt fiāt ei equales: aut̄ eque perfecte: aut̄ eiusdē nature cū ea. Omnia enī hec impossibila sunt: sed agere intendunt ad eandē intentionē ad quam prima agit. Ex his igit̄ pat̄z q̄ nō cōcedit philosoph⁹ primā cōseruare alias sed alie quodāmodo se cōseruant. Ad confirmationem: eadem intelligentia que est finis est efficiens: sed nō oīum quorū est finis. et. Tertia est via modi producendi. Artifex sup ponit ens in actu subiectū actioni eius: et natura supponit ens in potētia. ergo deus nihil p̄supponit. ergo potest creare: patet prima cōsequentia: quia deus est nobilis eis: et non das prius: aut̄ imperfectius subiectibile materia prima. Secundo: nulla imperfectio est deo tribuenda: sed supponere subiectū actui est imperfectio: quia p̄uenit ex defectu agentis non totaliter virtualiter cōtinentis effectū. Tertio pot̄ deus aliqd immediate efficere. ergo creare: patet aīs: quia si nihil poss̄t immediate: neq̄ media te aliqd posset: et sic nihil produceret. cōsequētia probar̄: si immediate aliqd efficit: causatum nō requirit subiectum: qz si sic: non immediate eff̄t effectum: sed mediante subiecto. Quarto: distantiam iter esse et nō esse: que ē infinita: potest deus trāsire: ergo creare. Quinto: compositum fit et non forma. 7.methaphy.com. .26. et etiā octauo methaphy.te. et cō.8. ergo celū motū efficitur. ergo celum efficitur. Ad primum negatur cōsequentia: cōcluderet enī scđam intelligentiam posse creare. Ad secūdū nego minorē qz agēs nō posse facere aliqd ipossible nō dic̄t ēē diminutio: s̄ dicere ipm facere: aut̄ posse face re aliqd ipossible: ē deceptio. 8. physi.com .4. Ad tertiu: et p̄batōes negat philosoph⁹ pñas. nullum .n. efficiens preter deum efficit motum diurnum: non tamen mediat mobile iter mouēdo

Quoli.

z motum:licet motui presupponatur mobile.
Ad quartum negatur consequentia:quia concluderet agens naturale posse creare. Secundo negatur antecedens:quia quodlibet precise in distat a non esse quodlibet est in entitate:quodlibet autem producibile finitum est. ergo quodlibet producibile finite distat re. Ad quintum negatur consequentia secunda.paret in cōpositis substantialibus et materialibus. quorum subiectum est materia et eternum:neque oportet quod competens toti per se primo competit parti per se secundo.paret de propriis passionibus re. Pro veritate autem hinc dicō primo quod intelligentie medie sunt create: et quod inter eas est inuenire perfectissimum: et quod non ab eterno fuerunt: et quod in infinitum distant a prima. Secundo dico quod latitudo creabilium terminabilis est exclusiue versus supra.quia nulla intelligentia potest esse ita perfecta quin dabilis sit perfectior.in infinitum enim perfectioris speciei intelligentiaz. a. deus potest producere: et sic potest esse quod infinite perfectaz intelligentiam perducere:quia nulla est repugnantia ex parte producti ui aut producibilis. Et esto quod infinite perfectam produxisset. non sibi equales: aut maius in perfectōe produxisset. non enim i depēdēti: aut improductibili:equabile est dependens productū:aut excessivum:ad huc enim alterius rationis esset productum a producente: et non supra producēta: et sic non infinitum ens produxisset: quod nunquam infinite perfecta creatura esset infinite perfectus ens: nisi forte per unionem. Tertio dico quod infinitum ens deū ad extra producere claudit contradictionem: quia aut esset productum supra diuitatem: aut infra: aut intra: non primū: quia non excessibile est infinitū: non tertium: quia tunc productio non esset ad extra. ergo secundum: ergo non infinitum ens. Et si aggregatus ex omnibus deo compares: infinite perfectior est pars aggregato. quod autē tertio polliticorū dicitur: pars non est nata. excelle re suum totum verum de parte quantitatua: nam non toto aggregato deus est perfectior. pars prima pars: quia aggregatum est contingens: et de finens esse: indigens gubernari ad contingentiā definitionem et indigentiam gubernationis: partis: quia congregatum ex necessario et contingenti. est contingens: paret in syllogismo complicanti

Secundum.

maiores necessariam minori contingenti: tū quod quotlibet causis ad a. effectum concurrentibus ex concurso unius libere re. Paret secunda pars: quia deus non se excedit: neque continere hoc: et aliquid ultra: arguit perfectionem maiorem i aggregate quod in deo: quia secundum rez omnia in deo eminenter continentur et secundus imaginationem: non additur in longum: sed in latus. et hec est apud multos congruentia ad infinitatem dei quia per additiones finite perfectonis finite perfecto redditur perfectius. et est argumentum Platonis: ut recitat Aristotiles. io. ethicorum. cap. 2. si per additionem boni alicui redditur melius: tunc illud cui additur non sicut per se bonum. Contra presertim dicta in secundo dicto: primo posteriorum et quinto physicorum: commen. 43. in eentialiter ordinatis non est precessus i infinitum: et datis extremis non est procedere in infinitum in medijs: tertio physicorum: commen. 49. Secundo: natura universi imperfectiones habet remouere: et species quarum remissa est perfectio existit. ergo a fortiori magis perfecte presentem cum sint possibles. Tertio: procedendo ad actum non est in re in infinitum: tertio physicorum commen. 60. Quarto sequitur perfectio nem creature esse infinitam. Quinto si latitudo creabilium terminaretur exclusiue omnem effectum producibilem a deo possibile esset esse producibilem a creatura: quia omnis effectus producitus esset finitus: et omni finito est dare finitum maius re. Sexto: ponit quod deus produixerit omnem effectum producibilem: et tunc sequuntur tria. Primum: quod intelligentiaz infinite perfectas produxisset. Secundo: quod mundum infinitum fecisset. Tertio: quod quelibet species esset infinite perfectio: quia inumeras species sub se continebat. Ad primum: essentie sunt ordinate: et non essentialiter: quia potest esse quod hoc existat demostriata. b. intelligentia minus perfecta: non existente hoc demonstrata. a. intelligentia producta perfectio. b. Esto tamen quod per proportionem dupla intermedia ordinarent: non cotigeret dare ultimam duplam: quia tunc inter media essent finite perfectio: et infinite: quia precise finite distans ab infinito est infinitum: et precisely finite distans a finito est finitum. inter medium autem si

Quoli.

nito & infinito finite precise distaret ab utroque: quod per duplam rationem. Ad secundum: deus est liberum agens: ideo quas voluit produxit. Ad tertium & primum: aliquando inconvenit discordatio in principiis ab Christo. concordare in conclusione sequente ex illis: & non econtra. Ad quartum conceditur consequens ponendo in latitudine non solum existentia sed potentia existere. Ad quinimum nego consequiam: quod intellectum possibilem qui est finitus: non est possibile esse productum nisi a deo: quod solus deus potest creare: & dato quod sic: adhuc non esset possibile quod omnis efficiens producibilis a deo sit ab a finito productus. Ad sextum admittitur casus: quod de rigore sermonis est verus propter restrictionem predicationis ad temporibus connotatum per verbum: neque tunc sequitur aliquid illorum inconvenientium: ut patet. Sed esto quod non restringatur predictum: non admittit casum: quod non est possibile potentiaz diuinam esse totaliter exhaustam: sic quod deo existente nihil nouum possit producere. propter de incompossibilibus: & licet successione, producerentur incompossibilia & omnem spem deus possit producere: non tamen potest esse quod nihil possit esse quin illud sit: etiam quin illud sit productus. Sed esto quod admittatur casus: concederetur deum posse producere solus aliquid quod prius alias produxisset: & quod infinitas species formarum anima hominis eminenter contigeret: quod infinitas species anima hominis imperfectiores deus produxisset: & quod in infinitum excederet animam hominis aliqua intelligentia finite excedens ipsam. Iste tamen similes in terminis si essent de possibili concederentur extra casum. Neque in casu vel extra sequitur: quod infinite perfectionis sit anima hominis: sed eiusdem gradus esset precise: sicut nunc. neque dici potest quod non finite perfectio sit aliqua species: quod tunc non esset cogitabilis non gradus perfectionis. neque una species magis aut minus appropinquaret non gradui perfectionis quam alia: esset etiam in casu priori infinite modice perfecta aliqua forma inferior anima hominis. infinitis enim partibus proportionalibus bipedale excedit pedale: & tamen utrumque est finitum. & etiam infinite modice remissa est aliqua intelligentia supra animam hominis: & tamen quilibet intelligentia in infinitum distaret a prima: a

Secundum.

quocunque enim in sursum in infinitum manet distantia: quantumcumque est eadem proportione ascenderetur: nulla tamquam intelligentia esset infinite perfecta: quod ea data ipsa intellectum humanum excederet: aut magis: aut minus: aut equaliter: si: cum deus: aut nec sic: nec sic: non primum aut secundum: quia tunc entia infinita essent propositionabilia: & unum eorum esset maius aliud. cuius oppositum dixit Commen. tertio physico. com. 49. & sic aliquid excederet alterum per plus quam per infinitum. non tertium: quia eque perfecta esset creatura sicut deus: quod equaliter habentia proportionem supra tertium sunt equalia inter se: non quartum: quod tunc non essent in eadem latitudine qui a quocunque eiusdem latitudinis aut equaliter distarent a non gradu illius: aut equaliter: aut unum finite: & reliquum infinite. tum secundo: quod illa natura esset suprema in illo genere: sic quod deus non posset perfectiore productum: quia infinitum in genere excedi non potest in illo generet: tunc genus intelligentiarum: medianum terminaret inclusus versus deum: & sic deus eam excederet incommensurabiliter: & sic quantuncumque modicum imaginaret illa intelligentia augeri imaginaretur attingere deum in perfectione. tum tertio fuit alios ista intelligentia esset deus. quia infinite perfectum simpliciter quamlibet perfectionem simpliciter includit: & sic dominus est: & quamlibet perfectionem finitam includit & infinito modo nobiliori: & illi nulla perfectio deesset. neque ea maiori posset & si esse productum: aut presupponere aliquid: argueret non deitatem: tunc filius dei non esset deus. Ab magna est tamen hic dissimilitudo: quod non effectus est filius: sed genitus: & effectus esset intelligentia: & non genita. Et si argues. tertio physi. com. 69. quantuncumque magnitudinem contingit esse in potentia tantum continet esse in actu: ergo quantuncumque intelligentia pergit esse in actu: tanta contigit esse in actu: ergo infinite magnam intelligentiam contingit esse in actu. ¶ Respondeo concedendo consequens. multum enim differt infinite magna intelligentia est: & intelligentia est infinite magna. Concludo igitur quod deus sibi efficiens aliarum ab ipso intelligentiarum: & quod in infinitum perfectius nouit se quam alia se co-

Quoli.

gnoscant: vel ipsum: et inter omnia finitè distan-
tia dabile sit inter equaliter distans: non tamen
inter ipsum deum: et finitū: quodcumq; sit illud et.

Sed tria oruntur dubia. Primum: utrum po-
nenda sit creatio. Non per duo dicta. Primum:
Aristo. opinio est q; non. Secundū: opinio eius
non est vera. p declaratione primi: dico q; philo-
sophus negaret hanc copulatiuaz. deus. creat. a.
intelligentiam: et nullam materiam transmutat.
probatur tribus viis. Prima est via agentis.
Omni agenti subicitur materia sed p te deo non
subicitur et. maior est Commentatoris primo
physicorum com. 60. 7. 62. 7. 7 i. et in de substan-
tia orbis capi. primo. Intelligo materiam subisci
tanq; receptiuū transmutabile ab agente. Secū-
do. omne agens extrahit id q; est in potentia ad
actum: sed per te deus non extrahit et. maior est
Commen. septimo metaphysice commen. 28. et
iz. metaphysice commen. 44. arguentis cōtra
Alucennam ponentem vnam intelligentiaz pro-
ducit ab alia per creationem. Tertio: omne agēs
facit compositum transmutando materiaz. s; p
te deus nō facit compositum et. maior patet. iz.
metaphysice commen. 18. Quarto: omne agēs
est principiū vnde motus secundo physicoz tex.
et commen. 29. Sed deus per te nō est principi-
um et. Quinto. omnis potentia activa est princi-
um transmutandi alterum: quinto metaphysice
tex. com. 17. et nono metaphy. tex. commen. 2. s;
per te deus non est principiū transmutandi et.
Sexto: omne agens presupponit mobile. sed ob
per te non presupponit mobile. ergo et. maior. p
batur. omne mouēs presupponit mobile. sed om-
ne agens est mouens tertio physicorum commē-
to tertio. et. 12. metaphy. commen. 23. et primo de
generatione tex. commen. 45. Istarum rationuz
vis est ex auctoritate Averrois vel Aristoteles
cū se cunda pte copulatiue iferre oppositū prime: vel
ex ambabus partib; copulatiue deducere ad op-
positum auctoritatum adductarum. ideo non in-
tendebam Aristotilem negare illam copulatiua
solum: quia negat primam partem.

Secunda est via actionis. Omnis actio est
idem passioni: tertio physi. tex. commen. 18. et. 22.
sed p te dei operatio nō est idē passioni: quia ni-
hil ibi patitur. Secundo: si creatio esset ex nihil

Primum.

aliquid fieret. consequens est contra philosophū
primo physicorum tex. commen. 33. et. 34. et Com-
mentatorem secundo metaphysice commen. 15.
et octavo physicorum commen. 4. et primo celi
commen. 149. et primo de generatione tex. com.
. 10. et. 11. Tertio: si creatio eēt: aliqd per creationē
esset possibile. consequens est contra Commen.
primo physicorum commen. 60. materia enī sub
lata auferetur natura possibilis. Quarto: si ge-
nerationi nihil subiiceret: generatio esset ex priua-
tione essentialiter: et sic contrarium recipere con-
trarium: primo celi commen. 22. et. 106. Quinto: q;
dicit generatum ex non ente: contingit ei alteruz
duorum dicere. aut q; est hic transmutatum sine
transmutatione: aut q; transmutatio est in priuati-
one: et hoc totum est impossibile primo physico-
rum commen. 71. pro prima parte consequentis
dixit Commen. septimo metaphysice commen.
. 17. si aliquid fieret sine transmutatione: fieret ex
nibili. pro secunda parte consequentis dixit Com-
mentator primo physicorum commen. 75. tunc
priuatio posset alterari. Sexto. nullam mutatio-
nem ad substantiam posuit Aristoteles. quinto. physi-
corum: nisi generati onem: huic autem assignauit
subiectum. s. materiam primo de generatione tex.
com. 23. tu q; generationē vni dixit eē alteri cor-
ruptionem primo de generatione te. com. 20. et.
Tertia est via repugnantie: quia perit ratio
Aristo. primo physi. tex. commen. 62. ad proban-
dum materiam esse principium rerum naturalium
Scđo: p; rō philosophi pmo d ge. a te. cō. 13. et.
ad probandum materiam esse eternam. Tertio:
perit ratio philosophi. iz. metaphy. tex. commen.
. 10. et primo physicorum tex. et commen. 82. ad p-
bandum materiam esse ingenitam. Fundatur. n.
super hoc. Omni agenti aliquid subiicitur: p; ex
ratione mutationis. Quarto: data creatiōe: dabi-
lis etiam esset annihilatio: q; eadem difficultas
est hic: et ibi. consequens est contra philosophū:
q; annihilatio. a. corpore: aut esset vacuum: aut cir-
cūstantis corporis motus in instanti. Quinto:
data creatione: datur via ad rediotionem eiusdem
in numero: quod negatur a philosopho secundo
de generatione tex. et commen. ultimo. et tangi-
tur a Commentatore quarto metaphy. cō. 20.
Contra quā orundam necessarioz est altera.

Quoli.

causa quinto methaphy.ca.de necessario. et octauo physicorum tex.commen.15.laudatur Demo critus hoc asserens:qd nō videtur possibile nisi per creationem. Secundo mouit Aristo. ac ponendum mouens separatum a materia in factōe virtutū intellectualium tc.septimo methaphysi. commen.31.ergo virtutes intellectuales sunt factae: et non nisi creatione tc.Tertio.omnia entia non acquirunt esse et veritatem nisi a prima causa:secundo methaphysice commen.4. nō acquiritur autem esse nisi productione. Quarto: si negatur ab intelligentiis creatio:non videtur nisi propter eternitatem earum.sed hoc non impedit:quod elementa habent verum efficiens et sunt eterna. Quinto :Commentator in de substantia orbis: quedam sunt priora natura:vt agens orbes.ergo orbes sunt facti tc.Ad primum : loquitur philosop⁹ de cōclusiōib⁹ demōstratōis: et esto quod de icō plexis loquac est fallaria consequētis arguere: horum est causa.ergo horum est efficiens.primo.n. celi tex. et commen.106. Impossibile est sempiternum esse:et esse factum. Ad secundum:per virtutes intellectuales intelligit intellectum in actu:quod est rei materialis intellectio.quia forme materiales sunt de se intellecte in potentia:sed ut efficiantur intellecte in actu: oportet ponere intellectum agentem:qui sit virtus abstracta a materia:abstractionem a materia: et a conditionibus eius . Ad tertium.potentiale non potest esse sine actu.ē aut deus actus vitalis intelligentiarum et finis: et celi est forma et finis.corruptibilibus autem dat esse: et conseruat mouendo. primo enim metheoro rum est autem ex necessitate continuus iste superioribus latiōibus:vt omnis eius virtus gubernetur inde. Ideo primo remoto omnia destruunt. ideo.iz.methaphysice tex. et commen.38. Ex tali igitur principio celum et natura dependet. et primo celi commen.100. A primo quidem ente datum est esse et vivere. His quidem clarius:his vero obscurius. Et in de substantia orbis versus finem. Ex quo verificatur quod dator continuationis motui est dator esse omnibus alijs entibus . Ad quartum:eternum est elementū secundū philosopham.quia exempli gratia semper fuit aliquis ignis: et non datur agens factens:quod incipiat esse ignis:nullum tamen elementū semper fuit:quia

Secundum.

variatis partibus variatur totum:presertim inanimatum:ideo partibus ignis attributum sicut essentia:et sic patet quod elementis competit eternitas secundum identitatem specificam:neque ut sic eis datur efficiens:sed secundum numerum ei datur efficiens:et non eternitas et sic patet ratio dissimilitudinis inter intelligentiam et elementum . Ad quintum.agens est duplex.s.verum:et est produc̄tivum rei.Aliud secundum similitudinem : et est forma dans esse.paret distinctio quarto celi commen.1. Celum habet agens formam similitudinem:quia formam dantem esse.s.intelligentiam que est anima eius. et apud Aristo. non habet celum efficiens verum:ut patet tc.

Accedamus ad veritatem:et dicamus omnes intellectum citra primum esse creaturā.Ex hoc sequitur quod non omni agenti aliquid subjicitur in agendo. Secundo:quod non omnis potentia activa est transmutans.Tertio : quod non omnis actio est idem passioni. Quarto:quod ex nihilo tantum termino aquo:et ex nihilo tantum ex subiecto aliquid fieri potest. et consequenter aliqua est actio sine transmutatione:nisi quis ponat terminum subiectū transmutationis:quia ipse prius non erat:et nunc est. Sexto ponendum est annihilationē esse possibilem:neque oportet sequi aliquid illorum que pro inconvenientibus ibi relinquuntur. patet minorando corpus ad non quantum uniformiter: non dixi uniformiter proportionabiliter. Septimo conceditur quod idem in numero reuertetur . et his fundamentis rationes in oppositum solvantur. neque inconuenit ponere aliquam productionem terminari ad substantiam que non sit generatio immo necesse est eam dari:ut patet tc.

Secundum dubium est: utrum intelligentie inferiores intelligent superiorē . Respondeo quod sic. A sententia autem philosophi tribus dictis declarantur. Primum: intelligentia inferior non intelligit superiorē per aliquid accidens ut species actus vel habitus tc.probatur primo:quod in intelligentiis non est aliquid accidens:per quodlibet tertio. Secundo omne compositum est nouum.sed in intelligentiis non est nouitas : ergo neque compositione.maior est Commen.iz. methaphy.com.39.sive sit compositum substantiale :sive accidentale:sive in intelligentiis sive non.ea enim probat

Quoli.

Ibi Commentator q̄ intellectus non est accidens in deo. Celum autem quia subiectum est accide in nouitatem habet. s. motum octauo physicorum: commen. i.5. Tertio: si siccum secunda intelligentia intelligat se per essentiam: tertio de anima commen. i.3. perfectior est et intellectus secunde de se: q̄ intellectus secunde de prima. et sic secunda intelligentia est felix cognoscendo se: et non p̄mā. vel intelligentia duas intelleciones habens felicitaretur intellecione imperfectiori. Quarto: si sic. tunc scientia earum non est scitū. consequēs est contra determinata quolibet primo. et tertio de anima commen. i.4. Intellectus in formis abstractis est idem cum intellectu: et incidentaliter: octauo physicorum commen. i.4. in abstractis intellectus et intellectum sunt idem. Quinto: quia tunc intellectus qua secunda intelligentia intelligeret primam: et intellectus qua secunda intelligentia intelligeret se essent alterius generis: q̄ vna est substantia et alia est accidens.

Secundum dictum: Intelligentia inferior non intelligit superiorē per essentiam inferioris. probatur primo: quia tunc scientia non est scitum. patet consequētia: quia tunc secunda esset scientia ipsi secunde de prima et. Secundo: nulla res distincta a perfectiori est sufficienter representativa perfectioris. sed secunda non est ita perfecta sicut prima. ergo et. Tertio: si sic: tunc non dependeret intelligentia inferior in suo intelligere a prima. et sic secunda esset actus purus: q̄ non esset potentialis respectu alicuius perfectiū eius formaliter. Quarto: quia tunc intelligentia inferior beatificaretur in seipso tanq̄ in obiecto representativo omnium intelligibilium ab ea: aut felicitare tur in obiecto secundarie cognito. Quinto: quia tunc aliqua cognitio dei dependeret: quia omnis intelligentia inferior depēdet: et omnis intelligentia inferior est cognitio dei per te. Sexto: quia tunc nulla esset compositio in intelligentiis: nisi forte ex perfectione et defectu eius: de qua non loquor nūc. Septimo: quia non saluarentur efficiētia dei super motu proueniente ab inferioribus intelligentiis.

Tertium dictum. Intelligentia inferior intelligit superiorē per essentiam superioris. probatur primo a sufficienti divisione. Secundo: quia

Secundum.

Inabstractis intellectus et intellectum sunt idem. Tertio: quia intelligentie abstracte perficiuntur per se inuicem. ergo una est alterius forma: et non nisi quia una est alterius scientia vel amor. ante cedens p̄z. i.2. metaphysice commen. i.4.4. perfectio uniusculiusq̄ mouentium vnumquęq̄ orbium perficitur per primum motorem omnium: s̄z non effectiue: neq̄ materialiter: s̄z finali perfectione coincidente cum forma. Quarto. necesse est in omnī intelligentia intelligente aliud esse aliquid simile forme: et aliquid simile materie. et si non: non est multitudine in formis abstractis. 3. de anima: commen. quinto: quia posita multitudine una est potentialis alteri. Est autem secunda simile materie: ideo recipiens et prima simile forme: ideo recepta. Quinto in intelligentiis est compositione: et non alia q̄. ex intelligentie et intellectu: desiderante et desiderato. ergo et. maior patet. i.2. metaphysice commen. si. Qd est minoris compositionis est nobilis in illo genere donec deueniatur ad simplex. patet minor. i.2. metaphysice commen. i.4.4. tantum illic est causa et causatum fm q̄ intellectum est causa intelligentis. sed intellectum non est causa effectiva intelligentis: neq̄ materialis: neq̄ finalis tantum: sed formalis et finalis simul: vel formalis tm. ideo subdit Commētator non inconvenire vnum esse causam plurim⁹ fm q̄ a pluribus intelligitur: perfectius tamen a perfectioribus: et imperfectius ab imperfectioribus. Ex hoc patet Commētator tertio de anima commen. quinto. Essentia prime forme est quidditas eius. Aliie autem forme diuersantur in quidditate et essentia: quo modo loquitur Commētator de essentia: ut secerat secundo de anima commen. i.4.7. pomum est indivisibile subto: et divisibile secundum essentiam diuersam in eo: fm quod habet colorē: odorē et saporem: licet in multis sit differentia et. Ex hoc patet intelligentiarum compositione: que cum alijs est: et earum simplicitas: quia non composite ex alijs. ideo tertio de anima commen. non res abstracte sunt simplices: et non composite. Ex his habetur: q̄ cum superiores intelligentie sint in inferioribus: adhuc potest intelligentia inferior intelligere superiorem: non intelligendo tamen aliquid extra se. patet etiam q̄ cum intelligentia superior sit intellectio inferiori: qd pot-

Quoli.

superior principiare motum productus ab in se ratione: eo modo quo intellectio est principium operae rationis ab intelligente produce.

Contra nullus actus substantialis potest esse alicui actus accidentalis. quia aliter secundum philosophum primo physicom tex. commen. 27. natura substantialis in accidentale transmutari posse: sic enim arguit Commen. octavo metaphysice commen. quinto. et quinto physicorum com. 20. contra Alexandrum ponentes qualitates elementorum esse formas substanciales eorum. sed prima intelligentia est actus substantialis: immo pura substantia. ergo prima intelligentia nullius forme separate est actus formalis: aut notitia. patet consequentia: quia si prima secunde est accidentaliter notitia: est intentum. Si autem essentialiter: reuertitur positio Platonis. scilicet ideas separatas esse formales essentias inferiorum: quod est reprobatum primo et septimo metaphysice. Secundo: non est possibile aliquid actuare potentiam alias a se: nisi sit accidens inherens illi. aliter possibile esset quamlibet cognitionem immutare potentiam cognoscitivam: absque cognitione habereret cognoscendi. ergo prima intelligentia non potest esse intellectio intelligentie citra ipsam: nisi informet inherenter. ergo quod repugnat secundum apud philosophum tam repugnat primum. Tertio: non est possibile primam intelligentiam esse alicui intellectie citra ipsam remissius cognitionem: quod prima sit sibi cognitione. ergo prima intelligentia nulli intelligentie citra ipsam potest esse intellectio. patet consequentia. quia nulla intelligentia potest tam intense intelligere primam sicut prima se: quod nullius intelligentie citra primam intellectus est tam vitaliter percipiens: sicut intellectus primi. antecedens probo: quod datur opposito: prima intelligentia esset potentialiter intellectio: quod repugnat simplici puro actu. tum quia prima intelligentia esset divisibiliter intellectio: quia intensius et remissius: quod est contra philosophum et Commentatorem. 22. metaphysice tex. et commen. 35. et si ponentem primam intelligentiam in fine nobilitatis et simplicitatis. **Q**uarto: sequitur: quod intellectus et intellectum in intelligentiis non sunt idem quia secunda est intelligentia prima est intellectus et secunda. **A**d primum: aliud est esse acutum acci-

Secundum.

dentalem: aliud est esse accidentaliter actum: velly accidentaliter dicat modum essendi: non in se: sed respectu alterius: licet igitur prima intelligentia sit accidentaliter notitia formalis alterius. necessario tamen: quia non est pars eius: neque ipsa: non tamen est accidentis: et est forma eius. **H**anc distinctionem ponit de rebus materialibus Commentator. 22. metaphysice: commen. 17. dicens. et id quod agit sicut substantia et est: alij et non sibi. id est intellectio quam facit intellectus agens sicut et est substantia ipsi obiecto. sed non est substantia intellectui sive agenti: sive materiali. Exemplum lapis est substantia: et est accidentaliter in vesica sensibilius ledens operationes hominis. ideo ergo egritudo. in multis tamen est differentia ut p. 3. **A**d secundum negatur assumptum et conceditur nullam intellectionem inherere intellectui: patet quolibet tertio. **A**d tertium. necesse est aliquam intelligentiam esse potentius diversis intensius et remissius formalem notitiam. quia nulla intelligentia est tam intense formalis notitia de se ipsa intelligentie inferiori sicut est sibi intensa intellectio: aliter staret intelligentiam inferiorum eque intense intelligere suum finem: et amare: sicut superior intelligentia intelligit et amat: et tunc superior intelligentia non esset magis beata et felix formaliter: quod intelligentia inferior: cuius oppositum patet. 22. metaphysice tex. et commen. 39. voluptas que est maior est illius quod est maioris intellectus. **A**lit dicas intelligentiam inferiorem non esse intellectuam superioris et cetera: quod non est possibile intelligentiam superiori esse inferiori intensius formalem notitiam quod intelligentia inferior: sit in se potentia intellectualiter perceptuia. sed intelligentia inferior non est tam intense intellectualiter perceptuia sicut superior. aliter quelibet intelligentia esset eque perfecta: sicut prima intelligentia. **S**ed quia quelibet notitia que est alterius formalis notitia est sibi naturaliter et non libere notitia sui. et tantum intellectua sui quantum est intelligibilis. ideo tam intense est sibi notitia sicut potest esse. Est autem alterius intensae notitia sicut potest esse illius: non autem sicut potest esse. ideo non est possibile unam intelligentiam esse eidem potentie intensius et remissius formalem notitiam. **A**ad quartum. in illa em

ctoritate in abstractis intellectus & intellectum sunt idem voluit Commentator excludere ab intelligentiis modum intelligendi intellectus possibilis: qui intelligit se: non per substantiam propriam: sed per aliud: & sic per accidentem. Aliarum autem intelligentiarum quelibet intelligit se per essentiam propriae. ideo in eis in intellectione sui idem est omnino intelligens intellectus & intellectum. sed intelligentia intelligente aliud idem est intellectus & intellectum: id est intellectus & intellectum. sed intellectus & intellectum differunt ab intelligentie aliud. Qd autem intelligens: intellectus & intellectum sint omnimode idem soli intellectui agenti competit. p3 tertio de anima: commen. i9. hoc reputo proprium intellectui agenti. & in hoc differt ab intellectu materiali. actio enī qua intellectus agens intelligit est sua substantia supra allegatur ad aliud propositum. & si vniuer saliter intelligas qd in abstractis intelligens & intellectum sint idem omnibus modis expono. omnibus modis: id est conuertibiliter: quia in abstractis omne intelligens est intellectum & econtra: tertio de anima commen. i6. hanc expositionem ponit Comment. i2. metaphysice commen. 39. quia declarando qd intellectus & intellectum sunt idem dixit recipiens & receptum de intellecto vtrumqz est intellectus: in rebus autem materialibus intellectus & intellectum sunt idem omnibus modis: tertio de anima commen. 36. quia intellectio est idem quod obiectum. sed intelligens & intellectum in rebus materialibus sunt idem p formalem vniuem in intellectis per se: non autem in intellectis per accidentem. patet quolibet tertio Ex quo patet dictum Commentatoris. i2. metaphysice commen. 36. volētis materialia intelligi p assimilationem. quia per formalem vniuem in intellectus assimilantis intelligēs obiecto. ideo sexto ethicorum capi. secundo secundum similitudinem cognitio existit ipsi. Sed i materialia nō: quia intelliguntur per essentiam. etiam a nobis: cum sumus beati. vnde tertio de anima commen. i8. intellectus possibilis efficitur omne modo si similitudinis & receptionis. t. i2. metaphysice commen. 51. intellectus non est in nobis intellectum: omnibus modis: & infra: essentia intellectus non.

est eadem cum intelligere: qd est actio intellectus in nobis. quia intellectum in nobis est aliud ab intelligentie: & infra ibi tangitur ratio. quoniam si intellectus & intellectum in eo essent vnuz omnibus modis: non contingere ei ut in intellectu eius essent plura: & causa multitudinis est alias inter intellectum & rem intellectaz in nobis.

C An autem hic intelligendi modus sit repugnans veritati: dicamus qd ipsum in nullo repugnantem his que sunt de substantia fidei inuenimus.

C Tertium dubium: Utrum ordine quodam recedunt intelligentie medie a prima. Respondeo per duo dicta. Primum: opinio Aristotelis est qd sic. Secundum: predicta opinio non est vera. Primum dictum assignando tres ordines declaratur. Primus est ordo secundum gradum perfectionis essentialis earum. sic qd quanto una intelligentia est perfectior alia: tanto est primo, p pinquier: non tamen secundum proportionem geometricam. patet quolibet quinto. hic autem ordo: qui rationes formales intelligentiarum consequitur: causa est aliorum ordinum qui sequuntur. Secundus est ordo celorum secundum magnitudinem eorum: secundum quam celum maius continet celum minus perfectiori. igitur intelligentia celum maius regitur & gubernatur. opz enim informabile correspondere forme: sic qd alioz celo altior intelligentia appropriatur. & primo celo habetur. secundo celi commento. 62. primum celum quod mouetur motu diurno est nobilis eorum que sunt illius generis. de alijs autem secundo celi commen. 58. propinquitas in loco illic est similis propinquitati essentiarum adiuvicem: que est propinquitas in scientia: & in intellectu rationali. Colligitur hec sententia. i2. metaphysice commen. 44. Ordo substantiarum est secundum ordinem orbium & prima mouet omne. Ex hoc sequitur qd non est in celo sicut in elementis: qd contentum sit nobilis continentem. Tertius est ordo velocitatis in motu. Celum. n. maius velocior motu mouetur: distinguendo inter mouere & circuere. huius sententie fundatissimum ponit Commentator secundo celi commen. 58. superiorum intelligentiarum intellectus est

Quoli.

fortior: et desiderium est fortius. ideo ab eis motus est velocior. neq; sententiam hanc molestas imaginabile esse oppositum illius: imaginando super habundantiam potentie unius non esse, proportionabilem distantie motorum. Quartum ordinem: scilicet diversitatum in motu: sic q; celum minus paucioribus motibus: aut diversitatibus in motu mouetur secundum q; dicitur secundo celi tex. et commen. 58. et 60. quia intellecta intelligentiarum inferiorum multiplicata sunt: quia omnem intelligentiam superiorum intelligentia in superior intelligit. ideo quanto arithmeticice plures intelligentias intelligit una q; alia: tanto pluribus motibus: aut diversitatibus in motu moueat. non pono. quia secundo celi commen. 62: et ali. bi. dixit Commentator rationem Ptolemei ad probandum pluralitatem motuum tundari super fundamentis sensis. s. epiciclis et eccentricis. Ex his sequitur primo: q; via evidentior a posterio; ri ostendens ordinem separatarum substantiarum est ordo magnitudinis celorum. ideo maximum celum altissima intelligentia informatur. et medius. et infimum infima inter simpliciter abstracta informatur: et coniungendo determinata in precedenti dubio. prima intelligentia primum celum informans intelligit se: et non aliud. Secunda intelligentia secundum celum informans intelligit seipsum: et primam: tertia tertium celum informans intelligit seipsum: secundam et primam. et sic gradatim descendendo usq; ad intellectum possibilem exclusae. Hunc autem ordinem ex operationibus celorum in his inferioribus inuestigamus primum celum est stellatum: a quo est forma in istis inferioribus: non tamen inducente: sed educente. ideo propter multitudinem stellarum est multitudo formarum: et diversitas earum in quantitate et figura: et efficaciter influit in terram dampnum animalibus et platis figuris. Saturnus dominatur super longam permanentiam rei. ideo appropinquat primo danti perpetuitatem: et eis. 12. metaphysice commen. 33. et 34. Dat enim frigidum et siccum: secundo celi commen. 68. que faciunt potentiam beneficendi: et male recipiendi. et quia haec qualitates mortificative sunt et minorem impedientes: decuit dominum earum

Secundum.

esse valde distantem a loco mixtionis. Juppiter vero super bonam dispositionem. ideo dicit fortuna maior. mouet enim calidum non intensem cum humidu spirituoso ex quo fiunt spiritus: qui sunt vectores vite. Et quia proprius temperamen tum non posset mouere materiam mixtionis: sed materie iam mota se influere potest. ideo super stellas mouentes elevatur. Mars autem super virtutem activam: ideo bellicosus. mouet enim calidum feruens: et vincens: et mediocriter elongatur: ut mouere possit: et non incedere. Sol in fluit generaliter super motum et mutationem: ut generationem: et corruptionem: secundo de generatione tex. commen. 55. Non enim dat vitam fortius aliis: sed primum celum secundo celi commen. 68. mouet autem calidum digestius: et matutarium seminum: et conceptum. Genus dominatur super motus particulares ad speciei conseruationem: et mouet humidum complexionale quod est subiectum vite. mercurius ad distinctionem individuorum operatur. ideo a multis dicitur anima. licet etiam propter aliud. virtutem habet comiscibilem et applicabilem. ideo diversitatem magnam habet in motu suo: et mouet frigidum et humidum. Luna vero disponit materia et recipiantur aliorum influentie: quam oportuit esse propinquam loco mixtionis: ut humidum elementale cui dominatur miscilibus ingerat. et propter hoc fluxus et refluxus maris motum lune in suis quadris insequitur. Est autem luna similis terre: primo celi commen. 16. quia infima est in celo sicut terra in elementis: et etiam sic. Hanc autem mentem haberunt Aristotiles et Commentator. 12. metaphysice: commen. 44. Sequitur secundo: cum maxima intelligentia sit deus gloriosus: et maximum celum sit in ascendendo octauum. quinto enim metaphysice commen. 22. Orbis stellatus est finis corporum: que sunt intra. quoniam extra ipsum nihil est. et ratio est Commentatoris. 12. metaphysice: commen. 48. Celum non est proprius stellam. ergo ubi enim est stella: non est celum. sed supra celum stellatum non est stella. ergo supra stellatum celum non est orbis. Congruum enim est. Quod cum stella sit nobilio pars orbis: secundo celi:

commen.4i.7.4b. Quod celum plenum stellis
sit primum celum: et aliis celis perfectius, ideo
celum stellarum deo informatur. et sic a priori per
fectio celi est a perfectione forme. ¶ Sequitur
tertio quod cum apud philosophum tantum octo
celos ponamus: quod tantum octo intelligentias
simpliciter abstractas ponimus. ¶ Sequitur
quarto: quod plus proportionabiliter excedit prima
intelligentia secundam quam secunda tertiam. pateret
ex multitudine stellarum in supremo celo existenti uero
et ex unitate stelle in septimo celo vel sexto. &c.
¶ Contra astronomorum obseruantia. quam
aliquo modo tangit Commentator secundo celi
commen.67. ostendit celum stellarum duobus:
vel tribus motibus moueri: scilicet ab oriente in
occidens: ab occidente in oriens: et a septentrione
in meridiem. vel econtra. ¶ Ex quo sequuntur
duo. Primum: celum stellarum presupponit
aliud: vel alios celos. quia tantum unus motus
conuenit primo mobili. Secundo quod non tantum
unus motus vni celo attribuitur. Secundo argu-
itur. quia Aristotiles secundo de generatione co-
men.60. ponit motum nonne sphere. et confirma-
tur: quia in probemio metaphysice mordentur
pythagorici: ponentes decimam sphaeram solis no-
uem existentibus manifestis. et confirmatur secun-
do celi tex. commen.67. Celum stellarum est pro-
pinquum primo celo &c. Tertio: epicycli et cen-
tric i ponendi sunt ut astronomorum experientiis
conuincitur: et sic erraticis plures motus conueni-
unt secundo celi tex. com.70. Quarto. aut intel-
lectus agens et possibilis: non sunt intelligentie:
aut intelligentie sunt plures quam octo. ¶ Ad pri-
mum Commentator secundo celi commen.69.
Orbis stellarum impossibile est ut moueat
pluribus motibus. sed tantum uno motu moue-
tur: scilicet ab oriente in occidens per meridiem
Et quia in 24. horis precise octaua sphaera non
complet revolutionem suam: sed insenibiliter:
propter magnam distantiam a nobis: a revolutione
completa deficit. sed aggregatio defectuus
vel remanenterum longo tempore facta reddi-
tur sensibilis. ideo astrologi habentes obserua-
tiones am. quorum: iudicarunt octauam sphaeram
moueri ab occidente in oriens motu valde tardo-

quo scilicet per transiit in.100. vel.120. annis. gradus. Et quia prima intelligentia superant stellaraz si crevoluit per meridiem: quod eadem stella in sua maxima approximatione ad punctum medium orizontis meridionalis non reddit ad equallem elevationem super eodem punto orizontis in secunda circuitione sicut in prima. sed depresso. Non vel eleuata magis extinxauerunt astronomi motum trepidationis: vel accessus et retrocessus. Ad formam rationis: si intelligitur antecedens:
quod sint tres diversitates: non autem tres motus: sed unus. negantur consequentie quibus inferunt illa duo: et istis diversitatibus in primo motu datur a primo moto perpetuitas. aliter daret magnus annus: ut posuit Plato. ¶ Ex his sequitur: quod data magna coniunctione: ut trium: aut quatuor planetarum &c. quis etiam ab eterno reuolutum fuisset celum: et in eternum reuoluere tur. nunc tamen amplius illa fuit: neque unquam erit. ¶ Sequitur etiam quod experientias astronomorum non negamus: sed aliter quam ipsi verificamus. Ad secundum pretermitto quod inter sphaeras Aristotiles sphaeram actiuorum computet: que secundum celum etiam circuducit. Accipio ratiōne Com. scđo celi. com.67. p argumento et confirmatione innuit Arist. opinionem babilonicorum. Ad tertium. Astronomorum experientie aliter sunt saluande: quam per epicyclos et eccentricos. et modum quo saluamus deo dante alias dicemus. Ad quartum: intelligentia agens est simpliciter abstracta: ideo regit celum: pateret ex quolibet. quarto. Sed intellectus possibilis non est simpliciter abstractus: sed informat materiali: non ipse non regit celum: sed homines. Ex his sequitur non esse variandum dextrum: et sinistrum in sphaeris proper motum diurnum: et appropriatum: neque varianda est influentia ex parte intelligentie: in oriente: aut occidente. quia intelligentia: quantum est ex se: totum suum celum indivisibiliter informat. ideo non est ponenda una intelligentia in oriente: et alie in occidente. Sequitur et non esse melior effectus in his inferioribus per directam suppōnem signorum octaui celi signis superiorum celorum. Neque est quod istaz sex imaginationum solum tertia est Aristotelica. Prima imaginatio est: quod celum mouet se

Quoli:

circulariter: sicut graue descendit. Secunda tan
cum vna intelligentia est: et ilia mouet primuz ce
lum: quod rapit secum alia corpora celestia: sicut vni
animali corruptibili sufficit vna anima que mem
brum omne illius regit et gubernat. Tertia. Qui
libet celo vna intelligentia mouens ipsuz appro
priatur: et nulli plures: et sic quot precise sunt cor
pora celestia: tot precisely sunt intelligentie abstra
cte simpliciter. Quarta: ultra intelligentias secun
duz numeruz celoz: daf intelligētia altiorz aliisque
ē finis: et nō efficiēs vel finis et efficiens: sed me
diātū et remotū: siue ponat epicicli: vel ecētrici:
vel non. Quinta. Cui libet celo due substantie at
tribuuntur: vna est finis: et non efficiens: alia est
efficiens et non finis. et hec secunda dicitur celi
anima: siue sit anima sensus aut intellectus: vel si
vni planete plures orbes attribuantur: plures
anime attribuantur. et tantum vna intelligentia
que est finis et non efficiens. Exemplum: mer
curio: quinque vel septem orbes conueniunt

Secundum:

quinqve vel septem animas habentes mouen
tes ipsos. et bis quinque vel septem celis primit
titur vna intelligentia que est finis: et non effici
ens: suo modo dicitur de aliis celis. Sexta:
alicui celo appropriatur intelligentia mouens: et
alicui non. et tantum vna intelligentia est omnium
aliorum a se finis: sic quod non oportet uniuicibus ce
lo suam propriam intelligentiam pro fine attri
buere et cetera.

Secundi dicti principalis veritatem ostendo
vbi infinite magnus est recessus: et infinite magna
est distantia: et nulla est propinquitas: non est or
do ibi in recedendo: aut appropinquando: sed
quarumlibet intelligentiarum medianarum a prima
infinite magnus est recessus: et infinite et cetera, quia
haec finite: illa vero infinita. non tamen propter
hoc negatur ordo in eis secundum gradum per
fectionis essentialis earum. aut secundum accide
talem eorum perfectionem. Et hic in ianuis the
ologie secundum quolibetum complemus.

Quoli.

Alexandri Achilini bononiensis
de intelligentijs.

Quolibetum Tertium.

E intellectu pos
sibili qui est tertia et ultima
pars latitudinis intellectuū
sit hec conclusio. Intellectus
possibilis ē intēssimū mate
rialium: et remississimum ab
stractorū. prima pars probatur. Intellectus pos
sibilis est materialis intēsus. Alia materialia sūt
intensa: et non est aliquod materialium eo inten
sius: neq; equie intensum: nisi ipse. prima pars pa
ret. Omnis forma informans materiam primā
ē forma materialis. Suppono subiectū esse qd
nominis predicati. S; intellectus possibilis est
forma informans materiam primā. patet dubio
quarto. Alias partes assūptas suppono. qz inter
mixtiones non appetit mixtio perfectior mixtio
ne hominis: necq; aīal corruptibile perfectius ho
mine: scđo celi. com. 63. vnde primo politieorū
perfectum optimum animalium est homo. Idem
ex primo de animalibus haberi pōt: vbi nobilita
tem sensus. et. ii. eiusdē interioris et exterioris ex
tollit: ideo homini dātam eē manū contra An
tagoram. i2. eiusdē asseritur. Secunda pars conclu
sionis patet. quia intellectus possibilis ē abstractū
remissū: alīqua alia abstracta sūt remissa: et nihil
est ē abstractum remissius eo: necq; ita remissum;
nisi ipse. assumpti prima pars probatur. Omnis
forma nō educta de potentia materie est forma
abstracta: suppono subiectū eē quid nominis p
dicati. sed intellectus possibilis ē forma nō edu
cta rc. patet dubio primo. Secunda pars assum
pti patuit quolib. secundo. tertia autē quincuplici
ter probatur primo ex informabili. quia intellec
tus possibilis ē forma corporis corruptibilis. in
telligentia vero icorruptibilis. nūm qz corpus ho
minis a corpore celesti regitur. Secundo. ex sub
stantia opatiua: quia quibusciq; actu intellectuū
non actu intellectuū ē infra. sed intellectus possi
bilis ē non actu intellectuū: quia si sic: semper
se intelligeret per essentiam: quia semper actu in

Tertium.

selectiuo ēsz sufficiēter presens actu intelligib
le proportionatum: quemadmodum est in aliis
intelligentiis apud Aristotilem. Tertio: et ope
ratione illud cuius opatio est diminuta ab ope
ratione aliquozum est remissioris: vel non tante
perfectionis sicut illa. sed intellectus possibilis ē
operatio diminuta ab operatione aliarum intel
ligentiarum. ergo rc. ratio est Commen. tertio
de anima commē. 19. Quarto ex modo opandi:
quia intellectus possibilis intelligendo indiget
actu intelligente faciente de potentia intellectis
actu intellecta: sed intelligentie alie non . nūm qz
intellectus possibilis componendo et discurren
do intelligit: sed alie intelligentie nō. Quinto: ex
objeto: quia materialium intellectuū ē intelle
ctus possibilis. sed alie intelligentie non apud
Aristo. et Commen. conclusio istarum rationum
habetur a Commen. 3. de anima commē. 19. Ulti
mus intellectum abstractorum in ordine est in
tellectus materialis: ex quo p3. dictum Ari. scđo
de anima tex. commē. 32. ultimum minimum secū
dum rationē intellectum.

C Sed quatuor insurgunt dubia. Primum: utrū
intellectus possibilis sit virtus materialis. Res
pondeo intelligendo per virtutem materialē for
mam eductam de potentia materie: qz non. pro
batur quatuor vijs. Prima est ex natura cognos
cēris. Iūlum receptiūm quarūcunq; formaz
materialiū est virtus materialis: sed intellectus pos
sibilis ē receptiū rc. maior p3: quia dato opposi
to illa forma recipere se: aut non recipere om
nes formas materiales. rō est Arist. 3. de anima
tex. com. 4. et Commen. in de beatitudine anime
et. 3. de anima commē. 19. Corre. intellectus possi
bilis recipit cogitatiā rc. Scđo nullū pure po
tentiale ē generabile aut corruptibile. sed intellec
tus possibilis est pure potētialis. ergo intellectus
possibilis non est generabilis aut corruptibilis,
ergo non est virtus materialis. p3 maior ex rōne
de materia prima. p3 minor dubio tertio. p3. ultim
a consequentia ex de substātia orbis. quia oēs
forme māles sunt in materia. mediantibus dimē
sionibus: et sic sunt diuisibiles et extense. rō ē Com
men. i. de beatitudine. aīe. Tertio rōne sufficie i.
si intellectus esset corruptibilis. fatigaretur apd
senectutem. consequens est falsum. ergo rc. ratio

est Aristotilis primo de anima te. commenti. 65. et Commentatoris tertio de anima commen. 20. Secunda est via ex obiecto. Quod est cognosciturum infinitorum in propone universalis est abstractus. sed intellectus possibilis est cognosciturus. scilicet per se major: quod solum finita indicantur a virtute materiali. ratio est Commentatio: is tertio de anima: commen. 19. Secundum abstracta simpliciter: intellectus possibilis potest intelligere. ergo non est virtus materialis. patet antecedens quolibet quarto. consequiam dedit Commen. in de beatitudine anime. quia intellectus est idem quod apprehensio: et apprehensio est idem quod apprehensum. ideo intellectus possibilis intelligendo abstracta fieret eternus: ratio est Aquerois tertio de anima commen. 36. contra Alexandrum. Tertio: si intellectus esset virtus in corpore: non apprehenderet se ipsum. ratio est Aquerois de beatitudine anime: neque apprehenderet rem sibi appropriatam. ideo tertio de anima tex. commen. 4. Aristotiles intus apens prohibetur extraneum. quomodo autem sensus apprehendat se per accidens et quomodo non secundum alias.

Quarta est via diuisiva. si intellectus esset virtus in corpore: aut esset forma elementi: aut esset virtus attributa complexioni. patet consequentia quia omnis virtus in corpore: aut est forma elementi: aut causata a formis elementorum: et hoc voco attributam complexioni: aut licet non causatur ab elementis: necessario est requirens complexione pro sui eodem est ex se. primus isto modo non est intellectus possibilis. quia nullam qualitatem primarum in sumo sibi determinat animalium. immo ipsum destruit. anima enim precedit elementa: primo de anima commen. 82. Non secundum: quod videt Commen. tertio de anima commen. sexto: tunc sicut dicit Arist. esse lapidis in anima: esset idem cum esse eius extra animam. ergo lapis esset comprehendens. patet prima consequentia. quia esse lapidis in anima: esset esse materia et singulare: sicut est extra animam. patet secunda consequentia. quia aliquid esse lapidis est cognitio et esse lapidis in lapide est eodem modo quo in animam. ergo esse lapidis in lapide est cognitio: et sic lapis cognosceret. Secundo: quia a natura elementorum non potest fieri virtus com-

prehendens. quia tunc postrema perfectio que est intellecta esset facta a substantia eorum. tertio de anima commen. quinto. ergo si esset anima ex intellectu: non esset cognoscens: et tunc si aliquid esse lapidis sit cognitio oportet quod esse lapidis ille pide esset cognitio. et sic lapis cognosceret. et ex alia parte non cognosceret: quia causatus ex intellectu. Nec tertium: quia tunc intellectus possibilis esset organicus: quod non est possibile: quia nullum organum corruptibile potest esse dispositum ad recipiendum omnia materialia. patet tertio de anima te. et cetero. et in de bea. aie: Secundum: quod virtus cognoscitur organica post fortiter imprimetur: non bini iudicat de debilitate imprimente: cuius oppositus est de intellectu tertio de anima tex. et commen. septimo. Tertio: si intellectus esset virtus in corpore: cum apprehenderet unum contrarium: non reciperet aliud: aut si sic reciperet imperfectum et permutatum. ratio est Commen. in de beatitudine anime. Quarto: omnis forma intrans ab extremitate est non educta secundum. sed intellectus possibilis est forma intrans ex extremitate. immo de animalibus Aristotiles.

Quinta via argueret Aquerois. Omnis forma substantialis non apta multiplicari secundum numerum est abstracta. sed intellectus possibilis est forma secundum. unde tertio de anima commen. quinto. Omne generabile est hoc. intellectus non est hoc. ergo secundum. Tum quia omne non passuum separabile simplex est non eductus. sed intellectus possibilis est non passuum secundum. Ad cuius oppositionem omnis forma potens existere sine materia est abstracta. sed intellectus possibilis est forma potens secundum. habet enim operationem que non dependet a corpore. ergo et esse: et si non operetur sine fantasmatice. potest tamen non operari sine eo. Ratio autem communis virtus est. omnis forma perpetuabilis est abstracta. sed intellectus possibilis est forma perpetuabilis. ergo secundum. Intelligo maiorem sic quod quantum est de se illa forma non subest virtuti agentis naturalis. Conclusionem istarum rationum ponit Commen. secundo metaphysice commen. 16. Intellectus qui est postrema perfectio hominis est abstractus a materia. et secundum metaphysica. quod. Intellectus humanus est liberus a mali in se: cuius non sit liberaliter simpliciter. et

Quoli.

primo de anima commen.iz. sententia Aristotilis est q̄ intellectus materialis est abstractus a corpore: t̄ in eodem primo commento. 7i. Inserit tanq̄ impossibile animam non esse abstractam a corpore: t̄ secundo de anima: separatur autem hoc ab hoc tanq̄ perpetuum a corruptibili. vbi Commentator comen.ii. non corrumpitur per corruptionem corporis. t.iz. metaphy. tex. com. i7. nihil prohibet intellectum remanere tc. neq; dictionem dubitatiuam. s. forsan: addit illi clausule: sed huic: omnem animam manere impossibile. Ex tertio autem de anima alias sepe allegatū est commen.5.6.19. tc. Contre primo de anima tex. t com.66. t tertio de anima commen.20. in telligere nostrum corrumptur quodam interius corrupto. ergo intellectus noster est corruptibilis patet consequentia: quia perpetuata substantia ppetuatur operatio: aliter staret substantia sine operatione. Secundo: intellectus est extensus: quia est subiectus figure: quia figura hominis est i materia. non autem nisi quia forma eam sibi determinat qd non est possibile nisi forma subiectiatur illi. Tertio. omnis forma que adequatur suo subiecto que non excedit ipsuz neq; exceditur ab ipso dividitur ad divisionem illius subiecti. sed intellectus est forma que adequatur tc. maior ē Ari. demonstrantis sexto physi. tex. commen.35. motum esse divisibilem ad divisionem subiecti. Ad primum. corruptibilitas operationis non sufficiēter arguit corruptibilitatem operantis cuiuscumq;. operatio enim qua homo intelligit est suppositi corruptibilis operatio: sed a principio incorruptibili. neq; remauet intellectus sine operatione: qz alia succedit operatio. Ad secundum negat asumptum: ad probationem anima cogitativa eam requirit in materia: t ab ea denominatur figura ta: per accidens tamē. t c̄quis nulla esset forma in homine sibi determinans tales figurā: nisi intellectus adhuc nō eēt intellectus extensus: neq; denominares figuratus per accidēs: n̄ per se: qz nō est forma educta de potentia materie. p̄ in de substantia orbis de figura sphaera t intelligēta. neq; ē tanta diversitas hic t ibi sicut cōiter putatur. Ad tertium negatur minor: qz ad sensu philosopha. ibi. Adequatio est quantorum equalitas. ideo de motu sit ratio: t non de intellectu. llēc

Tertium.

difficultas dubio quarto diffuse pertractatur. Secundum dubium. Utrum intellectū possibilem habeat oīs hō. Respondeo per puō dicta Primuz: opinio philosophi ē q̄ sic. Secunduz: illa opinio nō est vera. patet primū quatuor vijs. Et qz hec questio principaliter determinatur tertio de anima com.5. ideo allego hoc com. per supra. Prima est via cognoscētis. Si intellectus possibilis esset multiplicatus ad numerum hominum: tunc esset aliquid hoc aut corpus: aut virtus in corpore. patet consequētia. quia omne singulare multiplicatum est corpus: aut virtus in corpore: intelligo per virtutem incorpore virtutē constitutam in esse per corpus. patet ratio supra Secundo: si sic: tunc intellectus possibilis esset intellectus in potentia. patet consequētia. quia omne singulare multiplicatum est intellectum in potentia. quia quibuslibet individualibus formis eiusdem nature correspondet intentio: qua actu sunt intellecta. falsitas consequētis probatur. omnis intentio intellecta in potentia est mouēs intellectum recipientem. si igitur ipsius intellectus possibilis esset intentio intellecta: tunc moueret intellectus possibilis seipsum: quod est im possibile. ratio patet supra. Tertio: si sic: intellectus possibilis reciperet materialia: vt diuisa: qz tunc individualiter reciperet. ergo non distingue retur intellectus a sensu. patet consequētia: quia omnis virtus singulariter cognitionis receptiva est sensus. ratio patet supra. Quarto: omne separatum a subiecto impossibile est vt inuenias plvno individuali ex una spē. sed intellectus possibilis est separatus ergo tc. Secunda est via cogniti: si sic: tunc intellectus possibilis non esset cognoscitius vniuersalium. quia in individualiter receptivo recepta sunt singularia t non vniuersalia. Confirmatur. omne receptum in singulari est hoc: vniuersale non est hoc. ergo vniuersale non est receptum in singulari. sed vniuersale recipitur in intellectu possibili. ergo intellectus possibilis non est singulare multiplicatum. Secundo si sic: non eēt intellectus possibilis per se cognoscitius individualium: cuiusmodi sunt mathematicalia: quia quantū non potest per se cognoscere nō quāta. Tertio: si sic: non esset intellectus cognoscitius abstractoz.

Quoli:

qr materiale & singulare imaterialium vniuersalium nō est cognoscitū. qr materialia & vniuersalia solū imaterialiter & vniuersaliter sūt recep tibilia: q̄ mod⁹ recipiēdī repugnat singulari mul tiplicato &c. Quarto: si sic: non eēt intellect⁹ possi bilis intellect⁹: qr receptio in eo n̄ eēt intellect⁹ rel actu intellect⁹: qr i individualiter receptivo oē receptū est intellect⁹ in potētia: cōsequens ē fal sum: qr tūc nulla eēt dīa inter eē forme in anima & extra animam quo. s. ad esse vniuersale & singu lare: quia tam intra q̄ extra esse forme esset sin gularē: ratio patet supra.

Tertia est via cognitionis. Si sic: contingere ut res intellecta apud te & apud me sit vnum in spē: & duo in individuali: ratio patet supra. Secūdo: si sic: procedetur in infinitum in cōceptibus: qr conoepiū essent numero diversi: & ab omni per se intelligibili nūeraliter multiplicato abstractibilis est conceptus. ideo ab illis cōceptib⁹ eēnt alii pceptus abstractibiles. p̄ supra. Tertio: vnu est cōceptus eēntialis omnium individualium eiusdē spēi. ergo vnu est intellectus possibilis omnium hominū. Quartus: si sic: tūc nō posset discipulus adiscere a magistro: aut sciētia esset qualitas actiua. pbatur cōsequentia. aut scia magistri est vna numero cum scia discipuli: aut nō: si primum etiā intellectus possibilis est vnu numero eorum de si scōm: sed omne illud ad cuius generationē co currit individualiū eiusdē spēi necessario & per se generatur a sibi simili fm speciem. ergo oportet sciam magistri effectiue pduxisse sciam in discipulo. p̄ ratio supra. & si Commen. scōo de generatiōne commen. s̄. dixit q̄ doctor doctrinam facit intelligit q̄ facit ea in discipulo: sed non facit ea simpliciter.

Quarta via. Data est ratio multiplicationis qđ salutem multiplicati & eternitatis. scōo de anima re. & com.34. &.i.5. de animalibus. ergo incorruptibilibus simpliciter rō multiplicatōnis nō datur. patet cōsequentia: qr remoto fine principali remota sunt que necessario ordinantur in finē illuz. s̄ intellectus est simpliciter incorruptibilis &c. addi tur ly simpliciter ppter materiā que dione desi nit eē totū. Secūdo: auctoritate Aquerois Theo frasti & Themistij. Omne generabile ē hoc. In tellectus possibilis non est hoc. ergo intellectus

Tertium.

possibilis non est generabilis. patet supra. negata autem minore non est illa ratio demonstrativa. Tertio: si sic. aut infiniti intellectus possibilis exi flunt: vel aliquis intellectus possibilis definit vel desuit esse. p̄ cōsequentia. qr infiniti fuerunt homines. Quarto. omne habens principiū temporis habet finē temporis. sed intellectus possibilis nō habet finem temporis. ergo neq̄ principiū: & exsistit. ideo est eternus. ergo vnu. patet maior primo methaphy. com.39. per se notū est q̄ nulla natura est mediū iter abstractū & materiale: c̄ oppositum esset data natura habente principiū & nō finem. tū qr scōo methaphy. com.7. non intelligitur principiū nisi in re que h̄z finē. tū primo celi p̄ alias. Hoc cōfirmat diuisio Christo. i.5. de animalibus. vel scōo de generatiōe animalium: nō cu ro. Rerū alie sūt semperne. alie vero possunt esse & nō esse. Contra. intellectus possibilis dat esse hoc homini: sed plures sūt homines quorū qđ libet est hoc. ergo plures sūt intellectus possibilis. patet cōsequētia: & non stat multiplicatio effectū formalū sine multiplicatione forme. Confirmatur. sunt plures hoies quorū quilibet h̄z esse intrinsece & formaliter ab intellectu. ergo plures sunt intellectus. Qđ si neges cōsequētia: perit demonstratio Christo. i.2. methaphy. tex. com.49. pbantis nō eēt plures celos primos. qr non p̄n̄t esse plures primi motores. arguo igitur sic. non possunt esse plures intellectus possibilis. ergo non p̄n̄t esse plures homines: qua consequētia negata negatur hec. non possunt esse plures motores primi. ergo non p̄n̄t esse plures celi primi. neq̄ in eis est diuersitas: qr quodlibet illorum intellectum comparatur suo proprio perfectibili per ipsum formaliter & intrinsece. ratio p̄ supra. Confirmatur etiam per p̄sequētia Christo. tertio methaphy. tex. com.13. Si vna est forma numero i diuiduoz i. sc̄e specie: illa individualia sunt vnum idem numero. & ex opposito si materia est diuisa sub specie: etiam forma. Secundo posita vni tate intellectus: contraria sūt in illo: vt opiniones cōtradictiorū: ascēsus eoz: acquirere geometriā & perdere: ignorare & scire & dubitare esse felicē & miserum: rudem & perspicacem. Non enim Commen. scōo methaphy. com.15. aliquem intellectum comprehendere & retinere & aliquē non.

Quoli.

ergo aut ponit multos intellectus: aut verificat contradictionia de eodē. **Tertio:** si sic: nūc posset idē intellectus numero opari circa idē obiectū numero duabus operationibus numero distinctis. p3. d. for. et pl. cōsiderātibus. a. la pidē. **Quarto:** si intellectus possibilis ē unus numero: ipse est eternus. sed pñs est falsum. qz ipē in principio est tanqz tabula rasa. ergo nō est eternus. patet psequētia: quia eternū nō hz principiū: tū qz si eternus. tc. semp informabatur aliqua spē intelligibili: cōsequens est falsū: qz tunc aliqua intellectio fuisse eterna. patet cōsequētia per Com. supra: necesse est intellectus nō ēē denudatū a pricipijs naturalibus.

C Ad hec supponamus qz iste terminus: hō: si significat cōpositum ex corpore et intellectu: t qz hō est per se vnum: directe repōibile in predicamento substantie sub animali intrinsece denominatū ab intellectione tc. **Secundo** non potest intellectus informare materiaz non informante cogitatiua. quia non stat materia sine forma constituta in esse per eam. et non potest intellectus informare sine sua proxima dispōne et ultima: que est cogitatiua: t sic patet cogitatiuam ordinari in intellectuam: qz quis cogitatiua nō sit forma generica. Ex quo patet quare operatio cogitatiue et intellectus possibilis se concomitantur: vt tangit Com. scđo de aia com. i53. neqz potest cogitatiua informare non informante intellectu: qz dato informabili ultiate disposito et informativo ponit informatio. Est autem materia informata cogitatiua informabile propinquum et ultimatum dispositum ad recipiendum intellectum. et sic potest una forma substantialis esse dispositio ad aliam: dummodo illa forma preparans non sit materie ratio recipiendi: hucusqz nihil malum dictum est. **Tertio:** pmitendū apud Aqueroim qz intelligentie sūt hec et individue individuatione non repugnante esse vniuersali. qz esse earum in anima et extra animam est idem. 3. de anima com. 9. t. 7. metaphysice com. 4. i. in abstractis nō differt quidditas ab eo cuius est. est autē intellectus possibilis de genere intelligentiarum: ideo nō repugnat intellectū dare esse hoc qz quis ē sit vniuersalis. ideo concedo for. habere suum esse hoc ab intellectu. **S** 3 a materia divisa informabili cogitatiua informate mediante dimensionibus oritur possilitas mul-

Tertium.

tiplicationis individualium sub eadem spē: que omnia fm Com. propter esse vniuersale intellectus informari possunt illo et ab illo sumere suū esse hoc et vnum et verius vnuz qz bruta a sensu: qz mediantibus dimensionibus vnitur sensus materia sed non intellectus. Ad formā argumenti negat Commen. consequētia ad probationem multitudine posterioris nō arguit multiplicatōez in priori. quia multitudine effectuum in vnam causam reducitur. **C** Ad confirmationem: clara est responsio ex Commen. qz consequētia de primo motore et primo celo valet: sed de intellectu non valet. quia dicit ibi Com. motū motu continuo: certum est autem celum moueri motu continuo: et ēē verum instrumentū primi motoris. sed nullus homo mouetur motu continuo, ppter corruptibilitatem mobilis: ideo non est homo vere instrumentū intellectus: sed quasi instrumentū: vt alias dicit Commen. tc. **C** Ad aliā pfirmationē: si quā habet veritatē ratio illa: intelligo illaz de forma constituta in esse per materiaz cuiusmodi non ē intellectus possibilis. **A** Ad secundum duplex ē ēē contrariorum. s. reale et obiectuum. secundū prium ēē repugnant: et non scđm scđm. sed secūdum habent contraria in intellectu et non primū vnde Commen. sexto methaphy. com. 8. intēbat per hūc sermonē declarare diuersitatem duorum entium. s. entis qz est in intellectu: et entis qz est extra intellectū. qz enim est in anima contingit et recipiat duo opposita in simul: qz autē est extra animam nō: et sic concedimus opiniones contradictiorum esse contrarias: et secundo per ymerrias et quarto methaphy. commen. i9. et dato qz iste perdat geometriam: non oportet intellectus ea perdere. quia stat qz ad alterius hominis cognitionem ipsam sciat intellectus: ruditatis autē et perspicacitatis causa est dispositio sensum in compositione figura et complexione: et spirituuz qualitate et quantitate: et aliquando exercitium. Ex quo patet quomodo contingit hominem maiori conatu operantem melius intelligere. quia ex maiori conatu cogitatiue melior prouenit operatio cogitatiue: et per consequens clarior intellectus. patet etiam intelligentie ē esse in nostra potestate non soluz quia intellectus ē nobis forma sed etiam quia sensum operatio: quam sequitur

intellectio est in nostra potestate: et si i intellectu concedereiur esse miseria respectu alicuius: non tamen simpliciter: quia de duobus oppositis positum et dignius denominat: non autem priuatum et vilius. sed concedetur antecedens: quia miseria hominis istius non insert intellectum miserum. Ad tertium negatur consequentia ad probationem eadem operatione numero apud Alve roim operari possunt sive et plausu modu et eodem intellectu. Dicamus igitur quod non potest intellectus habere duas species intelligibiles eiusdem obiecti specie specialissima. Secundo enim me thaphysice commen. 56. uniuersalia innata sunt non iterari: intellectum enim animalis non inuenitur magis uno. Item quod est materiale non iteratur secundum individuum. Item dualitas est in una re propter materiam. unde 3. de anima com men quinto. hec intellecta sunt unica secundum recipiens: et multa secundum intentionem acceptam: et sic infra concludit intellectum speculatum esse unum in omnibus hominibus. potest tamen intellectus possibilis species obiecti diversimode componere. secundum quod diversi si homines diversimode intelligunt. contra. secunda perfecto multiplicatur: ergo et prima. Rho Commen. 3. de anima commen. 5. licet ex multiplicatione prime perfectionis multiplicetur secunda: non tamen et contra. ideo negatur consequentia: si enim intentiones multiplicarentur sub eadem specie: valeret: sed multiplicantur sub eodem genere vel diversis vel sunt ipsa genera: sed non sub specie specialissima: cetera uniuersalia sunt causata secundo physorum commen. 35. ergo sunt singularia. Rho. 12. methaphy. commen. 27. 7. 8. methaphy. commen to. 14. uniuersale non generat: neque generatur. io dico quod res transfervit de esse singulari ad esse uniuersale ab intellectu agente. ideo primo de anima intellectus agens facit uniuersitatem in rebus. et propter hoc uniuersalia ex singularibus collecta sunt. 12. methaphy. commen. 4. et secundo posteriorum: ex identitate tamen uniuersalis cum singularei predicata conuenientia rei secunduz esse singulare et reale attribuuntur uniuersali. non tamen secunduz quod uniuersale: ut patet ex syllogismo expositorio: et fallacia figure dictiōnis. ex quo patet quod uniuersalia et primo posteriorum sunt eterna

non solum quia semper est aliquid individuum: sed quia species que est uniuersalis perpetua. ex quo patet quomodo uniuersale: ut secundo posterorum habet: est unum in multis: et est unum preter multa et. Ad quartuz concedit Commē. primam consequentiam et consequētias: ad probationem negat antecedēt. non enim in tex. philosophi. 3. de anima tex. com. 14. est ly in principio licet sit ibi: et nihil est anteq̄ intelligat. illud autem nihil est de rigore sermonis: quod est negatiua: cuius contradictionia est contra Commē. Dicamus tamen quod nullaz intellectionē sibi determinat intellectus possibilis tanq̄ formam sibi naturalem et.

Sed quod hec opinio falsa est: ostendamus falsitates in suis fundamentis inclusas. Ad primum viam prima conditionalis est falsa et maior que assumitur ad eam probandum falsa est solum in proposito et in sequente ex hoc: ut intellectione. Ad secundum: quod per potentia intellecta non intelligimus que non intelliguntur et intelligi possunt: sed intelligimus ea que ad hoc ut intelligantur: abstractione intellectus agens indigent: negat conditionalis. Ad probationem negatur uniuersalis. Ad probationem nego etiam illam. quibus liber individualibus formis et. Ad tertium negatur consequentia: quia licet intellectus possibilis sit singularis: et receptum in eo sit singulare: non tamen propter hoc recipit singulariter: immo recipit intentionem representantē sine hic et nūc quod nulli sensui conuenit. Ad quartum negatur maior. Ad secundam viam. ad primum receptum est singulare in essendo: et uniuersale in representando. Ad confirmationem distinguuntur minor: quod uniuersale non est in essendo uniuersale: et non est singulare in representando. Ad secundum: quis intellectus ponatur multiplicatus: non tamē potest quantus. ideo negatur consequentia ad probationem negatur minor ibi subintelecta. Ad quartum non sit ibi differentia inter intellectu nem: speciem intelligibilem et obiectum cognitū ideo non procedit.

Ad tertiam viam. Ad primum multiplicata perfectione prima multiplicatur secunda. io intellectus sunt numerate. Ad secundum dōm in intentionib: ut signū abstractendo nō proceditur in infinitū: sed devenimus ad generalissima vel ad conceptum

trāscendētē. s̄z variādo de signis ad signata: non inconuenit. Ad tertiu: vnuſ ēconceptus essentia lis non numerando alios illi oīo similes in signi ficate & modo significādi. Ad quartum negatur p̄na. qz magiſter proferendo voceſ quarū ſci di ſcipulus ſignificationē facit qz discipulus. fertur in ordinataz cognitionē premissarum inferētium notitiam conclusionis. & ſic patet: qz potest eē qz discipulus incipiat tunc habere ſpecies eoꝝ que docet magiſter: & poſſibile eſt qz prehabuerit di ſcipulus ſpecies & non ppoſitiones. & poſſibile eſt qz prehabuerit propōneſ: ſed non ordinatas. & poſſibile eſt qz prehabuerit ordinatas. ſed non videat bonitatem illationis: & tunc defectibus di ſcipuli ſupplet magiſter rc.

C Ad quartā viā: negaf p̄sequētia. qz alia ratō pōt eē quare detur multiplicatio & voluntas di uina rc. Ad ſcdm p̄ eſſe hoc: ſi intelligit ſingula re negatur minor. ſi intelligitur conſtitutum in eē p̄ ſubiectū: cōcedit totū. Ad tertium: non ab eter no ſuit mūcluſ. **C** Ad quartum. ſi intelligit actu aliter negaf maior. ſi aptitudinaliter confeſſa ma iori negaf minor. Ad p̄bationē negaf: Lomē. rc. **C** Tertiū dubiū. vnuſ itellectus poſſibilis ſit pu re poſtētiale. Rñqz qz ſic. in gñe intelligibiliū p̄ba tur dupliſ via. Prima. omne qd̄ eī oia fieri eī pu rum poſtētiale i gñe intelligibiliū. ſed itellect⁹ po ſibilis eī oia fieri. 3. de anima tex. & cō. 18. ergo rc. maior p̄. qz ſi aliquid eī i gñe intelligibiliū nō pu ruꝝ poſtētiale: ipsum aliquo modo actus eī. & ſic non eī oia fieri. Scđo poſſibilitas intelligibiliuz primo in eſt alicui itellectui: ſed nulli primo i eſt: niſi itellectui qui eī oia fieri. Terti⁹: itellect⁹ po ſibilis eī quartū genus ſimile materie. 3. de anima com. quinto. Quarto: quo rūcincqz actu intelle ctorū itellectus poſſibilis eſt receptiu⁹: ergo ipē non eſt itellectus in actu. patet conſequentiā: qz aliter ipſe ſeipſum reciperet.

C Secunda via. Illud cuius intelligere eī pati: aut ſimile eī pure poſtētiale in gñe intelligibiliuz. ſed itellectus poſſibilis intelligere eſt pati rc. ſcdm de aia com. i. 4. 8. 7. 3. de anima tex. com. ſcdm ergo rc. Secundo ille itellectus qui eſt recep tiu⁹: & non eſt actiu⁹: ſe pure poſtētiale. ſed itel lectus poſſibilis eſt receptiu⁹ rc. 3. de anima cō men. quarto. Itellectus eſt virtus recipiens et

non actiu⁹: intelligo in ſimplici operatione. & re. com. 3. Intellectus eſt ſuſceptiu⁹ ſpeciei & po te tia hoīuſmodi. Terti⁹ itellectus qui nullā habz naturā: niſi qz poſſibilis vocatus eī eſt pure po te tialis. ſed itellectus poſſibilis eī itellectus qui nullā rc. 3. de anima tex. & com. quinto vbi Com men. natura eius eſt vj recipiat. Quarto: itellect⁹ qui eī po te tia itelligibilia ſz actu nihil aīqz intelligat eſt purū po te tiale rc. ſed itellectus poſſibi lis eī itellectus in po te tia rc. 3. de anima tex. cō. 14. & tex. com. 25. op̄z po te tia eē cognoscens. & com. 6. aia eſt materiales forme non actu: ſed po tentia. Iſlā po te tialitatē dixit Com. ſcdm 8 aia com. 52. 7. 54. eſſe p rincipium conſiderationis i itellectu. 7. 3. de anima cō. 5. eē p rincipiū cogno ſcendi multitudinem ſeparatorum.

C Ut aut ſciatur a qbus patiſtūr itellectus per ſectiue diſtinguo: Intelligibiliū quedam ſit in telligibilia per accidens: & ſunt negatiōes: priua tiones: potentie: ſingularia materialia. Prima p affirmationes: ſcdm per habitus: tertia per actus ſub po te tia comprehendēdo materialia primaz que eī po te tia forme materiales: & itellectū poſſibilem q eſi mā intelligibiliū. quarta intelligunt per univerſalia: addunt aliqui quintū. ſ. respectiu⁹ p abſolutum. Alia ſunt intelligibilia per ſe: & ſunt duplia: quedam ſunt actu itellecta de ſe: & ſunt intelligentie ſimpliciter abſtracte quib⁹ duplex eē corespondet: non re ſed rōne diſtinctū. ſ. intentio nale & reale. Eſſe earum reali ſubiſcitur materia i actu: & eī ſubſtātia orbis ſubiecti intelligentie: eē earum intentionali ſubiſcitur materia intelligibiliū que eī itellectus poſſibilis extēdendo nom̄ intel lectus poſſibilis vſqz ad ſecūdā intelligentiaz in cluſiue. ab iſlis igitur patiſt itellectus poſſibilis qn̄ eſt felix. Alia ſunt de ſe po te tia itellecta: & ſunt duplia: quedā ſunt compoſita: & ab iſlis nō pa titur itellectus niſi ratione partis. ſ. forme. iō p mo de gñatōe tex. com. 31. Nulla eī materia i po tentia corporis inqz corporis eſt genus. qm nō eſt materia niſi iſlius corporis: neqz intelligo cor pus abſolute cōe corrupibili & incorrupibili. qz illud apud Commen. nō eſt genus niſi forte ana logum. tum quia aliqd̄ corpus ſibi nō determiat eā. iō nō oꝝ Commen. dixiſſe illō f3 qz corp⁹ rc. Iſlam intentionē habz Commen. 3. 8 anima ex

ponens quō lapis non est in anima: sed spēs la
pida: ut patet intuitiō com.38. Alii sunt intelli
gibilia simplicia: ut forme substantiales vel acci
dentales: saltem absolute: et hec habent duplex eē
vnum reale vel etiam non ultimata abstractum.
et sicut hoc esse non informant intellectum s̄z ma
teriam: diaphanū: vel organū sensus: vel pōm sen
suum. Aliud est esse ultimata abstractū. et istud
habent ab intellectu agente faciente eas de potē
tia intellectis actu intellecta: et sicut hoc esse infor
mant forme intellectum possibilem hoc tamē eē
ultimata abstractum non consistit in indubibili:
sed latitudinem habet sicut ordinem predicanen
ti. Ex quo patet q̄ obiectum et intellectus aliquā
do sunt idem i forma: ut tertio de aia commē.4.
et s̄. contra Bluempace dixit Commen. Ex his di
ligenter considerauis: q̄ nō exiūmis mentē. Co
men. paucis additis habebis. evidentem notitiā
definitionis intellectus possibilis posite a Com
men.3. de anima com. quinto. s. est id quod est in
potentia omnes intentiones formarum materia
lium et universaliū: et non est actu aliquid en
tiūm anteq̄ intelligat.

Contra quatuor vijs arguitur. Prima est via
actualitatis. Nullus actus corporis est purus po
tentiale et. sed intellectus possibilis est actus cor
poris et. vel sic nullum informans est purus po
tentiale et. Secundo. nullum distinctum a ma
teria est purum potentiale et. sed intellectus pos
sibilis distinguitur a materia et. vel sic nullū col
locabile in latitudine entium supra materiam est
pura potentia et. Tertio: nullum impassibile est
purum potentiale. sed intellectus possibilis ē im
passibilis.3. de anima com. 7. et.

Ad primum: esse actum corporis est dupli
citer: uno modo: constitutum in esse per corpus: et
est ille qui quantus ē de se indiget corpore in suo
esse: ut tangit Commen. primo phy. commē.70.
Bilio modo non constitutum ppter hanc distin
ctionem dixit Commen.3. de anima com. qnto. et
.7. q̄ perfectio in anima ronali et alijs virtutibus
dicitur pura equiuocatione primum dictum: in
tellectus possibilis non est actus primo modo:
hoc voluit Aristo. secundo de anima tex. com. ii.
Secundum dictuz. Intellectus possibilis ē actus
Secundo modo: et sub isto sensu minoris nega

tur maior. quia non inconuenit purum potentia
le intelligibilium informare potentiale materiale:
vel materialium. **A**d confirmationem incon
ueniret purum potentiale in uno genere informa
re aliquid in illo genere: aut q̄ potentiale gene
ris inferioris informaret aliquid superioris gene
ris. sed non inconuenit superioris generis poten
tiale informare potentiale inferioris generis: imo
necessē est p̄ colligantia omnium entium cū pri
mo a quo dependeret et. potentiale enim intelligi
bilium forma est: s̄z potentiale materialium non.
Ad secundum cōcessa minore. q̄ commen. qnto
tertii de anima: vnum est cognoscitur et vniuer
saliter receptivum: et reliquum non: negatur ma
ior. Ad confirmationem: supposito q̄ materia sit
latitudine perfectionis: saltem sicut terminus ex
clusivus: negatur maior. Ad tertium de impassibi
li corruptrive negatur maior et conceditur mi
nor. sed de impassibili perfectivue concessa maio
ri negatur minor: sed sumptis maiori et minori
veris negatur cōsequentia ut patet.

Secunda via operationis. Nullum operati
uum est pura potentia et. s̄z intellectus possibilis
est operativus et. maior colligit. et. de genitō te
com. 53. māe est pati: et facere est alterius potē
tū q̄ dato opposito caderet idem sub oppositis
differentiis: eiusdē. s. sub potētia actiua et passiua
tū q̄ causa effectiva et materialis coincideret. mi
nor est Com. 3. de aia com. 19. Judiciorū et distin
ctio non attribuitur nobis nisi intellectui materi
li: etiam com. 20. Intellectus materialis compo
nit et dividit. Idem habetur. 6. metaphy. com.
.8. confirmatur. 3. de aia com. 36. Intellectus in
nobis habet duas actiones et. et com. 18. fuit ne
cessē attribuere has duas actiones aie in nob̄ et.
Cōfirmat: nullū potentiale h̄z operationē eternā.
sed intellectus possibilis h̄z operationē eternā. q̄
ab eterno intellexit substātias separatas et. Ad
primum negatur maior: neq̄ auctoritas inducta
eam probat: q̄ intellectus possibilis eo mō quo est
mā patit. eo vero mō quo ē forma agit: neq̄ idē
cadit sub oppositis differentiis: q̄ nō opponunt eē
receptivū in prima operatōe et eē actiū in secun
da: imo eē pō intelligibiliū insert eē actuabilem
per intellectionem: neq̄ efficiens et mā nālis co
incident. Ad confirmationē: intellectus aliquando

nominat omnem intellectum principiantem operationem in nobis. et sic sumit Commentator in allegatis: et sic sunt duo intellectus in nobis. unus agens: alius possibilis: et sic intellectui nostro due operationes coenuntur: quaz una est agere: scda vero recipere: sed de hoc intellectu nūc non loqui mur: neqz de actiuo. Alio modo noiat nobis intellectum possibilē: et illi etiam due operationes coenuntur: quaz una est qua intellectus possibilis formatur intellectione. Alia qua intellectus possibilis componit intellecta vel diuidit. p.3.3. de aia com.21.. prima dicitur passio: scda vero actio: qd qua Commen.3.de aia com.19. Judicium est aliquid in capi. perfectionis iudicis. Est autem iudicare aliud a recipere. Ad tertium negat minor: sed Cōmen. diceret ut p.3.3.de aia com.20. q operatio intellectus dupli sumis: uno modo absolute non comparando huic vel illi. alio modo respicu' sot. vel pl. primo modo nō inconuenit perpetuari operatum: vt speciem aliquam eternālē informasse: Iz alterius et alterius fantasmata illā spēm cōserua uerint. et ex his noticijs incōplexis habebus primū principium complexum. scđo methaphy. com. p mo. 2.3. de aia com.36. Pescimus vñ veniāt rc. hoc voluit Commen.3.de anima com.5. volens intellectum possibilem nūc esse denudatum a primis formationibus cōibus oibus singularibz et a primis propositionibus. possz tamen esse q non perpetuarens he species. vnde in de som. et vigi. prime propōnēs acquirunt. In compōne autem et diuisione aliquādo errorē contingit: et im possibile est perpetuari errorem illum. vnde.3.3. anima com.36. Intellecta falsa impossibile ē vt habeant cōtinuationē: qz non sūt aliquid currēs cursu naturali: sed sūt aliquid qd non intendit: si cut monstrum. Et si intellectus adhuc vere componat: non op̄z eternam esse intellectuonem illā. primo enī possessorum: et primo methaphy. te. com.48. ois doctrina et ois disciplina ex preexistēti fit cognitione: et q demonstratio est syllogismus faciens scire: et sic saluat noticiam premissarum gignere noticiam cōclusionis. et de his intellectus ex Commen.6. physi. com.59. Aliqua sunt generabilia indiuisibilia: vt intelligere. Cum his ē flat q semper homo intelliget. Et secundo etbi. capi. primo. Virtus intellectualis ex doctrina ge

enerationem habz et augmentum.

C Tertia est via compositionis. Nullum compositum ex actu et potentia ē pōle. et. sed intellectus possibilis est compositus rc.3. de anima. cōmen.20. Intellectus in nobis componitur ex intellectu in actu: et intellectu in potentia. et commen. 17. Necesse est in aia nostra esse duas differētias s. intellectum agentem et possibilem: Idem com men.4. et qnto: in anima sunt due partes: quarum una est recipiens: alia agens. C Confirmatur. oē inuentum in dispositione agendi et patiēdi est cōpositum. sed intellectus possibilis inuenitur rc. 3. de anima commen.19. Intellectus agens ē pura actio: materialis vero in viragz dispositione. Confirmat. nihil agit nisi per formam. sed nos agimus per intellectum agentem et possibilem: sunt ergo forma in nobis: quod non esset nisi cōponerentur. maior et minor sunt Commen.3.de anima commen.18.

C Ad primum distinguo minorē vel compōne ex his. et in hoc sensu maior est vera: sed negatur minor: vel compositiō cū his. et sic minor cōceditur et negatur maior. componitur enim intellectus possibilis agenti. tali tamen compositione q remanent due substantie in actu. ideo.3.3. anima com.20. Iste substantie sunt due uno modo: et vnum alio modo. sunt enim due per diversitatem actionis: et sunt vnum: q intellectua materia lis perficitur per agentem. et secundo de aia com men.7.4. et 3. de anima com.36. Omnis actio at tributa alicui propter aliqua duo existentia in eo necesse est ut vnum sit mā et aliud forma. sed nos intelligimus per intellectum agentem et possibilem.3. de anima com.18. et sic aliquo modo intellectus agens est forma in nobis: vt p.3.3. et aia com.36. et de hoc composito auctoritates allegante loquuntur. sed cum sumus felices: nobis coniungitur intellectus agens ut forma: sic q illa intellectione intellectus agens non est producēs substantiam neqz accidens absolutū: sūt vniēs: qz efficit intellectio intellectus possibilis. C Ad confirmationem. iz. methaphy. com.37. Cōpositū ē omne cui pō admiscer. intelligo receptiua. et cum intellectus possibilis sit pō receptiua. ideo ē compositū: nō m̄ ex his: sūt cōponibile ē cum intellectu speculatiuo: et cū intellectu agente. et sic p.3. q

intellectus possibilis fm suum esse reale ē actus / cui correspondet corpus organicum pō ritā ha bens pro māli: sed fm suum esse intentionale nō est actus s̄z pō rc. Ad cōfirmationē cōcessuz est intellectum agentem esse in nobis formam: r̄ q̄ per ipsum operamur.

Quarta est via receptionis. Nullum imedia te receptuum accidentium terminatōrū est puz potentiāle rc. sed intellectus possibilis ē recepti uis rc. p̄z maior: q̄ non est via probandi mām: nō imediate subiici accidentibus que non conj cludat de intellectu possibili. minor p̄z de poten tia intellectua specie intelligibili actu intelligen di aut habitu intellectus rc.

Hic aliquantulū morabimur pp difficultatez que tāgitur: an intellectus possibilis subiiciatur ac cidentibus. Respōdeo igit̄ p dñō dicta. Pr̄i mum. opinio Arist. est q̄ non. Secundum dis crā opinio non est vera. Vero primo dicto p̄mittitur q̄ accidētū duplex est esse. s. reale r̄ intentio nale: sed de esse intentionalī non est sermo: s̄z de reāli. Scđo p̄mitto q̄ denominatio accidētū est duplex. s. intrinseca r̄ extrinseca: de denoiaſtōe extrinseca nō ē dubiu. denoianſ enī mouentes in telli. r̄. t. p̄z dubio primo rc. Est igitur sen sus questionis. Utru intellectus possibilis ab ali quo accidēti fm esse reale illius denominari pos sit intrinseca. Et si ostendatur p̄s negatiua que ſtōnisj ex Commen. probatu. erit a fortiori nul lam intelligentiam supra intellectum possibilem ab accidente absoluto de quo est sermo' scđm eē illius reale denoari intrinsece.

Tribus igitur vijs probatur p̄imum dicu. Pr̄ima est via recipiētis. Omnis substantia habet. accidentia est sensibilis. nullus intellectus ē sensibilis rc. totū aīs ē Commen. 12. metaphy. commen. 25. distinguuntis inter substantiam h̄bentem accidentia r̄ nō habentē. Pr̄ima est sen sibilis. Secunda vero intelligibilis. Dēs autem alie forme substātiales ab intellectu ad min⁹ ſut figuratae per accidentēs: r̄ sic habent aliquid quo ſen tiri p̄ſſunt p̄r accidentēs ſenſu exteriori. Secundo: nulla pura potētia in genere intelligibiliu. ſicut materia i genere mālium pōt imediate recipere accidentēs. sed intellect⁹ possibilis ē pura potētia rc. maior p̄z: q̄ omnis ratio que pbaret q̄ mā nō ē.

primo receptua forme accidētalis: sed substātialis. s. ex quo est pura pō ſibi correspōdet nāli ter prius actus substātialis q̄ accidētalis. vel q̄ omne accīs presupſ onit ſubiectū in'actu: vel q̄ oīs cōpositio accidentalis p̄ſu pponit substātialem. Idē pbaret de intellectu possibili: ſi igit̄ in intellectus possibilis nō est receptu. forme substātialis fm esse reale illius formē nō erit etiam re ceptiu. accidētū. Tertio. Illud. q̄d non est cō positiū nō recipit accidētia cōtingentia: in de ſha orbis ca. primo quā. pbat. q̄ ſubiectum recipit ac cidentia contingētia in eo q̄ nō est simplex. ſz intellectus possibilis non est cōpositus rc. Quar to. nulli actui ſimpli possūt inherere accidētia: ſed intellectus possibilis ē actus ſimplex rc. ma ior ē Commen. de ſubſtātia orbis ca. primo quā. pbat: q̄ pati cōtrarium eſt actui.

Secunda est via modi recipiēdi. Non ali ter recipit intellectus possibilis formas ſpeculati uas q̄ corpora celeſtia formas abstractas: r̄ q̄ vna intelligentia aliam. ſed corpora celeſtia non pſſunt inherenter recipere formas abstractas: neq̄ vna intelligentiam aliam. ergo rc. maior r̄ cōclusio ſit Commen. 3. de anima commen. 14. Receptio equiuoce dicif̄ rc. minor p̄z: q̄ oīa il la ſunt ſubſtātiae. ergo nō inherenter recepribilia rc. Secundo: omne recipiens accidens in esse re ali ſingulariter recipit. ſed intellectus possibilis nō recipit ſingulariter. 3. enim de aīa commen. 28. Non recipit receptione individuali: vt nō ſit ma teriale aliquo modo. Tertio: nullum recipiē ſolum vniuersaliter recipit accidētia in esse reali: ſed intellectus possibilis ſolum vniuerſaliter re cipit. q̄ dato oposito ſequitur q̄ diversis homi nibus intelligentib⁹ formam lapidis duab⁹ ſpe ciebus numeraliter diſtinctis r̄ eiusdem ſpeciei intelligenterent: quod evitatur a Commen. 3. dī aīa commen. quinto. Quarto: nullum vniuersale in eſſendo recipit accidentia fm esse reale. ſed intellectus possibilis eſt vniuersale in eēndo. ergo rc. patet maior: quia dato oposito oportet dare ac cidentia abstracta quemadmodum dantur ſubſtātie abstracte: q̄d cōtradictionē ipicat. p̄z minor: 3. de aīa commen. 5. intellectus possibilis ē vñ numero eternus rc.

Tertia est via recepti. Si recipit ſubſtātia

Quoii.

singulare in intellectu possibili: sit species intelligibilis: tunc accipio demonstrationem tertii de anima com.4. Omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti: sed intellectus possibilis est recipiens formas materiales. ergo intellectus possibilis non est forma materialis tunc si ratio valet. Nam recipit intellectus possibilis spem intelligibilem re aliter distinctam ab obiecto. probatur: quia si sic: non concluderet demonstratio nisi intellectum possibilem non esse speciem intelligibilem. quia recipiens distinguitur a recepto: et per te receptum est species intelligibilis. ergo intellectus possibilis non est species intelligibilis. et quod ponis secundum Comenium. speciem intelligibilem realiter distinctam ab obiecto et specifice sufficit pro demonstracione Aristoteles. quod inter recipies et receptum sit specifica distinctio. ergo non repugnat intellectus possibilis esse formam male et esse cognoscituum malum: quod intellectus possibilis non recipit mala: sed spem intelligibilem realiter et specifica distinctam a re male et ab intellectu possibili. Confirmatur. 3. de anima com.3. non habet intellectus de intentione passionis: nisi hoc quod recipit formam quam comprehendit ex hac exclusiva negativa: sed quod nihil non formam apprehensaz recipit. ergo si spem intelligibilem recipit: ipsa est forma comprehensionis. Secundo: si spem intelligibilem recipit intellectus: sequitur quod intellectus possibilis est actu anque intellectu possibiliter recipit intellectus prius nam vel tempore anque intelligat. Ex his sequitur spem intelligibilem esse idem quod obiectum vel forma obiecti: sed multa obiecta vel forme sunt que inherere non possunt: quod sunt substantiae. ergo ad minus aliqua intellectio vel species intelligibilis non inheret intellectui. Ex his patet quod intellectus melius potest discernere veritas a verisimili ponendo speciem intelligibilem esse eandem rem quod obiectum ponendo eam esse realiter distinctam. Tertio: Esto quod species intelligibilis sit accidentis reale inherens intellectui. Contra. omne ens immateriale est intellectuum: et semper intelligit. sed species intelligibilis est ens immateriale. ergo secundum. maior est Comenius. 3. de anima com. 16. Illud ex intellectis quod non habet materiam suam. intellectus est intellectus in se: et ipse semper intelligit. minor et oppositum conclusiois sunt aduersarij. Confirmatur.

Tertium.

oem immateriale est eternum: sed species intelligibilis est immaterialis secundum. ergo secundum. limitetur maiores quod volunt secundum. Confirmatur. omne per se intelligibile: aut est intellectus in actu: aut in potentia: sed talia accidentia non sunt intelligibilia in potentia: quod sunt insensibilia non id genera abstractio intellectus agitur. ergo secundum. Confirmatur. quod datus talibus accidentibus non dependet intellectus in intelligendo res males ab individuo humano. quod non appareat quod fixa in intellectu dependeat a fantasmatibus: quod tunc quod fuerit fantasma necessario requisita ad hoc ut sint haec species in intellectu: et sic essent perpetue: quod a nullo agente expelli possent ab intellectu. Consequens est propter Comenium. 3. de anima com. 39. nolentem eas habere esse fixum: sed esse velocis transmutationis. Confirmatur. quod non appareat quare propter spem habita ab uno non posset alter intelligere. et sic non oportet eam ponere individuum. et consequenter neque multiplicata: sed quemadmodum apud Comenium. sufficit unus intellectus ita sufficit una species intelligibilis individuo eiusdem materie. Confirmatur. datus talibus accidentibus inherenteribus intellectu: et existente uno intellectu pratoria inhereret ei secundum. Quarto: esto quod esset tale accidentis: a quo esset singulare: non ex se: quia ex se est conceitus essentialis multorum individualium et dicibilis in quid de eis: non ab intellectu agente: quia est causa universalis: neque ab intellectu receptivo: quia secundum Aquinum ipsum est universalis. Si dicatur iterum imaginatas esse causas. Contraria. he in aliquo genere causare non possunt: nisi effectu: sed hoc non: quia nulla esset differentia inter singulare et universalis: et tunc intellectus esset de genere virtutis imaginative: tum quia non potest individuum se transferre de ordine in ordinem: aliter non oportet ponere intellectum agentem: tum quia intentio imaginata et quecumque forma sibi imprimatur ab intellectu agente esset materialis: tum quia nunquam esse potest: quod singulare representet ipsum universalis. neque accidentis substantiam nescimus infinitam: tunc enim talium accidentium aliquid esset imperfectiorum se representatum. aliquid vero perfectiorum immo substantie distincte representatum esset quod non apparet.

CEx his p^z respōsio ad argumētū intelligēdo i subiecto maioris: i ext̄ia reali: cōcedit maior & negatur minor: s^z intelligēdo i ext̄ia intentionalis: negat maior: sed de pō intellectua: dico q̄ ē ea dem res cum intellectu de specie intelligibili actu i telligēdi: aut habitu intellectus: dico q̄ sunt ext̄ie diminute rerum que sunt in anima: sicut locatum in loco. 3. de anima com. 6. 7. 12. metaphy. com. 17. dico igitur q̄ inherentia actualis accidentis sequitur ipsum accidens in existentia reali & non intentionalis: q̄uis igitur intellectus sit informatus accidentibus: non propter hoc illa sibi inherēt: & hec informatio sine inherentia sufficit ad verificanduz p̄dicationes accidentales & denomi nativas illorum de anima. **C**ontra: ad minus volitio est accidens cātūm a volūtate. q̄r presente obiecto eodem modo aut potest voluntas velle & non velle: & sic volitio ē accidens causatū a voluntate. non enim est in potestate passi pati: aut i p̄tate agentis naturalis causare effectus oppositos respectu eiusdem passi eodez modo se habētis: aut nō potest voluntas velle & nō velle. & sic perit liberum arbitrium cōtingēs. Scđo auctor sex principioz dixit sciam eē accidentes singulare. **T**ertio: substātia imobilis h̄z accidentia ppri. 4. metaphy. com. quinto & ibi com. 23. nā immobili est species & genera: & forte substantie abstrakte. **Q**uarto: non potes evitare quii ponas habitus intellectus primo & secundo posteriorum. & sexto ethicorum. hi autem non sunt substantiales intellectui: sed accidunt illi.

CAd primum. voluntas & intellectus sunt idē re: l̄z fm ēē vel rōne differat. Est aut libertas pri cipaliter i rōcinio apto indifferēter declinare ad affirmatiū vel negatiū fm q̄ sibi occurrit rō magis ad vnum q̄ ad alterum: vt tangit quolib. primo. propter hoc. 3. ethicorum: nos sumus dñi nostrarum operationum propter hoc etiam. 3. 8 anima com. 36. vocat Commen. conclusiones volutarias: q̄r discursum sequitur. **C**ontra: nūc non posset voluntas cōtra p̄ejudicatum a rōne quod est contra Aristο: septimo ethicorum cap. quinto. 7. 3. ethicorum capi. quinto: multi opinantur q̄ melius est: propter maliciāz vero suam el ligunt q̄d deterius est. **C**ontra: Respondeo negando consequentiā: quia potest voluntas assentire rō

ni debiliori contra quam determinat intellectus **C**Ad secundum: in illo contradicit Aqueroi. **C**Ad tertium: non negantur proprietates ab intelligentijs: neq̄z a rebus fm esse vniuersale sum ptis **C**Ad quartum: eadem sunt species actus & habitus: sed rationib⁹ diversis. q̄r fantasiāte homine: species sunt actuales intellectōes: l̄z nō fantasante sunt habitus vel dispositiones. Et prout p̄tudine existente ad fantasiam: habitus sūt & sic sunt species accidentia intellectui: sed nō fm esse reale: aut realiter inherētia. Ex quo patet q̄ cum actus & habitus & species sunt quodam modo idem q̄ sufficienter enumerauit Arist. 2. ethi. cap. quinto: que sūt in aia tīm tria: enumerādo. s. passiones pōs: & habitus. qm̄ data cōntia intellectus ipsa habet potētias qbus pōt agere vel pati. Scđo habitus h̄z: qui sūt operatōes spēs tc. **T**ertio h̄z passiones que sūt gaudiū: tristitia tc. **C**ontra: ex actibus generatur habitus. 2. ethicorum ca. primo. ergo aut idē causat ex se aut alios habitus non est actus. Secūdo habitus est causa act⁹: q̄r virtus opus bonū reddit. idē secundo ethi. ca. 2. p̄n̄s negotiūz non cōtemplatiōs gratia est: s^z vt boni efficiamur. **T**ertio in de som. 7 vi. & scđo de aia tex. com. 156. 7. 162. abeuntibus sensibilibus remanet spēs & fantasie. ergo recedente actuali cognitione remanet spēs. ergo spēs non est actualis cognitio. Ad primū ex aliquibus actibus corporeis acquisibilis est habitus corporis: s^z de hitibus aie & p̄serti itellect⁹: aliter dōm. Ad scđm: multas opatōes pōt habitus regulare a qbus distinguif. p^z de opatiōibus virtutū posteriū pō habituata tc. **A**d tertium oñdit illa ratio distinctionem rōnis que est inter actualē cognitiōnē & speciem: quia diximus ab actuali cognitione cōnotari operationem fantasie: quā sūt transire remanente habitu tc.

Ced quia in hoc quesito Commentator ad suum falsum fundamentum de vnitate intellect⁹ oñiūr: posito enim intellectu uno & non multi implicato ponit accidentia non inherere illi. nos autem oppositum illius fundamenti tenemus. ideo non oportet nos concordare in cōclusionē sequente ex illo.

Contra: Quartum dubium. Utrum intellectus possibilis sit forma dans ēē hominem. R̄no q̄ sic. p

Quoii.

batur septē vijs. **C**l^oprima est via operatōis .qz homo intelligit z mouetur ab intellectū. Omne compositum intelligēs habet esse ab intellectu. sed homo est ppositū itelligenſ tc. Secūdo:nul lum aggregatū ex assistentibus denominat ope rari operatione conueniente alteri assistentium. non eni denominat aggregatuz ex nauta z nauī intelligere:qzuis etiam esset nauta inseparabilis a nauī. z si aggregatum denominaret:esset intel lectio operatio non imanens:quod est ptra Ari stotilem nono methaphy.tex.commen.16.aut essz ibi potior denominatio in forma qz in compoli to.cuius oppositum vult Arist.primo de anima tex.z commen.64.sed homo intelligi.imo i itel ligendo felicitatē z attingit finem propriū primo z.10.ethicorum. Vnde primo ethic.ca.nono. Re manet igitur vt sit ratio actus proprius homini: in quo ipſi aliud.non participat. **T**ertio:appeti tus sensitivus trahit intellectuum.3.de anima te. z commen.57.z scđo ethi.capi.18. hoc aut quo modo est possibile appetitus sensitivo inexistentes: z intellectuo assistente. **Q**uarto:homo quem sa tetur esse partem aggregati:intelligit vt experien tia constat.

Secunda est via habitus. quia habitibus in tellectus homo est habituat^o. Omne habituatuz habitibus intellectus habet esse ab intellectu.sed homo est habituatus tc.qz homo faciliter prom pte z delectabiliter operatur fz intellectuz. Ista autem sunt signa habitus .z. ethicorum capi.3.z prohemio methaphy. signum scientis est posse docere.tum quia homo habet intellectum in ha bitu.3.de anima commen.18:Confirmatur.ille q prompte z delectabiliter operat^o est homo:quez dicunt esse partem aggregati.ergo homo quē di cunt partem aggregati ex cogitatiuo z intellectu est habituatus tc.ideo ponant intellectuonem z habituz assistentem qui volunt.

Tertia est via vnitatis. Homo est vnum eēn tialiter.ergo non assistit intellectus corpori ifor mato per cogitatiuam:intelligo in antecedēte ho minem compositum ex intellectu z corpore.parz consequentia:qz vnitatis essentialis est maior vni tate:que per solam assistentiam est.assumptuz p batur per Commen.quinto methaphy.commen.7. Si est aliqua differentia substantialis alicui^o

Tertium.

tunc aggregatū ex eis est vnum essentialis.homo aut hz differentiam essentialiam:vt p3 infra. tum qz septimo methaphy.com.42.z.12. methaphy. commen.49.homo est vnuſ definitione. Secū do:oē cōpositum:qz est aliquo mō idē cū sua for ma hz esse ab ea:sed hō est compositū tc . patet septimo methaphy.com.21. quidditas hois ē hō vno modo:z nō hō alio modo. Itē hō z sua qd ditas sunt idem in eo in actu z duo in potentia. z.8.methaphy.commen.8.apparz q anima ho minis z homo sūt idē quodam mō:z non idem alio modo.z.8.methaphy.com.16.aia est perse ctio corporis.neqz sunt duo diuersa.tū qz.10.ethi corum capi.octauo.verus homo est intellectus q principatur in ipso:idem dixerant Arist. z Com. nono ethy.capi.nono. **T**ertio:de non per se vno nihil per se verificatur:sed de homine aliquid p se verificatur tc.qz quinto methaphy. commen.22.homo est animal per se z vnum. **Q**uarto.nō vni essentialiter nihil est essentialiter idem : sed homini aliquid est essentialiter idem tc. quinto methaphysice commen.13.homo z animal sunt idem essentialiter vno modo tc..

Cl^oquarta est via potētie:qz hō ē intellectiuus. Omne nāliter potens itelligere est viuens intellectus: fz hō est nāliter potēs tc.pz maior:qz pō intelle ctus aut est eadē res q intellectus aut aliquid ne cessario consequens intellectū. Secūdo embrio aut puer transit de non intellectuo ad intellectiuum.ergo incipit intellectus informare hoc qz prius non informabat.

Decet nos p̄fixū ordinē variare z quā vole bam septimā viā.l.suptā ab eē hic qnto loco iſc rere.ē.n.inter ceteras evidētor:qz hō habet eētiā z existentiam ab intellectu.dixit enim Bla rois.io.ethi.capit.9. **E**dueniens est opinari q existentia cuiuscunqz hominis inquantum hō est per hanc substantiam que nominatur intellectus: cum sit honorabilius z melius q est in eo. Se cundo:intellectus possibilis prima continuatio ne cōtinuatur nobis per naturam.ergo ē essentia nobis naturalis.pz p̄sequentia ex cōvertibilitate aīs ē Com.3.de anima com.20. **T**ertio.rationa litas est differentia existens i qdditate animalis rōnalis.7.methaphysice commen.ii. tunc sic eē rōnale est esse substantiale sumptum ab intellectu

Quoli:

ergo intellectus dat homini esse formaliter. Cōfirmatur: qz ibi com.iz.homo cōponit ex duab⁹ substātiis animalitate & rationalitate. t.4.phy. commē.24. Rationalitas inuenitur in corpore hominis & rationalitas & corpus sunt partes hominis: t homo disponitur per rōnaliitatē. Quarto: omne habens vitam fm intellectum habet eē ab intellectu: sed homo habz vitam fz intellectū .io.ethi.ca.nono.vbi Arist.intellectus est forma existens in homine: neqz loquuntur ibi de vita sū pta solum pro operatōe. maior patet secūdo de anima tex. commē.24.anima ē qua viuum. t tex. commē.37. viuere viuentibus est eē. Cōfirmatur qz intellectus est princiūm homini intelligen di tc. Confirmat. viuum ē tripliciter. vno modo quia est essentialiter vita vt anima. Secundo modo qz habēs animaz partem sui vt compositum. Tertio modo: quia est subiectum. informatuz vīta: vt corpus subiectum anime. impossibile ē aut qz homo si vivens nisi secundo modo.

Quinta via. per cōsequentias Commen.3.8 anima commē.5. Si vnuis eēt intellectus: nō eēt homo corruptibilis. in quānum homo: nō habz consequentia evidentiā: nisi ex hoc medio eē ho minem sumitur ab intellectu. Item si vnuis esset intellectus tu es per esse mei: eo qz ego essem per esse tui: t qz esse precederet id cuius est esse. t qz si ego acquirerem aliquod intellectū: tu etiā acquireres. t si perderē: perderes. Et qz hō esset ens aīqz essz. has consequentias ponit Commen tator tanqz sibi dubias imc ita ambiguas qz non clare soluit eas. ergo nō clare appetet Commen. eās esse negandas. Sed si euīdēs essz intellectū non dare esse: nullam penitus haberent eūden tiaz: neqz mererentur ponī pro dubitationibz tanti viri. Confirmatur. Intellectus est substātia non materia neqz compositum: ergo forma erit vīta corpori causaliter & non effectiue distinguē do efficiens contra formam neqz materialē neqz finaliter: solum ergo formaliter. Omnis autē for ma dat esse. patet ex diffinitione forme. dat igit̄ intellectus esse: aut substātiale aut accidentale: secundum non: qz tunc conuenientia homini per intellectum ei accidentaliter conueniēt. ergo substātiale. sic intelligo Commen.3.de anima com men. primo: homo differt ab aliis per rationale:

Tertium.

t qz illa differentia est essentialis: posuit in por phirio: t nō accidentalis: non communis: s3. p pria sumpta a forma non extrinsece assistente: sed intrinsece informante. t si rationale diceret aptitudinem adhuc est intentum. quia proprie aptitudines substātialium compositorum ad operandum sumuntur a formis substātialibus dantib⁹ illis ēsse. tūm quia remoto intellectu ab aliquo n̄ remanet homo nisi equivoce. ergo intellectus est eius forma substātialis dans ēsse hominē. assū ptum patet. quia primo pollutorum Bruto. oīa opere definita sunt & virtute: quare nō talia existentia non idem dōm ēsse sed equivoq: sed homo āmoto intellectu non est intellectuus: nisi forte in potentia remota. Sic intelligo Commen.3. de anima commē. quinto. Intellectus possibilis est prima perfectio hominis vt declaratum est in diffinitione anime. s. substātialis dās eē. Ex his sequit: qz omnis anima dat esse: non. n. est dubiū nisi de intellectu. scđo de anima tex. commē. ii. t .io.ethic.capi.8.de quo nunc asserit. ideo tertio de anima commē.5. cum dixisset intellectum nō perficere corpus: addidit: aut si perficit: perficit alio modo: que disiunctua non est intelligenda: nisi pro secunda parte. Ex qua sequitur qz cuī intellectus non det operationem corpori tantu: qz dabit esse illi.

Sexta vi. oīs forma que ē in materia dat eē sed intellectus possibilis est forma que tc. maior p3. qz effect' formalis ē inseparabilis a forma extente i receptivo. minor p3. qz diuisio formarum per esse in materiis & non esse in materiis posita a Commen.iz.methaphy.com.35. t.39. diuidit considerationem scientiāz de forma fm Cōmen. primo physi.com.ultimo. t scđo phy.com. i.8. t.26. t sic omnis forma considerata a philo sopho naturali est i materia. ideo.iz.methaphy. commen. scđo. naturalis habet considerare d̄ forma impossibili reperiri sine materia. sed intellectus possibilis pertinet ad naturalem.3.8 aīa. cōmen. i.7. t praticatur ibi. non enim fit sermo principalis eius.iz.methaphy. imo probando numerum abstractorum ex numero orbium: excluditur intellectus possibilis: quia non est simpliciter abstractus. Confirmatur.8.methaphy.commen.5. Si fuerit vnuis homo maioris humanitatis qz

Quoii.

ali⁹ erit secundum q̄ forma est in eo in materia.
vñ.s.metaphy.com.22. Forma hōis ē finis sue
materie:quod satis intelligi potest de intellectu.
Et propter hoc.3.de anima tex.com.36. Intellec-
tus nō est ieparatus a magnitudine : 2.4.phy.
com.17.rōnalitas est in homine sicut forma i sub-
iecto. Confirmatur.principia substancialia corrup-
tibilis sunt declarata i naturalibus;12. metaphy-
sice commen.29. Est autem intellectus principiū
hominis corruptibilis tc.

Contra.quincupliciter. Prima est via efficiē-
tis. Omnis forma dans esse composito produci-
tur a producente composituz: sed intellectus pos-
sibilis non producitur tc.maior patet.qz.iz.mey-
thaphysice tex.commen.16.causa que est vt for-
ma:est simul cum composito. Secundo:quia im-
possibile est compositum incipere esse non inci-
piente forma dare esse.ergo incipiente.a.compo-
sito esse forma illius incipit esse forma . ergo for-
ma illius incipit esse.Tertio:qz desinente eē cō-
posito desinit esse forma.septimo eni metaphy-
sice com.60.dissoluto composito que remanent
sunt partes materiales. et sic reuertif opinio Elle-
xandri. Quarto:si forma non producitur a produ-
cente compositū:tunc largiretur agens.multitudi-
nem et perfectionem:quod est contra Commen.
octauo metaphy.com.15. et nō educerē de potē-
tia materie:neqz trāsmutaret ex materia. et sic pe-
reunt rationes quolibet scđo posire ad proban-
dū q̄ intelligentie apud Commen.non sunt p-
ducte. et sequitur agens copulare intellectum cuz
corpoze:et tamen quis sit copulans non apparet
quia non deus:non alia intelligētia:neqz ipmēt
intellectus possibilis tc.

Cad primum maior est dubiaz i pluribus sit
vera:sz tpe resurrectionis erit falsa.dubito autem
an aliquid resurgat:z sim certus de futuro. sz ne-
gatur minor:qz intellectus possibilis producitur a
deo a quo iste homo producitur . auctoritas aut
Aristo.indefinita ē:ō conceditur: sz si pponatur
vniuersalis:negatur.Commen.a ut negat maiorē
qz substancialiū formaz soluz educibiles de po-
tentia materie productione compositi producun-
tur.quia a vero agente contra distincto forme ē
q̄ informēt.sed substanciales nō educibiles tc.
a.secundum similitudinem agebit ē q̄ informēt

Tertium.

et si Commen.aut Aristo.7.ethicorum capi.ii.di-
xerunt q̄ aliqui habent debilem intellectuz et pri-
mo physi.commen.s.vigoraf intellect⁹ tc. et sepe
alibi. Rñō:hoc ē ratione sensus sibi adjuncti. et
sic per accidēt et non per se:ideo melius dicitur
hominem fatigari q̄ intellectum. Ad pbatōez
maioris.forme essentiale est dare esse:ideo nulla
forma eterna incipit dare esse.si enim ab eterno
sunt forma:ab eterno fuit formatum: et econtra:sz
forme eterne plura informantī accidit dare esse
huic. ideo si inciperet esse homo:sicut homo inci-
pit esse:ita inciperet esse intellectus possibilis. si
cūt intellectus possibilis incipit esse in hoc corre-
spondentem cōditionalem pono de desinit. Ad
scđm negaf scđa pñā: et si ly forma esset termin⁹
significās substancialia forme absolute:negat prima
patet in resurrectione . Commentator autem ne-
garet assumptum:qzuis concederet impossibile
est compositum incipere esse non non incipiē-
te forma dare esse illi:etiam nulla forma esse in-
cipiente. Ad tertium:si temporaliter propositio
assumpta sumitur est possibilis dubia.si conditio
naliter et ly forma sit terminus respectivus : con-
ceditur.sed si sit terminus absolutus negatur. Co-
mentator autem diceret quēadmoduz possibilis
intellectus precedit hoc vel illud : sed non prece-
dit hominem:ita remanet post hoc: sed nō rema-
net post hominem. ideo isto desinente desinit in-
tellectus esse forma huius.sed non definit esse qz
uis etiam concedatur. assumptum : non sequitur
inconueniens.septimo autem metaphysice loq-
tur Aristotiles de composito:cuius quelibet for-
ma est corruptibilis:aut de divisione i partes qz/
titatiwas. Ad quartum:que inducuntur non incō-
ueniunt. Commentator autem inconuenit verum
agens disinctum a forma introducibili:non tran-
smutare:non educere:dare multitudinem : copu-
lare.sed hec propria sunt agenti secundum simili-
tudinem.sed de pure agente superiores rationes
procedebant:quēadmoduz igitur ab eterno ifor-
mauerunt intelligentie eternum informabile nul-
lo agente alio ab illis concurrenre:ita intellectus
possibilis nullo agente propinquo et immediato
alio a se concurrente nouum informabile produ-
ctum a natura incipit informare. et si sol ei homo
generant hominem:est proprius cogitatiua edu-

Quoij:

ctā de potentia materie.hoc igitur hoie generatō hec cogitatiua generatur : t̄ corrupto corrup̄tur. t̄ si nutritur iste homo p̄s cogitatiue incipit esse. t̄ hinc est q̄ homo nō reuertitur.qz cogitatiua neq̄ potentia ad ipaz nō reuertit. Si igitur intellectus possibilis d̄z d̄ci terminus generatio nis:hoc est per accidens:t̄ extrinsec⁹.qz sol t̄ hō preparant materiam vt sit instrumētuz cōuenies operationi intellectus.t̄ sic p̄z quō hō est nexus superior⁹ t̄ inferior⁹:qz eniun̄ i hoie infima itel ligentiarum cū suprema forma corruptibili que est cogitatiua tc.

¶ Secūda est via effecti.homo habet esse a for ma substanciali alia ab itellectu . ergo nō ab itel lectu.pz cōsequentia.qz impossible ē eandē ma teria nūero simul fm se t̄ qualibz sui partē habe re eē a pluribus formis substancialibus:fm Lom. in de substātia orbis ,pbatur aīs.omne composi tuz ex duobus quoq̄ alterū pōt eē per se possibi le ē alterū eē p se:nisi sit cōpositio ex substāntia t̄ accidente.i.z.metaphysice tex.t̄ com.35:t. octa uo physi.com.37.sed intellectus qz incorruptibili m̄.n̄ pos̄ s̄or.ergo s̄or . habet:vnā formam qua corpus eius pōt manere sine intellectu . Se cundo.materia nō potest esse sine forma educta de potentia illi⁹.us.ergo vltra intellectū h̄z aliā dā tem sibi esse.Tertio:si intellectus daret esse hō: homo esset per se intellecti⁹.us.patet consequen tia.qz esse intellectuum es̄ aptitudo sequēs for mas hōis.cōsequens ē cōtra Lomen.in d̄ substāntia orbis distinguēt inter celū t̄ boiem :qz celum itendit:nō per partē:hō vero per partem. t̄ non per se.Quarto sequitur:q̄ qm̄libet homo es̄ aptus perfici per scientias speculatiwas :qđ est cōtra Lom.in prologo primi t̄ octauo physi coꝝ. Ad primo nego cōsequentia.ad Lomen.ve ruz est de formis dantib⁹ eē ultimātē t̄ cōplete: cuiusmodi non est cogitatiua. Ad scđz concedit cōsequēs. Ad tertiu dico:q̄ ois homo est per se intellecti⁹.us:t̄ est aptus exire i opus in hac vita vel in alia.s̄emper tamē experieſ se intelligere qñ intelligit per caput vel per cor. Lomen.aūt dice ret q̄ eē intellectuum aut dicit aptitudinē sūptaz ex parte forme.t̄ sic homo est intellecti⁹.us per se. Est aut̄ intellectus cōis oībus hominib⁹.3.8 aia com.primo.si aut̄ dicit aptitudinē sūptā ex cor

Tertium.

poris dispōne quā requirit itellectus in materia vt exeat in opus:sic illa nō est per se.qz scđo ph̄y sicoꝝ com.6.qui diminuitur in natura:caret vir tute intellectus naturalis:quare impossibile ē ipz cōprehendere ppōnes primas :primo celi com.22.Lomen.aūt intelligit:qz in capite vel i corde reperitur dispositio apta seruire intellectui t̄ nō in alijs partibus:vt pede vel manu . iō homo ex perit se intelligere in capite vel in corde. sed nō est sic de celo.qz nullaz dispōnem requirit intelligentia magis in vna parte q̄z in alia:imo compa ratur corpori:vt cōicans pfectiones:nō vt recipi ens. Ad quartum aptitudie sumpta a forma sub stanciali:ois homo est aptus perfici per scientias speculatiwas:sed aptitudine sumpta ex forma exi stente in materia disposita:non.hoc voluit Lom.3.de aia com.primo cū dixit itellectū speculati uum nō eē cōem oībus hoībus. scđo eni physi ter.t̄ com.3. Nō ois hō ē aptus vt sit medicus. Ex hoc sequitur:nō quēlibet hoīem eē felicitabi lem:s̄ felicitabilitas est propriū nō orbat ad vir tute m̄ p quandā disciplinaz t̄ studiū:fm philoso phum t̄ Alueri⁹ primo ethicoꝝ capi.i.z. t̄ hec est equiuocatio hominis ad doctrū vel docilez t̄ indoctu Lomme.in prologo primi physi. que n̄ sumitur a forma substanciali dāte eē hoiez .hoc.n̄ est dictū insipie itū philosophoꝝ:t̄ i prologo octa ui physi .t̄ habetur pro incōueniēti a Lomme. octauo phy.com.46.cōtra Alucennā: sed sumpta ab operatione t̄ fine:qz aptū operari aliqua ope ratioē est alterius rōnis sumpte a fine qui ē ope ratio ab eo qui nō est aptus operari illa operati one.vñ quarto metheoroz tex.com.54 :que qui dem p̄nt facere ipoꝝ opus:vere sūt vnuqdq̄z que vero nō possūt:equiuoce colligif distinctio p̄mo ethicoꝝ ca.qnto auctoritate hesiodi. Optim⁹ de se oia intellgit:bonus aut̄ benedicēti obedit: qui aut̄ nō intelligit neq̄ a se:neq̄ ab alio.hic est vir inutilis. ppter hoc .5. metaphy.com.27.homo ci uilis est iustus vel iniustus:sed homo nō ciuilis non est bonus vel malus:neq̄ iustus vel iniustus. ppter hoc dixerant Aristo.t̄ Lomen.primo d anima com.24.intellectuz nō existere eodez mō in omnibus hominibus .

¶ Tertia est via materie . Si intellectus daret esse materie:deponderet a materia:sed non depē

Quolis.

det intellectus a materia τc. probatur minor: qz intelligere non dependet a mā. ergo neqz intelle ctus. p3 consequentia: qz non plus dependet for ma qz illius operatio. Secundo. ois forma dās esse materie est in materia: sed intellectus nō est in materia. 3. de anima com. 6. ergo τc. Tertio omnis forma dans eē materie est materialis. s3 intellectus non est materialis. 3. 8 anima te. τcō. 4. Quarto. omnis forma materie est actus cor poris: sed intellectus, non est actus corporis scđo de anima tex. com. ii. Quinto sequitur manuꝝ in telligere: quia inquisicunqz reperitur itellectio illa intelligunt. sed in manu & pede reperitur intellectio. ergo τc.

¶ Ad primum nego maiorem. Comen. autem diceret. Non si non potest intellect⁹ esse sine materia: dependet ab ea. data enim cōditionali op posita: concludereſ primum finem depēdere. for marum enim substantialium solum constitute in esse per materiam dependet ab ea: & sunt quāte extense: figurate: diuisibiles per accidens: qz me diantibus interminatis dimensionib⁹ sunt i materia: & sic sunt virtutes in corpore: cōmunicat⁹ in mā: non precedentes tempore: aut sequentes mām eis propriam per dispositiones. hoc voluit Comen. 8. physi. com. 37. si primus motor ēet in mā: patereſ a rebus quaꝝ mouet. & sic contin geret transmutatio & corruptio: & sic non ēet mo tor eternus. Et dato qz eēt cognoscit⁹: essent solum singulariter recepti⁹: & sic non essent ab stractorum aut vniuersalium cognoscit⁹: gñi no neqz sensibilium debiliter imprimentum i ipsis statim post fortiter imprimentia. harum imperse ctionum nulla consequitur formam non constitu tam in esse per materiam vel subiectum: qz tamē intellectus possibilis informat mām: intelligere dependet: & si non imediate a corpore dependet tñ ab extitibus i extīt i corpore. qz a fantasmatib⁹ que sunt in fantasia. ideo. 3. de anima tex. commē. 39. Accesso est intelligentem fantasma specu lari. & in de sensu & sensato: neqz intelligit intellectus que exterius: non cuꝝ sensu. Et in de memo ria & reminiscencia intelligere non est sine fantas mate. hec autem fantasma sit virtus superaddi ta complexioni. est tamen virtus in corpore: pri mo da anima com. i. & intelligit intellect⁹ iste po

Tertium.

sibilis cum continuo & tempore: p3 in de memo ria & reminiscencia: & intelligit successiue vnum post aliud: vt experientia ostendit: & componen do & dividendo & discurrendo: quorum nullum superioribus intelligentijs competit. ¶ Ad ter tium negatur minor ad Commen. formam eē in mā est dupliciter. uno modo constitutam in esse per mām: & sic intelligit Commen. Alio modo: non constitutam in esse per mā. & hoc modo in tellectus est in mā. Alio enim animo ab intellectū constituantur in esse per subiectum: sed intellect⁹ non fm Commen. in de substantia orbis. & octa vo physi. com. 44. ¶ Ad tertium: intellectus ē īmaterialis. i. est forma non constituta in esse per materiam. & intellectus est materialis. i. est forma īformans materiam. hec autem non repugnat vt p3. prīmam probant Aristo. & Commen. secū dam vero supra cōcessimus. ¶ Ad quartum: in tellectus non est actus corporis. i. non est forma educta de pō materie ab agente naturali. & hoc vult philosophus: cum hoc tamē stat qd ē act⁹ corporis. i. forma īformans corpus & dans esse corpori. ¶ Ad quintuꝝ. intellectus nō īformat medianib⁹ dimensionib⁹. ideo non cōmuni catur intelligere partibus quantitatibus aut mātre. quia tñ in eis sit intelligere aut intellectus nō tamē denominat ea: quia operatio vitalis non est apta denominare nisi principium vitale aut compositum ex illo. materia autē aut partes quā titatiue nō sunt principiū vitale neqz compositū totale vel suppositum: & tñ recipiatur intelligere in recepto in materia: non tamē recipit intelligere in materia. fm enim Commen. 3. de anima commē. i. 4. Materia est receptiua singulariter aut cum transmutatione corruptiua. pposicio autē dicens: omne recepium in recepto recipitur i recipiente: est vera: saluato eodem gñe recipiēdi. ¶ Quarta est via forme. Nullum eternum dat esse generabili & corruptibili. sed intellectus pos sibilis est eternus & homo generabilis. pat̄z ma tor. 2. metaphy. commen. 49. fm antiquorū al legationes postponentes commenta hodie pmo inserta sexdecim cōmentis secundi. ideo i aliquibus libris est in com. 33. prīmi. quia non esset ge neratio neqz corruptio: quia remanente forma i esse post separationem eius a corpore non ē co

Aruptio: et precedente forma aī vniōhem materie non est generatio. Secundo sequitur q̄ nullū in diuiduum humanum inquantum tale erit genera ble vel corruptibile. quia a forma eterna non p̄ uenit corruptibilitas: hec est ratio Aристо. contra ideas Платонis. Tertio. nulluz eternū potest eē pars rei generabilis et corruptibilis: sed idea est eterna t.c. primo metaphy. commen.35. t.3: su mo hanc minorem: sed intellectus possibilis est eternus t.c. Quarto: si intellectus dat esse: eodez esse tu eses et ego: et esse forma et scientia preces sissent compositum: et eadem scientiam acqre rem quam tu. Quinto sequitur: q̄ eadem forma diversis loco et situ distinctis daret esse: quod videntur inconveniens: posset enīz. eque faciliter vel facilius dici q̄ tm̄ vna intelligentia moueret celum quantuncq̄ celī sint multiplicati. Sexto sequitur q̄ corruptibile et incorruptibile sūt eiusdem generis physici. s. materie prime. p̄ de intellectu et sensu. consequens est contra Aрист. et Commen. io. metaphy. tex. et com. 26:

¶ Ad primum concessa maiori nego minorem quia intellectus possibilis habuit principiū. In corruptione autem potest eē q̄ forma desinat eē per naturam agentem: sed intellectus nō. pōt tamē desinere intellectus per annihilationem: et sufficit in morte hominis q̄ seperetur intellectus a materia hac: et si resurrectō eīz generatio: sus ficeret in inceptione hominis formam incipere vñiri materie: q̄uis substantia ita intellectus non icí peret esse. Commen. autem negat maiorez et militat ratio contra pla. q̄ non ponebat substantiam em formam que non esset idea: sed cogitatiuam ponit Commen. fm quam homo potest corrum pi: vt p̄ primo ethicorum cap. 18. apparent i homine due anime. vna rationalis: alia contrarians rationali. t.3. de anima commen.33. declaratur a Commen. ¶ Ad secundum: corruptibilitas ori tur ex materia prima. eo igitur q̄ materia ē trans mutabilitas de forma in formam. compositum habens materiam partem sui est corruptibile: cōceditur igitur q̄ homo inquantum homo est corruptibilis: quia homo est corruptibilis: et si aliquid est homo: illud est corruptibile: iż igitur. intellectus si peretuabitur: tamen istam materiaz desinet informare. quia hec cogitatiua corruptetur. ¶ Ad

tertium negatur minor. Commen. aut negat ma iorem: sicut negat theologus hanc: nihil qđ per petuabitur est pars illius quod corruptetur. Ad Aрист. intelligit de materia et de forma appropriatis: q̄ materia nō appropriata est eterna: etiam forma communis. ¶ Ad quartum negatur con sequentia. quia intellectus est plurificatus: simili ter ad quintum. Commen. autem quia eadez est forma plurium eadem est pars essentialis pluriū ideo idem est esse pluriū. et illud secundi metaphysice tex. et commen.37. vnum numero non i uenit in pluribus intelligitur de uno numero: quod non est vniuersale cuiusmodi non est intellectus. potest autem forma vniuersalis precedere hoc compositum. ideo non inconuenit eē forme absolute precedere hoc compositum. quia tamē nunq̄ forma est esse compositi nisi sit in materia. ideo sicut non prius tempore est i materia hac q̄ hoc compositum sit: ita non prius est esse huius q̄ sit hoc. Similiter non inconuenit formam alterius esse priusq̄ sit hoc: non tamē prius est forma huius q̄ sit hoc nisi forte natura. Similiter iż aliud compositū prius sciat q̄ hoc non tamē prius est scientia huiusq̄ sit hoc. ¶ autēz ego incipiām scire quod prius scivisti non inconuenit: ita non inconuenit q̄ eadem scientiam acquiram quam tu prius acquisiui. stat tamē q̄ non eque cito sicut incipit intellectus eē forma istius: incipiat scia intellectus esse scientia istius: simo secūdū Commentatorēm necesse est q̄ non. quia non potest esse quin prius tempore incipiat iste homo esse q̄ incipiat intelligere: quemadmodum igitur non si huic materie aduenit intellectus: alteri aduenit: ita non si huic scientia acquiritur: alteri acquiritur. ponimus igitur nō inconuenire conceptum incomplexum perpetuari: quemadmodū. 3. de anima commen. 20. dixit Commen. intellectum equi perpetuari: propter hoc approbat Commen. 3. de anima commen. quinto opinionem platonis q̄ nostrum scire sit reminisci aliquo modo. argumentum autēz Aрист. secundo posteriorum q̄ nobilissimos habitus habemus et nos laterent procedit contra Платонem. quia simpliciter laterent: quia ponit intellectum multiplicatum. sed contra Commen. non. quia non latent simpliciter: quia semper homo

Quoli.

cognoscit et intelligit: Iz lateant hunc . tum quia apud Platонem essent habitus connaturales . sed apud Commen . non: vt habetur primo mey thaphy . commen . 49 . ¶ Ad quintum concedit Commen . consequens: non tamen sic est de intel ligentia: quia illi correspondet instrumentum eter num: et illi instrumento non correspondet alia for ma appropriata distincta ab intelligentia . non eni bene saluarentur diversitates in motu appropria te vni celo: quando tantum vna numero intelli gentia existeret . sed intellectui possibili conuenit instrumentum corruptibile informatum forma cor ruptibili distincta a forma alterius hominis . qz igitur instrumentum corruptibile non potest per petuo manere: neqz potest esse qz semper sit sue rit aut erit ita qz tm vnu homo sit . ideo eternita ti agentis vel forme infinitate instrumentorum suc cessiva suppletur: vt patet octauo physi . com . 47 . ¶ Quinta est via compositi . Omne compositum est finis forme dantis sibi esse . sed homo non est finis intellectus rc . patet maior . quia ee compositi est magis compleatum et perfectum . ¶ Respondeo . compositum non est finis forme . sed op positum est secundo de anima te . et commen . 36 . Neqz cōpositum est nobilius forma aut perfec tius . sed oppositum secundo de anima commen .

Tertium.

.3.8.9. et secundo physi . commen . quarto et septimo . et septimo methaphy . commento septimo et octauo methaphy . commen . septimo: et ab Ari . et Alueroi . io . ethicorum capi . nono . comparanii bus intellectum hominis composito homini di centibus intellectum esse nobiliorem: et vita fm intellectum esse nobiliorem vita secundu qz ho mo est . hic autem perfectionis excessus non sumitur a principiacione: quia materia est vilior com posito et est principium neqz a simplicitate . quia materia est principium et simplex simplicitate op posita compositioni ex materia et forma : sumo principium large . Neqz ab operatione . quia nula est operatio forme que non sit compositi . sed sumitur ex independentia esse et operationis for me . compositum enim dependet in esse et opera ri a forma et non econtra . Negata est autem con sequentia huic similis supra forma non pot ope rari sine composito . ergo forma dependet a com posito . Ex his sequitur qz non si . a . includit . b . a . est perfectius qz . b . patet: sit . a . compositum et . b . forma rc . Hoc autem quolibetum tertium hoc dicto claudimus qz non errat Comme . in hoc quesito an intellectus possibilis det esse homini sed in alio huic circustati errat ut pri patuit rc .

Quoli.

Alexandri Achilini bononiensis
de intelligentijs.

Quoli.

Quartum.

Aristi quolibetis conclusio est intellectus agens est extre-
mum intensissimum latitudinis intellectuum. pba-
tur: deus est extremum intensissimum latitudinis intelle-
ctuum: et deus est intellectus agens. ergo tc.

Sed quatuor mouentur dubia. **P**rimum: an intellectus agens sit deus. **R**espōdeo q̄ sic. et quinque rationibus probatur. **P**rimo: omnis felicitas est deus: sed intellectus agens est felici-
tas. ergo tc. maior et minor in secundo dubio et
tertio declarantur. **S**econdo: omnis intellectus qui est omnia facere est deus. sed intellectus agens est intellectus qui est omnia facere. 3. de anima comen. i8. tc. pater maior. q̄ esse omnia fa-
cere est ad omnia receptibilia in intellectu possi-
bili ad hoc ut in eo recipiantur effectiue cōcur-
re: vel est ad oia factibilia effectiue concurrere.
vel oia facere. i. puras actus: et quocunq; intelliga-
tur soli deo cōpetit. **T**ertio. illud cuius substantia est sua operatio: omnino mode est deus: sed intellectus agentis substantia est illius operatio omni mode. 3. de anima com. i9. et ē i sua subha actio. i.
nō ē i eo pō ad aliqd. **Q**uarto: omne qd ē p̄mūz educēs formā de mā est deus. p̄ ex quoli. primo
s; intelligēria agens ē primū educēs tc. 2. de aia cō.
. 59. **Q**uito. oē qd aie nre ifundit intellectū ē intellectus
agentis: sed deus aie nre ifudit intellectū. p̄ ma-
ior. q̄ intellectū speculatiuum facit intellectus agens
esse in intellectu possibili faciendo de pō intellectus
actu intellecta. minor ē Arist. exemplū. 3. rhetori-
corum. intellectui deus lumen accedit i aia. ex hoc
p̄ quare Com. 3. de ala com. 20. dixit se. differe-
re a Themistio in mō ponēdi intellectū agentē et cō-
uenire cū Alexandro. q̄ Themistius voluit itelle-
ctū agēte nō ē deū. q̄ aie nre est pars. s; Alexā-
der voluit intellectū agentē ē deū. p̄ ex. 3. de aia
com. 36. vbi Com. recitādo opinionē Alexandri
dixit. Intellectus agens est prima cā agēs intelle-

Quartum.

ctū mālē. p̄ scđo: quare nos quoli. primo inten-
dentes ostendere deū nō cognoscere hec inferiora
de mēte Averois induxit auctoritatez de itelle-
cto agēte. 3. de aia com. i9. p̄ tertio. quare Lō
men. 3. de aia cō. 20. intellectū agētes preposuit itel-
lectui possibili oibus modis ipsis absolute sum-
ptis: qz lz nō postponat fm ipm intellectus possi-
bilis agēti tpe: m̄ i oī cōparatiōe qua īpi ordinē
habent cū absolute sumunt preponit intellectus
agens possibili.

Contra: sequit actionē diuinā ēē reductā ad
volūtātē humānā. qz opatiō intellectus agētis. s. ab
strahere reducta ē. 3. de aia cō. 18. **S**cđo: seqf intellectū
agēte ēē nimis iproporūtū intellectui pos-
sibili. qz pp pfectiōne dei ē deus nimiū excedēs
intellectus possibilis pfectiōnem. **T**ertio: sequi-
tur: q̄ intellectus agēs haberet alia pncipaliōe ope-
rationē ab illa que ē abstrahere: qz itelligere se.
psequens ē cōtra Com. 3. de aia com. 36. **Q**uar-
to sequit: q̄ cōsideratio intellectus agētis nō ptinge-
ret ad tertium de aia. **Q**uinto: nullū repatiēs ē dōs
sed intellectus agens est repatiēs. 3. de aia cō. 20.
vbi approbat Com. similitudinem Alexandri de
igne q̄ i agendo repatiēs et de intellectu agēte. ideo
subdit: est: n. agens vno mō et recipiens alio mō
Sexto. nullū qñq; intelligens qñq; nō est deus.
s; intellectus agens qñq; intelligit qñq; non tc.
minor. pbat. 3. de aia com. 5. cū intellectus agens qñ
q; intelligit cū fuerit copulatus nobiscū qñq; non
intelligit: accidit ei. ppter mixtionez ei⁹ cū intellectu
māli. **S**eptimo: Com. i de beatitudine aie as-
sentit philosophis cōcedentib; intellectū agentē et
intelligere primū: et oia scđa: et seipm. ergo clare
ponit primū intellectū nō ēē intellectū agentē. sum
qz loquif copulatiue: cui⁹ membra oīz distingui.
tū qz fm ipm ex quoli. primo: de⁹ nō intelligit oia
secunda: sed intellectus agens intelligit oia sedā.
ergo intellectus agens nō est deus. **O**ctauo Com
men. i. de beatitudine anime ponit istū ordinem
in entibus. primū ens est deus. scđo loco sūt intel-
ligentie. tertio est intellectus agens. quarto est ani-
ma. in quinto est forma. in sexto est mā. **Q**uid eu-
dientius. non sequitur deum esse partem anime
nostre: quod non videtur tc.

Cad primū: nō incōuenit id ad qd deducit ar-
gumentū. qz in p̄tate nra est cogitare qui est act

immediate preparans ad abstractionem consue
imus enim dicere actionem ignis esse in pote
state nostra: quod actiuia passiuis possumus applica
re. ideo. 2. de anima tex. commen. 55. ille autem
quia volens possibilis est considerare nisi aliqd
exterius impedit. ¶ Ad secundum I^z deus in quan
titate virtutis sit intellectui possibili. propotionalis. no
tamen in cognoscibilitate aut actuitate. Negat
autem philosophus assumptum: quod infinitas no
impedit. p^z quolib. primo. ¶ Ad tertium conce
dit p^z sequens et p^zna. neq^z Commen. voluit oppo
situm: sed dixit duas esse operationes intellectus
non absolute: sed fm q^z attribuitur nobis intelli
gens: q^z intellectui absolute sumpto etiam alie ope
rationes debent. que a metaphysico sunt inqui
rende. de quarum multis loquitur Commen. in
de somno et vigilia: quarum aliquam dicit esse i
libro de animalibus declaratam: ut p^z secundo s^z
anima commen. 59. ¶ Ad quartum conceditur
consequens. probat enim naturalis. 3. de anima
tex. commen. 17. intellectum agentem esse: sed qd
ditatem eius habet metaphysicus considerare:
cum sit simpliciter primum ens. et q^z multis vide
batur demonstrationem illam Arist. solum ostendere.
q^z agens intellectum est: non autem ostendere
q^z intellectus agens est. ideo istis se opponens
Commen. i de beatitudine anime dixit omne fa
ciens alia esse intellectus necessario est intellectus.
sed agens intellectum est faciens alia esse intelle
ctus. ergo agens intellectus est intellectus. ¶ Ad
quintum negat minor. Ad probationem loquitur
ibi Com. de intellectu: ut noiat oē principiū intel
lectū in nobis actiuū vel passiuū. iō illi ratiōe
agentis cōpetit abstrahere: rōne vero possibilis
informari ut paulo aī dixerat: purus igit intelle
ctus agens no patit. ¶ Ad sextū: ponit ill^z Com.
de opinione Themistii vel Theophrasti: ut p^z vbi
recitat opiniones eoz. et p^z. 3. 3. anima com. 20.
Cōtra Com. ibi assertit intellectū agentē dupli
citer sumi posse uno modo respū determinati in
diuidi: et sic intelligit qnq^z et qnq^z n. alio mō sim
pliciter et absolute: et sic no qnq^z intelligit et qnq^z
no: q^z semper intelligit. vult enim eodē mō esse
dōm de intellectu agente et possibili: ut p^z ibi.
R^o no evidenter ponit ibi intellectū agentē qnq^z
no intelligere respectu diuidi: et dato q^z pone

ref implicitē vel explicitē. primo ill^z verū est de
abstractione intellectus: que ē opatio fm: quā at
tribuit nobis intellectus agens. Scđo: ill^z est vez
de intellectōe qua intelligit se fm q^z nobis est illa
intellectio felicitas: q^z semp est hō felix: I^z nō sem
per sit iste hō felix tc. ¶ Ad septimū dca sunt il
la s^z opinione. Auensar. nō. n. vocaret Com. in
tellectū imediātū intellectui possibili ipū scūz:
neq^z diceret felicitatē hoīs cōsistere i speculatōe
alicuius intelligētē citra primā sed i prima. ideo
multa dicta Auensar sūt grata Com. et q^z quis te
neat Com. oppositū illorū dudrū dictorū Auena
sar et tertij. s. aias celi ab intelligētiis distingui re:
adhuc pñt eē grata sibi. ppter. pabilitatē quā h^z.
et q^z ad aliū locū se remittat Com. pōt esse q^z in
tendat reprobare illius opinionez: et forte repro
batam haberemus si opus illud cōpletum habe
remus. et sic p^z rūsio ad octauū. ¶ Ad nonū: de
claratum est supra quomodo deus est pars ani
me nostre: et quomodo non.
¶ Scđz dubiū. Utru felicitas sit deus. R^o no. q^z
sic. ppter multipli. Omne simpli pfectū q^z h^z se
est eligibile semp est deus: sed felicitas ē simpli
perfectū tc. primo ethi. tex. capi. 8. et Auerois ibi
felicitas est finis pfectus et optimus semp. ppter
se: et nūq^z pp aliud eligibilis. et iō. io. ethi. ca. 9.
ipa sola pp se diligif. et primo ethi. ca. 6. felicitas
no querit nisi ppter se. Cōstat aut q^z omne citra
primū est pp primū tc. Scđo omne optimū est
deus: s^z felicitas est optimū tc. primo ethi. ca. 9.
et. 19. Tertio: omne optimum pulcherrimū et de
lectabilissimum est deus. sed felicitas est optimū
tc. primo ethi. capi. ii. Quarto: omne quod ē om
nimode finis et perfectum omnino est deus: s^z fe
licitas est omnimode finis tc. primo ethi. ca. 14.
et capi. 16. felicitas est honorabilū et perfectiorū.
et. io. ethi. capi. 7. finem felicitatem ponimus hu
manorum. Quinto: q^z nullo indiget est deus. sed
felicitas nullo indiget. io. ethi. ca. 7. et si ibi. capi.
. 8. ostendit felicem indigere: et in de bona fortu
na. Sine his quorum domina est fortuna no cō
tingit felicem esse: non tamen ostendit felicita
tem indigere. Sexto: q^z est p̄incipium honorū.
et causa ipsorum quoniam est res diuina est deus.
sed felicitas est p̄incipium tc. primo ethicorum
capi. 16. Septimo. omne quod est bonum excel

lentius & altius omnium bonorum est deus: sed felicitas est bonum &c. primo ethicorum capi. 4. Octauo: omne quod non est laudandum sive magnificandum secundum quod est res diuina & optima est deus. sed felicitas non est laudanda sed magnifica da &c. maior & minor probantur ab Aristotele & Averoi primo ethicorum capitulo. 16. Res praestantiores laudatione: deus est excelsus & bonus absolute. Ex his patet non esse ad mentem Aristotelis aut Commentatoris felicitatem esse homini optimum & non simpliciter. Scierunt enim ipsi septimo ethico. capi. primo ponentes virtutem heroycam esse diuinam declarare quo modo non erat deus: neque in deo. ideo quando voluerint felicitatem esse diuinum quid: & non deus declarassent: & principalius fuisse declarandum de felicitate quam de virtute heroyca. Conclusiones istarum rationum habent Averoi & Aristo. io. ethicorum capitulo septimo: solum deus est felicitas sibi aut aliis intelligentiis: aut homini: quia solum ipse est perfectissimum intelligibile & appetibile propter se. in eo enim eminenter reperiatur ratio obiecti intellectus & voluntatis: immo solum ipse est eminenter omnia bona continens. Reputat enim deum in aliquo circa se felicitari: & repugnat quod sint duo. perfectissima duo ultimo appetibilia: duo ultimi fines in quibus possit aliquid felicitari: quia tunc felicitaretur aliquid in aliquo quo depto non minor felicitare: finiret &c. Contra. deus non est operatio nostra: sed felicitas est operatio nostra. ergo &c. patet maior. omnis operatio distincta ab operante dependet ab operante. deus autem a nullo dependet. patet minor ex diffinitione felicitatis posita ab Averoi primo ethicorum capi. nono: felicitas est anima operatio secundum virtutem vel secundum optimam virtutem in vita perfecta. Secundo: si deus esset felicitas non dabitaret Aristo. primo ethicorum capi. 13. an sit donum dei. quia nulli datum est an donet se deus homini. Tertio: nullum obiectum operationis que est felicitas est illa operatio que est circa illud obiectum. patet ex differentiatione inter obiectum operationis & operationem. sed deus est obiectum operationis que est felicitas. patet. io. ethicorum capi. io. perfecta felicitas

est operatio speculativa optimorum. ergo &c. Ad primum nego maiorem. concessum est enim quolibet secundo deum esse intellectionem intelligentiarum: nunc conceditur deum esse intellectum intellectus possibilis & hominis. Ad probationem negatur propositio assumpta. quod quando operatio est finis principalis & ultimatus est oppositum: quia operans dependet ab operazione. Dicendum igitur quod felicitas est operatio secundum quod bene probatur in minori primi & tertii argumenti: ut habetur nono ethicorum. capi. decimo. & secundo physi. commen. 58. felicitas Praxis quedam est. Eupraxia enim est. & primo ethicorum capi. 17. felicitas est quedam operatio anime secundum virtutem perfectam. Ad secundum optimam est dubitatio: quia deus est felicitas & informat hominem: utrum informet hominem nulla hominis operatione precedente aut aliqua: & vult quod aliqua. negatur igitur conditionalis argumenti. Ad probationem concessum est quolibet. primo deum semet donare &c. Ex quo patet quod felicitas est optimum deorum donum: quia non est donum excellentius quam donare seipsum & perfectum si donatum sit perfectissimum entium. Hic apparet quod comode potuit Aristotiles. 13. animalibus substantiam hominis diuinam appellare. Ad tertium negatur maior. quia sufficit inter operationem & obiectum distinctio rationis dico igitur quod felicitas: non intelligo politica: que est usus virtutis: septimo politicorum. sed contemnenda qualitas inherens intellectui aut voluntati: quia si sic: tunc non tenderent intellectus & voluntas in felicitatem tanquam in ultimum finem. Secundo. quia ille actus non est perfectissimum. Tertio: quia oportet ponere duas felicitates: unam formalem & intrinsecam: & aliam obiectivam & extrinsecam. & sic Aristotilem et Commentatorem indistincte processisse in equivooco. cum dixerunt felicitatem esse ultimum finem & operationem anime. Quarto. quod ex quod tertio non datur accidens inherens intellectui.

Concludo igitur q̄ tantum vna est felicitas: t̄ q̄ ea omnia vere felicitalia felicitantur. t̄ ista est deus. hanc sententiam ponit cōmentator. io. ethi corum capitulo. io. in deo esse; felix est in specula tione sui: in nobis esse felix est in eo in quo est si y bi: prout nobis est possibile t̄ in hanc felicitatem naturaliter inclinamur neq; potest esse q̄ natura le desiderium frustretur a tota specie. Ideo sem per est homo felix ut tangit Cōmentator tertio de anima cōmento. 36. An autem ammitteret felix moriendo felicitatem volens aut nolens Re spondeo nec sic: nec sic: Testatur. n. Aристо. quin to ethycorum capitulo. i3. Absulta. n. t̄ natura existentium scientes t̄ operamur t̄ patimur quo rum nullum neq; voluntarium neq; inuoluntari um est puta senescere vel mori. condicatio eni sue nature: quam scit esse mortalem non patitur nolle: t̄ quia mors non est finis neq; bonum secun do physicorum textu t̄ commento. 23. ideo non vult felix morem neq; desiderio naturali pery manentiam sempiternam appetit in individuo: sed in spē secundo de anima cōmento. 34. t̄ pri mo physicorum commento. 8i. t̄ propter hoc in probemio octauī physicorum dixit Cōmentator fortuitatem ultimam esse secundum fatuos vitā eternam. Absulta autem mala felicitas hominis compatitur: que felicitati dei aut intelligentiarū repugnat est enim inter veros felicitatis gray dus humanus infimus. ideo primo ethycorum capitulo. i4. Sapientem omnes extimamus for tunas decenter ferre. felicitatem autem in alia vi ta quam non potuerunt phylosophi naturali ra tione inquirere theologis relinquimus considerandam.

C Tertium dubium. Utrum possibile sit q̄ ho mo ante q̄ moriatur intelligat s̄bas separatas. Respondeo q̄ sic t̄ premitto q̄ de raptu pauli: quia dixit se vidisse archana que non licet homi ni loqui nihil dicemus. tria igitur faciam primo quasdam rationes naturales inducam ad partē questionis affirmatiā. scđo quedaz fundamen ta per notabilia distinguemus ad felicitatem ho minis preparantia. tertio quedam argumenta que in materia fieri solent soluam arguo igitur primo sic. Si impossibile est hominem t̄c. defiz

derium humanum esset frustra. paret consequen tia q̄ cōmuniter cōcessuz est s̄bas separatas esse: maxime ab hiis qui ad metaphysicam accedunt quia eis demonstratum est in phylosophia natu rali eas esse. t̄ ex hoc nascitur desiderium: quo in quirunt cognitionem earum t̄ sic desiderio natu rali animale coniungitur ratio est auerois secun do metaphysice cōmento primo. Confirmatur omnes homines natura scire desiderant pro blemio metaphysice. ergo maximam scientiam maxime desiderant: est autem metaphysica ma xime scientia que secundum cōmentatorem de substantiis separatis tradit cognitionem. Est. n. secundum cōmentatorem secundo physicorum cōmento. 26. differētia inter naturalem t̄ metha physicuz in considerando s̄bas separatas: q̄ natu ralis separatur considerat q̄ est: metaphysic⁹ vero quid. Confirmatur si impossibile esset ho minem intelligere abstracta non inquireret ho mo intelligere ea consequens est contra experiētiā t̄ patet consequētia. ex secundo metaphy sice textu commēti. 8. Nullus conabitur aliquid facere ad terminū nō futur⁹ venire. Confirmat ex pietā. Experiūf multi se multas pprietates ab stractorū didicisse ex. 8. physicū t̄ ex. i2. metha. **S**cđo si impossibile eēt itellectū possiblē intel ligere s̄bas abstractas ociose egisset nā: q̄ fecissz q̄ ē i se nāliter itellectū n̄ itellectū ab aliquo rō ē auerois scđo metaphy. cō. p̄rī suppono i hac rōne q̄ ois itellectio cōuenies itellectui possibili cōuenit hoī: sic q̄ nō ē possibile q̄ intēlectui cō petat qn̄ hoī cōueniat. hoc voluit Aристо. primo de aia textu cōmēti. 64. t̄ hoc supposito negato claudif via cōmētatori ad oñdēclum celū itellige re: ideo si possibile est s̄bas separatas intelligi ab itellectū possibili: possibile ē s̄bas separatas inte lligi ab hoīe. hoc stāte arguo sic. Quādōcūq; est aliqua forma non apta recipi in maxime recep tū alicuius generis illa non est receptibilis in minus receptu illius generis: sed itellectus possibilis in genere intelligentiarum est maxime recepitiū: patet ex quolibet tertio. ergo si primā formā nō ē possibile itellectū possiblē recipere: nō ē possibile alium itellectū recipere primam for mam. t̄ sic iam frustrarentur intelligentie medie

Quoli:

ab hoc sine: qui est deum gloriosum intelligere. tunc ultra quincunqz intellectus abstractus non potest intelligere superiora ipse non potest intel ligere inferiora vt quolibet primo dictum est eē de mente auerois. Sed nulla intelligentia media potest primam intelligere vt ex ratione superiori sequitur. ergo nulla intelligentia media potest intelligentiam mediam intelligere: sed neqz deus potest intelligentias medias intelligere secundū aueroim vt patet quilibet primo: neqz intellect⁹ possibilis potest eas intelligere per te. ergo intellectum naturaliter in se nō est intellectum ab ali quo, patet consequentia de intelligentijs mediis qz non a deo qui est supra: nō a seipsis vt sequi tur: neqz ab intellectu possibili qui est infra per te intelliguntur: t non est alius intellectus ab ipsis. t sic patet alia ociositas in natura t maxia: t sic patet qz qzuis non sit homo finis intelligentiaz. tamen si nō sunt intelligibiles ab homine: frustrā tur a suo fine. t sic ociose sunt intelligibiles tc. Nec omnia ex modis intelligendi dei intelligentiarum t intellectus possibilis supra declaratis sunt evidētia. neqz variatio. ppositionū a sensu cō posito ad diuisuz: aut econtra: variationē facit p. pos. to tc. Confirmatur si non est possibile intellectum possibilem recipere abstracta frustratur: t ociosa est potentia intellectus possibilis: patet consequentia secundum cōmentatores in de beatitudine anime intellectus possibilis habet potētiā recipiendi abstracta. Confirmatur p. pñam cōmentatoris in de beatitudine anime: receptio quam habet intellectus qui est in potentia ē spe ciei receptionis nature intellectum abstractorū: ergo debitū est vt vniatur cum abstracto. Confirmatur qz omnis intelligentia media ē receptiua dei si igit̄ intellect⁹ possibilis n̄ sit receptiu⁹ eaqz n̄ eēt intellect⁹ possibilis eiusdē generis cum eis. Cōertio per pñam Arist. secundo metaphysice textu cōmenti. 9. Si fines essent infiniti: nullum esset agens per intellectū. que non valz nisi oporteat omne agens per intellectum cognoscere ultimum finem propter quem agit. multarum autē humanarum operationuz deus est ultima tus finis. Confirmatur per aliā cōsequētia pñy secundo metaphysice textu cōmenti. 13. si cause

Quartum.

essent infinite nihil esset cognoscibile. ergo ad cognitionē effectus: oportet oēs eius per se cās co gnoscere. ergo homo cognoscit deum: aut nihil perfecte cognoscit.

Cō Quarto si intellectus possibilis seipsum cognoscere: potest altiores intelligentias co gnoscere. patet consequentia ratione ibemistū adducta a cōmentatore tertio de anima cōmēto .36. qz si minus intelligibilia intelligimus: a fortio ri magis intelligibilia non enī apud pñm impe dit infinitas. Secundo promouet. qz deus t alie intelligentie superiores intellectu possibili possunt eē alteri formalis noticia remissius quā sint sibi noticia. patet quilibet secundo: cū igit̄ intellectus possibilis non exeat genus intelligentiarum quo libet tertio poterit ad min⁹ sub remississimo gra du noticie deus informare intellectum possibilē t propter hoc secundo celi textu cōmenti. 60. Ie ex cusat Arist. t Cōmentator ibi in pluribus non possumus dicere: nisi secundum potentia nostrā naturalem: dixit tamē hoc Cōmentator propter aliud de quo alias. Tertio non impedit possibiliitas intellectus possibilis: qz tota ratio quare nō qz visus potest lucem in rota solis intueri est: qz est virtus organica: virens corpore t instrumento. nullum autem horum impedit intellectum possibilem in cognitione separatorum non tamē maior possibiliitas intellectus possibilis clariorē arguit cognitionem: sed arguit ad plura se exten dentem receptionem. qz autem intellectus possibilis possit seipsum cognoscere. patet experientia: t tertio de anima aliter essent homo t intellectus possibilis naturaliter incogniti: cui⁹ oppositū vult Cōmentator secundo physicorum cōmento. 47. hic sermo ē irrationalis: vt sit hic causa ignorata naturaliter. patet consequentia de homine quia formam suam homo intelligere non posset: t de intellectu possibili patet: quia ex fundamentis positis secunduz aueroim nulla intelligentia superior intelligit inferiorē t nullus sensus siue interior siue exterior potest intellectum possibilem percipere: ergo si intellectus possibilis non semetipsum potest cognoscere: esset intellectus possibilis naturaliter incognitus: qz nulla cognitione intellectua aut sensitiva cognosci pos

Quo.

Set. Confirmatur per commentatorem in de Beatus anime: intellectum abstractorum proprietas est ut se comprehendant: et proprietas iquatum est proprie conuertitur. dom est igitur intellectus possibilem posse cognoscere seipsum: et sic insym intelligentiarum potest intellectus possibilis intelligere: ergo supiores potest intelligere. p3. cōsiderationes quæ in abstractis intelligens inferiora intellectus superiora. **C**onfirmatur per cōmentatores in de beatitudine anime omne faciens alia esse actu intelligibilia ab intellectu materiali est magis intelligibile ab intellectu materiali: sed intellectus agens est faciens actu intelligibilia.

Confirmatur in quo consistat felicitas hominis: an in bonis exterioribus: an in bonis corporis: an in cognitione sensitiva: et testatur Aristoteles septimo politicorum quæ non. deus enim et intelligentie sunt felices: et non in aliquo illorum: hominis autem felicitas eadem est cum felicitate intelligentiarum. non enim sensu coniungimur optimo. Neque sensus operatio est perfectissima hominis operatio. neque virtus sensitua est virtus in hoi perfectissima. ideo. io. ethycorum capitulo. 13. puer aut equus non est felix: quia non participat tali operatione. Ideo consistit felicitas in operatione intellectus ut habetur io. ethicorum capitulo. 8. et. 10. inquirit autem sexto ethycorum Aristoteles capitulo. 17. an sapientia sit perfectissimus habitus: et capitulo. 18. concludit quæ sic et. 10. ethycorum capitulo. 8. secundum optimum habitum: qui est sapientialis: felicitas consistit. An autem in operatione habituali: concludit quæ non: quia tunc dormienti inesset et infornatus. Pater primo ethycorum capitulo. 10. et propter hoc primo ethycorum capitulo. 18. felix non differt a misero per dimidium vite. Consistit igitur felicitas in actuali intellectione scilicet perfectissimum habitum obiecti perfectissimi hec autem est cognitio dei gloriosi. ideo homo felicitabilis est dei cognosciuus. Confirmatur cuiusque immediate effectiue vniuersaliter est intelligentia

Quartum

tia abstracta eidem eadem est. formaliter sibi lis. hanc formalem unionem tangit Commentator tertio de anima commento quinto. sicut lux est perfectio diuina: sic intellectus agens est perfectio materialis intellectus. utrumque enim est forma perfectissima percepta: et ratio aliis quæ percipientur: sed intellectui possibili est intellectus agens immediate effectiue vniuersaliter: ergo intellectus agens possibili est intellectus agens formaliter universalis. quæ non esset possibile nisi intellectus agens sit intellectio intellectus possibilis. ratio est auctor tertio de anima commento. 36. ubi arguit contra Alexandrum. Idem habetur. id metaphysice commento. 38. 7. 17. Confirmatur omnis copulatio intellectus agentis cum possibili secundum quæ agens est precise potentialis: licet actualitati ad mixta. ergo talis copulationis modus est motion ad actualitatem maiorem. et per consequens cum intellectus agens fuerit copulatus ut agens cum intellectu possibili per adeptiōem intellectorum speculativorum: tunc intellectus possibilis est summe dispositus ad formalem unionem. patet tertio de anima commento. 36.

Confirmatur ad secundum articulum. Notanda sunt quedam primum secundum commentatorem in de beatitudine anime. oportet quæ reperiantur individua que comprehendant hunc intellectum agentem ex necessitate. Prima congruentia est Commentatoris tertio de anima commento. 36. quia continuantur artes: que non sunt ita intentae: neque simpliciter necessarie. Secunda congruentia: melius est conservare entia materialia continuata suo principio a quo dependent: neque non. Tertia congruentia: melius est conservare naturam humanam fruentem suo fine quam non. Quarta congruentia. Belius est solum separata: cuiusmodi est intellectus possibilis perpetue felicitari quam interrupere. Hanc sententiam ponit Commentator in de beatitudine anime. dicens oportet receptionem qua recipit abstracta esse sine nouatione et generatione. Quinto evidens est ratio theologica ad propositum sed per transito.

Confirmatur secundo quæ duplex est in hoi cognitione de intelligentiis et de deo. præmia est acquisitione

Quoli:

Iñ pfectioe:circū scriptina.si icōplexa:z si cōple
xa ē:p rōes nāles:aut metaphysicaleſ ē acqſita
z iſta ē ſcia ſpeculatiua nālis:vel metaphysicalis
z iſta nō denominaſ itellectus poſſibilis aut hō
felix:qz ſciremus itelligentiarū qd nois:z eis
noia imponere:z de eis paſſiones a posteriori
demoſtrare imo ēt ſciremus qd rei:z a priori de
monſtratioe hēremus. Secūda eſt intuiuia no
ticia:qua cognoscimus ſbas ſepatas per earum
eſſentias ppriaz:z in hac cognitioe conſiſit ſeli
citas intellect⁹ poſſibilis z hois. Hoc voluit. Lō
mētator⁹ tertio de aia cōmēto.36. felicitas non ē
aligd acquisitu p ſcias ſpeculatiuaſ:z poſt ipa
rū acqſitionē acgrī:z pppter hoc.9. metaphy.
cōmē. Ultimo reprehēdiſ auempaſe ponēs acqui
ſitionē felicitatis eſſe p ſcias ſpeculatiuaſ:z pro
pter hoc ēt hētur tertio de aia cōmēto.15. p ipoſ
ſibili q̄ intellectus agēs per ſciam ſpeculatiuam
ſciatur:q̄ opz intelligere de ſcia qua cognoscens
ipſum felicitetur.

C. Motadū tertio. q̄ cū dictū ſit: intellectū agētē
eſſe deū. z deū eſſe felicitatē: ſequtur q̄ intellectus
agēs. ſit felicitas. iō ponimus oēm intellectū felici
tari intelligēdo itellectū agētē. iō ſolum deus p
eſſentiam eſſe felix. Ois aut alia intelligentia per
formalē copulationē intellectus agētis ſecum fe
licitas. ad hoc.n. vt receptiuū ſit denoiabile intrin
ſece ab aliqua forma oꝝ q̄ recipiat illā. iō conſe
quenter ponimus felicitatē intellectus poſſibilis
z hois conſiſtere in formalī copulatioe itellectus
agētis cū intellectu poſſibili z cum homine zc.
C. Motadū quarto ad hoc vt itellect⁹ poſſibilis
ſit felix: ſufficit illi bīe itellectū agentez ſibi forma
liter copulatū:z nibil aliud ſibi requiriuit:qz tūc
forma que eſſe felicitas eſſt in receptuo cōueniēti
apta denoiare felicē:z nō eſſt impedita zc. Sed
ad hoc vt intellectus poſſibilis hēat intellectum
hunc agētem ſibi formaliter copulatū: oꝝ ipſum i
tellectum poſſibilem eſſe ſufficienter preparauz
z diſpoſituz. Sufficiēs aut diſpō eſſe ſcia nālis z
metaphysicalis hoc n̄ dicerē niſi ſepatorū cogni
tio qditatua ſpectaret ad metaphyficiuz. Aha
themathicalia aīt potius ſunt ad exercitandū ani
mos ad qz prepartandū felicitati:vt teſtatur Com
mentator in prologo p̄lmi physicorum Abora

Quartum.

libus autem virtutibus: aut ſcientijs:intellectus
poſſibilis non indiget. niſi forte per accidens et
hec accidentalitas ex colligātia intellectus poſſi
bilis cum homine ortum habet. Pro biis autē
duabus ſpeculatiuis ſcientiis acquirendis neceſſa
ria ē dialetica:vt ſecūdo metaphy. rex. z cōmē.
.i5. tāgitur. Et qz nullus pōt per ſe inuenire has
duas ſcientias: aut in maiori pte earuz:qz nō co
plentur ſcientie niſi per iuuamentū prioris ad ſe
quentem:z ſi non fuifſet prior:non fuifſet ſequēs
Secundo metaphy. textu z cōm.2. neceſſaria ē
ars terminorū ſignificationes exprimens. z hec
nunc eſt grammatica et ſic iſte quatuor artes:
vel ſcientie ad prepartandum felicitati intellectus
poſſibilis neceſſario ſunt requisite:z ſufficient.
C. Motandum quinto q̄ ad hoc vt ſit homo fe
lix requiriuit vt intellectus poſſibilis ſecundum
q̄ informatus felicitateſ ſit continuatus homini.
q̄ ſit diligenter inquirente homine vt in ſcientiis
ſpeculatiuis erudiatur ſufficienter. ſed ultra hoc
requiriuit:vt hanc perfectam ſpeculatiuaz cogni
tionem virtutes morales conſequantur. z ſequen
tia declarat Lōmētator in prologo p̄lmi phy
ſicorum auctoritate Alexandri. ex perfecta.n.co
gnitione dei gloriosi habetur intensus amor dei:
z fruitio illius. z ſic ſecundum virtutes morales
inducitur homo ad viuendum: cum igitur fuerit
homo ſecundum virtutes morales ſufficienter hi
tuatus: ſic q̄ ceſſauerit discordia inter ſenſituum
apetitum z intellectuum: ſic q̄ rationi regimen
tributum erit ſine intrinſeo repugnant: ſic q̄ ve
rum erit dominium rationis ſuper viribus ſenſi
tuum: tunc continuabitur intellectus poſſibilis ſe
cundum q̄ felix homini. z denominaſ hominē
felicem. Ex quo patz q̄ quia in habituatione ho
minis ſecunduz virtutes z ſcientias: magnū tem
pus vite hominis labitur: dixit Commentator.1z.
metaphy. cōmento.38. auctoritate Arito. q̄
hōmo felix paruo tempore durat. tum qz multis
operabilium principiis non aſſentis homo: niſi p
longam experientiam:vt ſexto ethicorū Arito.
capitulo.14. patet ſecundo q̄ non contingit ſine
imperio felicem eſſe regali.n.principiatu dñatur
intellectus apetitui primo politiorum.
C. Motandum ſexto q̄ in homine felici duo ſunt

sunt subiecta que a felicitate denominantur & nū propinquuz & est intellectus possibilis aliud me diatum: & est homo. Causa autem formalis denominans est una tantum felicitas: que ē deus gloriōsus. Causa autem efficiens est intellectus agens: qui quodcūq; sufficienter dispositus informat felicitate. Causa autem finalis est ut homo & cetera materialia deo vniuntur. materialia enim secundum esse eorum reale non sunt deo vniabilia. sed secundum esse eorum spirituale: qd est esse intellectus speculativū p̄parando intellectum possibilem ut deum recipiat deo vniuntur: & sic ad finem suum redeunt reditioē completa. Ex hoc sequuntur aliqua primum & eadem res: que est deus gloriōsus est causa formalis qua denominatur homo felix: & causa efficiens dans formaz. Patet et secundo quomodo materialium homo est finis: quia in homine vniuntur materialia in materialibus: & sic patet quomodo homo est nucleus superiorum cuz inferioribus ultra hoc q; forma hominis sit intelligentia. Patet etiam quo modo intellectus agens est forma intellectus speculativi intellectus possibilis & hōis. rō primi: qz sunt i cōdezi: & intellectus agens est dignius. hoc tangitur a Comen. tertio de anima commēto. 36. et commē. 30. dixerat: intellectus in nobis est cōpositus ex intellectu agente & speculativo: cū qz p̄parationes subiecti ad causam materialē reducuntur ratio secūdi: qz per se intelligitur a possibili. Rō tertii: quia homo mediante illo operatur. non intelligo abstrahēdo qz tertio de anima commēto. 36. etiam ante felicitatem homo illo operabatur abstrahēdo: sed eo opatur hō in felicitate intelligendo deum: & omnia alia: & sic patet qz longe relegata est materia a deo: quia ipsa propter potentialitatem suam non potest informare intellectum vnitur tamen materia deo: qz aliqua materia informantur intellectu qui informat deo & successive omnis mā informabitur intellectu apud aueroim: sed alie materie alijs formis materialium informantur: que forme materiales secunduz esse earum intellectum deo informantur. & sic patet quantum homini felici rerum materialiū natura debetur.

C Postandū septimo cum homo incipit esse felix: ipse incipit intelligere intellectum agentem

per sebam intellectus agentis: qz subā intellectus agentis hominis incipit esse intellectio. hoc vñuit Commentator tertio de anima cōmēto. 36. Cum efficiens intellectus agens formā nobis lī actu: qd erit apud continuationē eius in actu: tūc intelligemus per ipsum omnia que intelligimus & agimus per illum actionem sibi propriam uideremus. n. depēdētiam cūctorum a primo: & quē admodum forma est cognitio materie: sic deus ē cognitio aliorū ab ipso: & qz actio propria dei ē deum intelligere per essentiam: & cum homo est felix intelligit deum per essentiam ideo operatur actione deo propria. ex quo patet quomodo in hac unioē dependemus ab eo. intellectu a quo celum & natura dependet: ut testatur cōmen. 12. metaphy. com. 38. differt in continuatio nostra a continuatione celi cum principio qz est intellectus: qui est in fine gaudij & uoluptatis: qz prima est scđm esse intentionale: secunda uero est secūdū esse reale: & diceret cōmē. qz continuatio celi eterna est: qz eternum est oē requisitum ad eam: s̄z cōtinuatio nostra: licet quantum est ex parte dei ē eterna: est tamen temporalis: qz homo cui continua ē corruptibilis & intellectus speculativus quo mediante intellectui possibili continua ē etiaz corruptibilis ut dixit Com. 12. metaphy. cōmē. 17. & tertio de aia cōmē. 5. vñ supra. Et qz in hac dispositione hō est adeptus intellectu agentē: p̄ qd Com. soluit tertio d̄ aia cōmē. 5. Cū intellectus mālis fuerit copular̄ scđz qz p̄fici p̄ intellectum agēte: tūc nos sum⁹ copulati cū intellectu agēte: & ista dispō dicitur adeptio. & intellectus adeptus. **C** Postandū octauo. qz cū intellectus agens sit supra intelligentia: & intellectus possibilis sit ifima nō pōt nāliter vñiri intellectus agens intellectui possibili immediate: qz alia intelligentie nāliter mediāt. iō 03 qz eque cito sicut icip̄ intellectus agens ēē forma & intellectio isti hōis: icipiat qz alia intelligentia media informare hūc hōiez. Ex hoc patet apud Arist. & Comē. nouē gradus felicitatis sicut nō sūnt apud eos intellectus felicitabiles: quoz gradū pri⁹ & maximus deo cōuenit: nonus vero & ifimus intellectui possibili mediū vero mediis intellectiis aptāt ordinate &c. qz intellectus cognoscē deū p̄ plura media remissius cognoscit & iperfectius. ideo prima que est sua cognitio per essentiā

Quoli:

se perfectissime cognoscit. Secunda autem intel
ligentia recipienda cognoscit primam: licet imme
diateam recipiat. Tertia vero mediante secun
da: et sic gradatim descendendo. Hunc ordinem
felicitatis tangit com.iz.metha.com.39. quod est ma
ioris intellectus, est maioris voluptatis.

¶ Non dū nono quod in informatōe q̄ intelligētie su
piores iformatōe intellectū possibilē ē duplex ordo.
prim⁹ ē presuposiōis vel originis: et sic quanto in
telligētie media est ipfectoriā arithmetice. in
vnione est prior. et sic nullo vel uno vel pluribus
mediis vnitur: et sic deus septem media requirit.
secunda vero intelligentia sex media requirit. ter
tia vero quinqz: et sic gradatim descendēdo usqz
ad oculauam intelligentiam: que nullum mediū
quod sit intelligētie in actu requirit: et sic patent apō
Aristo. et cōmentatorem octo gradus intellectuē
potentie: quorū prim⁹ et minimus est in secunda
intelligentia: octauus vero et maxius est in intellectu
possibili vel est ipse tc. medii vero sunt intelligē
tie medie. Alius est ordo intentionis: et hic est se
cundus ordinē perfectionis earuz: sic quod intelligē
tia quanto nobilioz est: tanto est magis intenta: et
sic intellect⁹ possibilis et homo primitate intērio
nis in deum gloriosum tendunt: in quo quietans
quod ē lux clarissima: ens perfectissimū: et bonū op
timū: et sic in maxime eleuato statu huius vite
recōdit hō ut dixit comē. ex nicolao p̄ ypatetico.
iz.metha.cōmē.44. per hāc acquisitionē ab homi
ne inuenitur homo in perfectione sua essendi. vn
de scđ phy. comēto.70. finis hominis secundū
quod ens: est ipsum esse in sua ultima perfectione et
in hac felici vita ē delectatio sine tristitia: ut secun
do politorum tangit Aristó.

¶ Postādū ultimo quod omnia predicta in hoc taz
sublimi quesito supposita intellect⁹ possibilis mul
tiplicatione: et deū libere et contingenter vñiri ho
mini veritati cōsona sunt et forte aliquos passus
subtiles in theologia nō. cōiter intellectos aperi
entia. Si autē eternitatem intellect⁹ possibilis cu
z vñitate illi⁹ numerali et deū naturaliter vñiri ho
mini: et perpetuo: obseruaueris: habebis opinio
nem cōmentatoris bene declaratam.

¶ Quantū ad tertium articulum cōtra determi
nata. primo aristotiles secundo methaphy. com.
primo. Sicut niticoracum oculi ad lucem diei se

Quartum.

habēt: sic aie nostre intellect⁹ ad ea que sunt om
niū nature manifestissima. Sed niticoracis ocu
lum impossibile est videre solem in rota. ergo
impossible est intellectū nostrū intelligere deum:
secundo ignorantia abstractoz est sicut cecitas
intellect⁹. 9. metha. textu. et cōmento vltimo: sed
impossible est cecuz videre. ergo impossible ē i
tellec̄tu nostrū intelligere abstracta. tertio equā
tur intellectus agens et possibilis i actiuitate et re
ceptibilitate: quod agēs ē omnia facere eorum quo
ruz intellectus possibilis ē oīa fieri. ergo si intelle
ctus agens ad imālia eius actiuitatem non exten
dit: neqz possibilis ad illa eius receptibilitatem
extendet. Non potest autem intellectus agens in
telligentias abstractere. sunt. n. de se abstracte. er
go tc. Quarto omnis nostra cognitio ortū hz a
sensu: primo et secundo posteriorum: sed nulla de
intelligentiis cognitio ex se. Isu oriri potest. ergo nul
la de intelligentiis cognitio est nostra cognitio.
p̄z maior. quod obiectū intellectus nostri ad abstracta
non se extēdit. s. quiditas rei sensibilis: vel rei
materialis. tum quod modus se habendi intellectus
nō: q̄ ē in mā: ē iproportionalis abstractis a mā.
¶ Ad primum respondet com. ibi quod exempluz
non ostendit impossibilitatem: sed difficultatem
similitudo autem inter oculum noctue et intellec
tum possibilez est: quemadmodū non potest ocul
lus noctue lucem solis in rota intueri: sed bene i
obtenebrato aere ēā videt. ita nō potest nāliter
intellectus possibilis imediate essentiam dei in
tueri: sed illam intuetur in intelligentia multum
distanti in perfectione. a prima intelligentia.
¶ Ad secundum dimissa translationum contradic
tione. dico quod intellectus nōst̄ est aptus imme
diate videre deuz: et clare: sed non est possibile quod
intellectus nōst̄ existens in statu isto videat deum:
et clare. ideo in intellectu possibili est carentia
clare et immedie uisionis in subiecto apto na
to: et sic est priuatio in eo sicut cecitas. quemad
modum enīz a solo deo illuminabilis est cecus:
ita a solo deo felicitabilis est intellectus possibi
lis. Com. autem ibi distinguit de ignorantia secū
dum habitum que est deceptio per compōz: et
ignorantia secundum priuationem: et est defectus
intellectionis: que est formatio. volens cōmenta
tor ostēdere contra auempace quod felicitas nostra

Quot.

cōsistit in simplici intelligentiarū cognitiōe: t̄ nō discursiva: aut cōpositiua: dixit q̄ ignorātia quaž habemus in principio de intelligētijs nō ē igno rātia secūdū habitū: sed secūdū priuationē: zi hac ignorantia nō est falsitas: qz nō ē falsitas sine cō positione: iō hec ignorantia similis est cecitatī: q̄ dicit simplicis forme puta visionis carentiā: l̄ sit dissimilitudo i alio: qz a cecitate ad visiōz ipossi bilis est regressus: sed ab ignorantia secundū pri uationē ad bitū non tc. contra Lōmentatorz ibi ignorantia in est nobis in postremo t̄ in principio er̄go nūq̄ sum⁹ felices: t̄ sic nō datur a priuatio ne felicitatis ad felicitatez gressus. Responsio p. postremū vite nō intelligo indiuisibile: sed p̄tto tempore vite vnius hois qd secundum cōmentatorem scđo d̄ generatiōe cōmē. 58. ē annoz. 70. in duas ptes non curo q̄ eäles secundam prem vite illius i. intelligo: t̄ tūc qui nūq̄ felicitātū: po stremum vite eorum agunt i ignorantia: qui autē felicitantur: in secunda parte etatis felicitantur: t̄ multi eorum magnaz partem huius secūde eta⁹ tis degunt non felices: t̄ quidā puā t̄ quidā me diocrem. secundum q̄ aliter t̄ aliter sūt comple xionati: t̄ magis vel min⁹ studio aut b̄utrib⁹ itēt; t̄ k̄ q̄ meliorū doctoz vel libroz copiā h̄nt tc. Ad tertium stricte sumpta abstractione que est de potentia intellectis actu intellecta facere intel ligendo per potentia intellecta fantasmatā aut quož opō ē in fantasmatā nō se extendit abstractio ad intelligentias: t̄ hoc mō potestas intellectus possibilis excedit virtutem abstractiūam intellectus agentis. qz omnia abstractibilia potest intellectus possibilis recipere: t̄ aliq̄ nō abstractibilia vt putā intelligentias: t̄ hoc modo virtus agētis excedit virtutem abstractiūam eiusdem. Alia est operatio intellectus agentis: que est copulare in tentionem cum fantasmatibus: t̄ sic excedunt intellectus agens t̄ possibilis istam operationem. Alia est copulatio intellectus agentis cum fan tasmatibus vel cum intellectu speculatiuo t̄ hoc modo equantur intellectus agens t̄ possibilis respectu eiusdem: quia omnia receptibilia in intellectu possibili intellectu agente concurentē vniuntur: t̄ omnes intentiones copulabiles qz fantasmatibus aut cum intellectu speculatiuo ab intellectu possibili recipiunt: t̄ sic se extendit

Quartum.

intellectus agens ad substantias separatas. Ad quartū cōceditur maior. p̄z de intellectiōe separatoz que presupponit intellectū speculatiū: t̄ intellectū speculatiūus fantasmatā: qz ab illis cōseruatūr i intellectu possibili. t̄ sic negat minor. s̄z con cedo ad hoc vt intelligam⁹ intellectōe que ē substā tia separata: oꝝ nos sentire sensu interiori qui est virtus cogitatiua.

C Scđo principaliter sint tm̄ decē hoies: quorū quilibz habeat decimā partē intellectus speculati ui: t̄ nō h̄eat aliquid illoz illā decimā quā h̄z alter neq̄ in toto neq̄ in parte: tūc aut intellectus possibilis est felix: aut nō: nō secundū: qz sufficiēter dispositus est intellectus possibilis ad informari ab agēte. Si eni intellect⁹ iste speculatiūus ad intellectiōe vni⁹ hois habere: essz ille h̄o felix. Mō primum: qz tūc nō esset homo felix qn̄ intellect⁹ possibilis esset felix: qd incōuenit. qz opatio forme substan tialis cōicatur coposito: imo meli⁹ q̄ forme tc.

C Scđo sequeret q̄ ex modica cognitiōe acq̄ sita vel depdita felicitas acquireret aut pderef. p̄z habeat s̄z. intellectū speculatiūus sibi cōiunctū excepto intellecto equi vel alterius. fm̄ eni Lom. 3. de aia com. 36. Manifestū est q̄ cū oia specu latiua fuerit existētia in nobis i actu: erit tūc ipse copulatus nobis in actu. t̄ cū quedā fuerint i po tētia: t̄ quedam in actu: tūc ipse erit copular⁹ fm̄ partē: t̄ fm̄ partē nō: t̄ tūc dicitur moueri ad cō tinuationē. Et manifestū est q̄ cū iste motus complebitur: q̄ statim iste intellectus copulabitur nobiscum oib⁹ modis tc. Ex hac auctoritate seq̄ videtur q̄ successiva est intellectus agētis acqui sitione: t̄ q̄ partes habeat intellectus agens fm̄ qua rum vñā possit esse acquisitus t̄ fm̄ aliā non.

C Tertio sequit: q̄ eterna intellectiōe h̄o intel ligit. t̄ sic corruptibile intelligit eterna intellectiōe cōsequens est impossibile: qz tūc corruptibile effi ceref incorruptibile: t̄ si nō: nūc ratio. Querois cōtra Alexandrī. 3. de anima commē. 36. ad pro bandū q̄ intellectus possibilis non sit corruptibiliis: qz est intellectuus imaterialiuz: nihil valet.

C Quarto sequit: intellectiōe eternam depen dere ab intellectu speculatiuo tanq̄ a dispositio ne necessario requisita: t̄ sic eternuz a corruptibili dependere.

Quoli:

¶ Ad primum non admitteret Commen. casum. qz no est rationabile habitus esse sic inconexos zc. tu qz eo dato no esset homo felix: vt p3 indu ctione cui oppositum habet in primo notabili. Sed eo admisso et concessu q non sit homo felix. dico q intellectus possibilis non est felix. qz no est possibile intellectu possibilis operari aliqua operatione qua no operat homo: et sic negat q sit sufficiens dispositus intellectus possibilis. Ad probatorem negat consequentia. Ad hoc igit ut intellecta specula tativa sunt sufficienter preparantia intellectus possibilis. in ad recipiendum intellectum agentem: requiritur dependencia. intellectus speculativi a fantasmatibus unius determinati hominis. Itē possibile est q consequentie negate non sit aīs verus qz possibile est sōz. vel platonem intellecta specula tativa male cōponere: et sic habere ex illis ppositiones falsas. ideo diximus eruditioē in naturalibus et metaphysica ēē disponem ad felicitatem: vt ignorantiā fm habitū in ihs scientijs remoueremus. ¶ Ad secundum quaeadmodum oportet in disponib⁹s preparat⁹bus ad aliquā formā substantia em ad hoc ut forma introducatur meliori dispositiones donec sufficient pro introduc tione forme: et cum sunt dispositiones ppe complementum parum est illud quod est amplius in ducentum: quo paucō posito introducitur forma et quo non posito non introducitur. ita proportionabiliter dicendum est in continuatione intellectus agentis cum homine: quod est deuenire ad aliquid modicum in dispositione: quo posito fit. continuatio: et quo non posito non fit: et non est signabile modicum zc. propter diueritatem magnam contingentem in illis quibus fit continua tio. Successio autem que tangit ibi: est in acquisitione intellectorum speculativorum et scientiarum speculativarum: et non informatione intellectus possibilis ab intellectu agente felicitativa. non. n. intelligo intellectum agentem aut possibilem habere partes secundum quarum aliquam acquiratur: et fm aliam non. Sed intelligo q disponi ex parte intellectus possibilis et copulari effectus ex parte intellectus agentis potest esse dupliciter. scilicet totaliter vel partialiter vel perfecte et imperfecte. ¶ Ad tertium quemadmodū no est impossibile. a. corpus organicum corruptibile

Quartum.

informari forma apta remanere post corruptiōz eius: ita no est impossibile hominem hunc esse intellectum intellectione que est eterna: quemadmodum enim iste homo est corruptibilis et cor rumpetur. ita eterna intellec tio desinere apta est esse intellec tio istius. Invenies autem et impossibile esset q eterna intellec tio esset eterne intellectio hui⁹ rei corruptibilis. pportionabilis sicut supposita eternitate mundi sōz. videt solem et vi sum est eternum: led non est eterne visum aīz. neqz in eternū videbitur ab eodem. Et autem ratio auerois apparet contra Alexandrum: qz intellectus agens secundum essentiam vel secundum esse non differens ab essentia nisi ratione vnitur possibili sed non de visu: p lux solis vni tur lensi per intentionem. ¶ Ad quartum negatur consequentia ablit enim q concedamus deū dependere. sed cōcedimus q ad hoc ut deus spiritualiter informet requiriur dispo ex parte hominis. vnde deum esse intellectionem hominis ex abundātia divine perfectionis est.

¶ Tertio principaliter impossibile est hominē felicitari in hac vita probatur qz impossibilis est dispo sufficienter preparans ad felicitatem: quia oīa intellectus speculativi requiritur: et q hanc oīa ē impossibile. qz cuius spēi suū intellectum corri det: et quis ad minus si possibile est omnium accidentium species intelligit imo sbarum: et certe ris ommissis qz stellas aut quis species animalium enumerabit in aere terra aut aqua viventiū Secundo sequi videtur ex determinatis q possibile sit intellectum possibilem esse felicem: non existente homine felici. patet quia stat continuū esse intellectum agentem hominibus doctis et virtutis et no alis hominibus. Tertio dato homine felici: sequitur q non curabit patriam parētes amicos zc. quia sola actione que est intellectus agens intelliget ut testatur Commentator. i. me thaphysice textu commenti. i. 7. Quarto si intellectus possibilis s̄bas separates intelligit. ergo no est recipiens dēnudatum a natura recepti. patet consequentia: quia intellectus possibilis est de genere intelligentiarum zc.

¶ Ad primum non diximus dispositionem esse generaliter omnem intellectum speculativum: qz illud non videbā bene possibile: sed dixi natura

Quoī.

lum & metaphysicalium cognitionem. & apparet nobis q̄ optime sufficiant que in libris Ari. stotilis & Commen. continentur: Si bene intelligantur. ideo firmiter teneo ipsos fuisse felices: iż imperfecte propter aliquas circumstantias finis aliter habendas q̄ ipsi intellexerit. **C** Ad scđm dico q̄ nūc verificatur conclusio illa: iñ imaginabile est q̄ verificetur. quia iż felicitas & felix se habeant sicut concretum & abstractum: & respū intellectu possibilis nulla alia circumstantia requiratur ultra hoc q̄ felicitas ipsum informet. tamē respectu hominis alie circumstantie requiruntur ut virtutes quas stat non inesse stante copulatio ne. **C** Ad tertium negatur consequentia. qz fm Commen. 3. de anima commen. quinto. Illō qd̄ intelligit intellectus materialis ex formis abstractis. Verbi gratia ex intelligentia agente non impedit ipsum intelligere formas materiales. & confirmatur qz forme materiales sunt remote preparantes ad receptionem intellectus agentis. quia fm Commen. 3. de anima commen. 36. intellect⁹ possibilis est subiectum intellectus speculatiui & agentis: & rationem contra se quomodo generabile cuiusmodi est intellectus speculatiuus sit materia eterni cuiusmodi est intellectus agēs. soluit iż generabile nō possit esse materia: potest tamē esse quasi materia: non instrumentum: sed quasi instrumentum. **C** Ad quartum responderet Commentator. 3. de anima com: quinto: non oportet q̄ non sit intelligentia. imo non oportet q̄ nō sit intelligentia in actu: sed requiritur q̄ non sit in actu illa intelligentia quam debet recipere. Idē 3. de anima commen. 4. propositio dicens q̄ recipiens debet esse denu datum a natura recepti: intelligitur a natura illius recepti. & non a natura sui generis: & maxime remoti: & maxime eius quod dictum est fm equiuocationem. Ex dictis in hac questione satis patet quod dicitur a Commen. primo de anima & Arist. ix. & com. 4. 7. ali quod intelligere est res intellecta: qz dens est in telligere hominis felicis: & intellectum eadem in tellectione rc. & in hoc patet concordantia multorum supra dictorū cū pñtibus.

C Quartum dubiuz quid sit copulatio. Rñō q̄ est preexistentium vñio. Ex quo patet q̄ copulatio differt a generatione: quia in generatione for-

Quartum

ma incipit esse: sed in copulatione nō. patet secūdo q̄ mixtio ad sensum superaddit copulationi divisionē partiū: vt p̄z primo generatōe textū cōmenti. 85. patet tertio q̄ mixtio vera: lic̄z non intelligatur: nisi post segregationem: requirit tñ alterationez mixtibiliuz donec fiat forma media p̄zimo metaphysice commento. 16. & primo de generatōe textū & comnēto. 90. Ex hīs appz qua re Alexander fz q̄ insert Commenator tertio de anima commento. 20. posuit intellectum qui est in potentia esse in nobis per generationem: & non per continuationem. Quia igitur preexistunt intellectus & materia ipsi compōsito: ideo cum vñi untur vocatur vñio illa copulatio triplex autem ad propositum est principalis copulatio: cuius quodlibet membrum bipartit. Prima est intellectus possibilis corpori. Secunda est intellectus agentis possibili. Tertia est intellectus agentis homini. Prima copulatio est duplex: quatuor prima est copulatio secundum esse: & ista incipit iste homo esse: secundum enim commentatorem tertio de anima commento. 20. intellectus qui est in potentia prius copulat nobis q̄ intellect⁹ agēs. ista autem prima copulatio aut est secunduz operationem aut secundum esse. Non primuz: quia tertio de anima commento. 36. ista actio: que est creare intellecta & facere ea: est prior in nobis q̄ actio que est intelligēr. ergo illa prima copulatio est secundum esse. patet consequentia a sufficiēti divisione: & hec est copulatio per naturam: & ē vñio intellectus huic materie: & non huic homini: quia materia presuit: sed nō hic homo. Copulazione autem que est secundum operationem: incipit iste homo intelligere: & illa copulazione: non incipit esse iste homo: sed incipit iste homo esse intelligens: & ista copulatio est copulatio homini: & ē posterior prima p̄ multos annos. ideo secundo physicorum textū commenti. 59. puer nō habet propositum: & Commenator ibi: puer nō habet cognitionem: & non loquitur de sensitiva: vt patet sed de intellectua: & sic a puero vel isnante negatur operatio intellectus propter indispositionem sensituum: non tamen exteriorum: sed interioris: a quibus nō negatur substantia intellect⁹. **C** Secunda est copulatio intellect⁹ agentis cū materiali. Et est duplex: una est agentis cum passo:

et ista incipit intellectus agens abstrahere a fantasmatisbus istius. Ista autem copulatione intellectus agentis in isto nulla copulatio intellectus agentis precessit: nisi copulatio in potentia que non est aliud quam posse copulari; de qua non est nunc sermo: non enim dixi supra quod intellectus possibilis per se poterat copulari huic materie antequam copuletur. Patet tertio de anima commento. 36. Alia est copulatio intellectus agentis cum materiali: et est copulatio forme: quod si ista copulatio incipit esse: ista copulatio intellectus agentis cum materiali: et est copulatio intellectus possibilis. Et isti copulationi copulatio intellectus agentis ut agens est: est potentialis: vel totaliter quando iste homo existit: et non incipit aut incepit intelligere: vel partialiter quando iste homo intelligit aliqua et aliqua non. Tertia est copulatio intellectus agentis nobis cum: et est duplex prima est agentis ut agens est: et secunda quando vnitur intellectus agens ut agens est possibili quam quando incipit iste homo intelligere: incipit intellectus iuuare ipsum. licet potius: quod intellectus agens incipit abstrahere ab istius fantasmatisbus incipiat iste homo intelligere quam ex contra: vnde tertio de anima commento. 36. copulatio est causa intellectionis non autem intellectio copulatio: quod presupponitur copulatio intellectio: et non econtra. Alia est copulatio intellectus agentis cum homine: ut forma est: et est copulatio qua intellectus agens incipit esse intellectio istius hominis: et sit quando vnitur intellectus agens possibilis: ut forma possibilis: quod tunc incipit iste homo esse felix: et hec copulatio non est nisi in etate perfecta. Intelligo de facto: non de possibili: quia ista copulatio presupponit intellectum possibilem sufficienter preparatum speciebus materialium: non dico omnibus: dependentibus a fantasmatibus istius: cui copulatur intellectus agens ut forma. patet tertio de anima commento. 5. et 36. Compatur etiam intellectus agens intellectui speculativo ut forma: et posset poni quarta unio vel septima copulatio. Patet tertio de anima commento. 36. omnis actio facta a congregato duorum diversorum necesse est ut alterum duorum sit quasi materia: et instrumentum: et aliud sit quasi forma aut agens. ab his autem duobus prouenit scientia hoc. Itē oīa

duo quorum unum est sibi: et quorum alterum est perfectius altero: necesse est ut respectus perfectioris ad imperfectius sit respectus forme ad maiorem licet ad aliam intentionem radae hoc. Reducantur hec ad familiare exemplum. Quādo nascitur homo: tunc copulatur illius corpori intellectus possibilis secundum esse: apud auerum. fm. n. veritatez tunc incipit iste intellectus possibilis esse: et sic non est copulatio. Eo autem crescente ad annos divisionis: et incipiente intelligere continuatur vel copulatur intellectus agens ut agens materiali intellectui: et etiam sorti: et etiam intellectus possibilis sorti continuatur secundum operationes: que est intelligere: et sic sunt tres copulationes: et posset addi aliae: que est unio fantasmatis vel melius rei fantasiate cum intellectu possibili: qualis. n. est unio coloris ad visum: talis est unio rei fantasiate ad intellectum possibilem: in unione. n. coloris visui redditur color visus: et non videns et redditur homo videns et non visus: ita in unione rei fantasiate ad intellectum possibilem redditur res fantasmatata intellecta: et non intelligens et homo redditur intelligens: et non intellectus: sed pies subiectus colori non redditur videns: quod visus non est forma illius. Sorte autem accedente ad etatem perfectas secundum varias complexiones: ipse dividens ut corporis labor secundum Aristotilem octauo politiorum: vel comoda exercitia: virtutes: et scientias: tardari potest: et accelerari unio intellectus agentis ut forma intellectui possibili: et sic eorum felicitas. Ex his apparet quid commento 36. tertii de anima voluit. Commentator dicens intellectus materialis non copulatur nobiscum per se et primo: sed non copulatur nobiscum nisi per suaz copulationem cum formis imaginabilibus. loqui mur enim ibi de copulatione secundum operationes hoc. Et hec volumus pro quarti quolibet complemento sufficere et ad quintum accedamus quod inter ceteros brevius duximus per transendum hoc.

Alexandri Achilini Bononiensis
de intelligentijs.

Onclusio responsiva
latitudo intellectuum non est
uniformiter difformis: quia
si sic: una intelligentia aliam
indivisiibiliter excederet: et sic
per solam additionem perfe-
ctionis punctualis intelligentie inferiori fieret
intelligentia inferior eiusdem vel equalis perfec-
tionis cum proxima superiori intelligentia: saltez
ad imaginationem conseques falsum: quod punctus ad
ditum puncto: aut continuo: non facit maius. Pri-
mo de anima commento. 70. et primo de generatio-
ne commento. 8. arguendo. et sexto physicorum com-
mento. 2. aut non essent dabiles due intelligentie
inter quas non daretur intelligentia media. quod est
inconveniens. quis enim esset inter quascumque in-
telligentias dabilis intelligentia media: non tam
datur. Secundo si sic: et intelligentie sunt numero
finitae tunc darentur tres intelligentie immedia-
te se habentes: ut. a. perfectior. b. et. b. et. c. min-
quero an. a. plus excedat. c. et. b. aut non. si sic: ergo
non indivisiibiliter se excedunt. Patet conse-
quentia quod ex duobus excessibus indivisiibilibus
non resultaret maior excessus: quod ex uno illorum.
Si non. a. non excedit. b. sed sunt equalia. Patet con-
sequencia quod equaliter excessum habentia supra ter-
tium sunt equalia. Primo elementorum euclidis.
et sic equaliter distarent. a. non gradu entis. Ter-
tio ex fundamentis theologicis nulla latitudo ter-
minata ad extremum infinitum est uniformiter
difformis: sed latitudo intelligentiarum est termi-
nata ad infinitum. ergo tc. Quarto possibile est
deum creare intelligentiam perfectiorem hijs que
sunt ergo tc. Quinto si sic: infinite intensa est ali-
qua intelligentia citra primam.
Ced dubitatur utrum quarumque intelligentiarum perfectio. attendatur penes apropinquationem summo. Respondeo quod non: quod si sic. nullius perfectio est summum: quod eiusdem ad se

nulla est propinquitas sed identitas. Sed de exi-
stentibus circa summum. Respondeo quod non: quod
si sic: nulla intelligentia citra primam est alicuius
perfectio: quod nulla intelligentia citra primam
est: propinqua prima: quod inter quaecumque infinite ma-
gna est distantia: nulla est propinquitas: sed cuius
libet intelligentie citra primam infinite magna est
distantia a prima: quod finiti ad infinitum nulla est
propinquitas, immo nulla est proportio. primo
celi textu et commento. 52. 7. 64. et octavo physi-
corum aliqualiter textu commenti. 15. secundo si se
cunda intelligentia esset dupla ad tertiam mensu-
rando ab infinito: oportet secundam intelligentiam
esse subduplam infinito: et tertiam subquadrupla
tc. et sic sequitur infinite magnam esse intelli-
gentiam citra primam: aut quod finitus finitus sumptu
redit infinitum. Tertio in eodem casu sequitur
secundam intelligentiam equaliter distare a tertia
et prima. ergo si infinite distat secunda a prima: i fi-
nite distat secunda a tertia vel si finite distat ea a ter-
tia: finite distat secunda a prima. Sed apud phy-
losophos concedentes primus esse finitus. Que-
ro cum proportionantur perfectiones an propor-
tionentur geometrica vel arithmeticamente. Si prius
respondeo quod non: quod si esset gradus summus vi
.8. gradus vi sex esset subduplus ad gradum vi. 7.
quod in duplo minor est propinquitas sex ad octo
tc. 7. ad. 8. secundo sequitur quod gradus vi. 4. non
esset gradus subduplus: quod non esset gradus eo in
duplo minus propinquus. Tertio in formis: itesibi
libet in infinito propinquior est aliquis gradus gradui
vi. 8. et gradus vi. 7. et tamen non infinite inten-
sus est aliquis gradus citra summum: neque sum-
mus gradus est infinite intensus: neque infinite re-
missus est gradus ut. 7. Si autem proportione
arithmeticamente comparantur perfectiones: con-
cedo quod qualis est proportio propinquitatis ad
propinquitatem: talis est proportio perfectio-
nis ad perfectionem: quod enim propinquitas. 7. ad
.8. est maior propinquitate sex ad. 8. per unum gra-
dum: ideo perfectio gradus vi. 7. est maior perfe-
ctione gradus vi. 6. per unum gradum. hoc ponue-
runt voluisse Aristoteles et Commentator quarto
metaphysice commento. 18. Necesse est ut sit ve-
rum cui apropinquat quod est maioris veritatis. et

quinto metaphysice cōmento primo. **O**mnia de primo principio dicuntur secundum compariationem ad dignius dici p̄incipium: diuersimo de tamen. s: secundum propinquum & remotum & secundo de generatione cōmento. 59. impossibile est in illis rebus esse simpliciter nobile: propter remotionem a prima causa. Et quinto metaphysice cōmento. 16. Illud est prius q̄ est primo propinquius. Et secundo celi cōmento 66. inuenies perfectionem attendi penes propinquitatem perfectissimō. Et. 12. metaphysice cōmento. 51. Res composite non addunt libi in nobilitate adiuicem nisi in paucitate compositiōnis: & propinquitate eorum primo simplici in illo genere: Et secundo de generatione textu cōmenti. 59. impossibile est omnia semper remanere eadem numero: propter longe distare a primo principio: & primo de animalibus dispositiōnes animalium manifestantur cum ad hominem comparantur. Si autem intelligatur consequentiam hanc valere. A. est propinquius perfectissimo q̄. b. ergo. a. est perfectus. b. non est verum. quia p̄ quatuor gradus: gradus medius ē ppin⁹ quior gradui summo q̄ non gradus: & tamē nō est perfectior gradus vt quatuor non gradus: quia non gradus nullam dicit perfectionem illius latitudinis cuius est non gradus. consequens in verum est vt in pluribus. De geometrica etiam proportione intelligendo: concedo q̄ qualis est proportio geometrica propinquatum ad summum: talis est proportio geometrica excessum quibus gradus summ⁹ excedit gradus remissos: quorum propinquitates comparantur. Remanzigitur quando concludenda est geometrica perfectionum proportio vt arguamus ex geometrica proportione distantiarum a non gradu perfectionis. Patet in formis acquisibilibus per alternationē successuam: quia quorumcūq̄ graduum recedentium a non gradibus tanta est proportio quanta est mutationum quibus recedunt: sed mutationum precise tanta est proportio quanta ē distātia inter terminū a quo & terminū ad quē. ergo graduum recedentium a non gradibus tantum est proportio quanta est proportio distantiarū termini a quo qui ē nō gradus: & termini ad quē

qui sunt gradus distantes. non tamen distantia a non gradu est causa intensionis. Patet exēplo q̄ dato calefactibili medio inter aquam & ignem: distantia ab aqua non est causa quare calefactibile sit calidum: sed caliditas in ipso recepta est causa formalis: & virtus calefactiōis effectiue. Sed non gradus est id a quo mensuratur intensio: et apud multos intensio ex propinquitate ad summum cognoscitur. licet non inde mensuretur. Eodem modo intensio motus mensuratur. vnde octavo physicorum textu cōmenti. 76. **O**mnia enim quando magis remouentur a quiescente tanto velocis mouentur: & licet verba aperte sonent aliqua tamen diversitas est in sententia: vt patet ex cōmētatore ibi. velocitatē tamē motus mensuramus penes proportionē agētis supra resistentiā tanq̄ penes causam: & penes spatiū per transitum verum &c. vel formam &c. tanq̄ penes effectum nobis faciliter notum. **C**ontra perfectio intellectus possibilis est nota: & distantia eius a non gradu non. ergo distantia eius a non gradu non est mensura. Patet cōsequētia: q̄ incertum nō mēsurat certū. Secundo: nulla perfectio mēsuratur per privationē vel distantia a privatiōe vel negatiōe: s: nō gradus ē privatio vel negatio p̄fectionis. ergo &c. Patet maior: q̄ quelibet p̄fectio infinite distat a primā tōe: q̄ infinita ē distātia iter ēsse & nō ēē. Tertio ex determinatis: cū distātia secūde itelligētē a nō gradu entis sit finita: seq̄s intelligentias medias ēē finitas. p̄his p̄bas esse falsum: q̄ si sic: sit. a. intelligentia in duplo perfectior. b. tunc dabilis est alia intelligentia: puta. c. eiusdem rationis: cum. b. & in duplo perfectior. b. & tamen non attingeret ad perfectionem. a. etiam dato q̄ in infinitum perficeretur. c. ergo infinitus est excessus inter. a. & b. tum quia imaginabile ē. a. habere ad aliquid sui maiorem proportionem q̄ sit dupla. immo in infinitum magnā: sed qdlibz ipsius. a. est duplū ad b. ergo. a. est plusq̄ duplum ad. b. tum q̄ imaginabile esset. a. intelligentiam bipartit. scilicet in id quo equatur. b. & in id quo excedit. b. Patet cōsequētia. quarto physicorum textu cōmenti. 71. consequens est falsus: q̄ essentia & presertim intelligentie in indivisiibili consistit. iū q̄ si ex omnibus

intelligentiis medijs inter.a.z.c.conflarctur.b.in telligentia: infinite perfecta esset.b.intelligentia: z infinite excederet.c.sed.a.nunc plus excedit.c. qz tunc excederet.b.ergo infinite perfectionis est .a. Quarto .z. topicorum z quinto physicorum. commen.19. Albius est qd nigro est impermixt ergo attenditur intentio penes minorez admixti onem cum contrario:

C Ad primum:z si non cognoscatur distantia a non gradu perfectionis intellectus possibilis est tamen cognoscibilis. ideo lz nō certificet nos de perfectione intellectus possibilis:tamen est apta nos certificare: ideo cum illa sit mensura quo ad rem:esset etiam mensura quo ad nos:si efsz a nobis cognita. Secundo: dico q perfectio rei ignorata eius distantia a non gradu: non perfecte cognoscitur ab ignorante distantiam illam: z sicut pfectio rei est imperfecte cognita ex perfecto operationis aut aliunde: ita distantia ex eodem medio est imperfecte cognita:**C** Ad secundum: nego maiorem cuz probatione.qz quodlibet eē tm̄ distat a non esse quantum est: vt dictum supra.lz quodlibet preter primum est finium. ergo quodlibet citra primum finite distat a sui non esse.

C Ad tertium: inter intelligentias non est signabilis proportio proprie. quia proportio proprie est habitudo quantitatum: lz inter eas concedat proportio que reperitur inter ea que per modum quantitatis imaginantur. Negatur tm̄ consequentia que ibi occulte inuitur:sunt finita. ergo signabilis proportione proportionabilia: qz angulus rectus in angulum cōtingentie z portionis circuli partitur. Tertio: elementorū ppōne.iz. z tamen vtrqz eorum est finite maior:z in nulla signabili proportione maior. Addunt aliqui q corpus ē maius superficie z in nulla proportione maius. quia proportio est soluz inter quantitates eiusdem generis cuiusmodi non sunt longitudo cuz latitudine: aut profunditas cum aliquo illorum. patz a campano quinto elementorum diffinitioe tertia: ideo dicunt q corpus excedit superficiem indubitate: ideo in nulla proportione excedit: qui a quantuncuz modicuz imaginaremur superficiez fluere in profundum causaret corpus. Et si Bri. 58. metaphy. commen. io. dixit spēs rerū se hñt

sicut numeri: non intelligit q solum proportionē rationali proportionabiles sunt species rerū quē admodum sola proportione rationali proportionabiles sunt numeri. quia si.a. intelligentia esset dupla ad.b.intelligentiam z imaginaremur.c. intelligentiam mutari a deo a.c.ad.a. tunc aut ali quando esset proportio.c.ad.b. sicut proportio diametri quadrati vere ad costam suam: z sic inter illa esset proportio irrationalis: quia medietas duple aut non:z tunc esset transitus de extremo ad extremum:z non per medium. Sed inteligit philosophus sicut non dantur due numeros species equaliter distantes ab unitate. sic nec due species dantur equaliter distantes a nō gradu entis. Secundo: sicut quacunqz unitate addita vel remotavariatur numerus: sic quacunqz differenta essentiali addita vel subtracta non remaneat eadem species: patet ibi in commimento.

Tertio: sicut maior numerus continet minorem: ita una species est continens aliam in perfectione: eminenter tamen. Quarto sicut numerus minor est in maiori nō actualiter: ita species imperfecta est in specie perfecta: non actualiter. Quinto: quemadmodum in numeris in infinitū ascendiatur sic in speciebus. Sexto: quemadmodum numerorum diuisio non i infinitū procedit: ita ne qz diffinitionum diuisio. Septimo: quemadmodum in numeris non ē magis aut minus: sic multe sunt forme in quibus non est magis aut minus z quemadmodum omnis numerus distat ab unitate: ita omnis intelligentia per quantum imaginari debet z non per punctum. Ad casum igitur argumenti signatis.a.z.b.intelligentie. qz non i infinitū modica aut magna est. a. quantitas: lz infinitū modica sit aliqua quantitas: admitto qz a. sit duplum ad.b. z cum dicens dabile est. c. eiusdem rationis cum.b. duplum ad.b. negat a philosophis z a multis theologis. tamen distinguo quedam est perfectio que mensuratur penes nō gradum perfectionis entis: sic qz qualis est proportio geometrica distantie ad distantiam: vel arithmetica talis est proportio perfectionuz sic distantiu m. z de hac negatur assumptum. Alio est perfectio que mensuratur penes distantiam a non gradu proprie speciei: z est.b. intelli-

gentiam distare a non gradu proprie speciei: idē q. ipsam esse aliquante perfectionis in propria specie. Qd autem differantur iste perfectiones patet in qualitatibus intensibilibus. quia qualibet specie imperfectiori caliditate potest caliditas plus appropinquare non gradui caliditatis q̄ speciei imperfectior caliditate appropinquat nō gradui entis. non enim datur minima caliditas intensiue saltem inexistentis. quicunq; enim gradus caliditatis remissus potest ē terminus superior vel inferior inclusiue vel exclusiue alicuius distantie: et alicuius medium intrinsecum equaliter vel in equaliter distans ab extremis. Secundo: remissa .a. caliditate ad non gradum continue: equaliter distabit caliditas: a non gradu entis: sicut in principio: quia erit continue eiusdem speciei: et ramen continue minus: et minus distabit a nō gradu caliditatis. Tertio: caliditas a non gradu caliditatis distat solum per media eiusdem rationis: et a non gradu entis distat per media alterius rationis. Quarto: intensa caliditate a nō gradu caliditatis: ab infinite modica caliditate incipit intendi caliditas: sed non ab infinite modica qualitate aut ente. Quinto: transmutato subiecto ab ali bed. ne in nigredinem: prouenit subiectum ad nō gradum albedinis: et non ad non gradum coloris aut entis. Sexto: si non posset esse quin non gradus albedinis esset non gradus coloris aut entis: sequeretur non album: ergo non coloratum vel non ens: et sic ab inferiori distributive et. valeret consequentia. de hac autem perfectione specifica: esto q̄ assumptum esset verum: quia possibile est q̄ aliquid continue equaliter distando a non gradu entis in infinitum plus distare aut minus a non gradu speciei q̄ prius. et sic non secundum augmentum vel decrementum perfectionis specificie augetur vel minuitur perfectio entitativa: aut econtra. Regaretur etiam consequentia: quia infinita pedalia lateraliter addita nō auget longitudinem: aliqualiter. n. alit est accipere perfectionem entitativam et latitudinem specificam illius perfectionis: quia infinite magnam latitudinem possuz accipere in a. intelligentia: sed tantum finitam perfectionem entitativam. Corollarium: q̄uis annihilatis duabus intelligentiis:

ille eque cito veniant ad non gradus entis: sicut ad non gradum proprie speciei: non tamen equa liter distabant ab illis. quia non transuerunt per media perfectionis entitatiue: et q̄tuncq; distaret intelligentia. a. a non gradu proprie speciei p̄ duos gradus: et a non gradu entis per duos ad huc non equaliter distaret ab illis non gradibus: quia distantie alterius rationis non comparant saltem incomplexe. Ad confirmationem primam: in abstractis et simplicibus: quia non habent aliquid sui: ideo negatur antecedens. sed in qualitatibus intensibilibus: verificatur antecedens et negatur consequentia: licet enim essentie rerum consistant in indivisiibili: sic q̄ augeri non possint aut minui: quia non sit intensio forme secundum gradus perfectionis essentialis. nullam enim essentiam potest deus intendere aut remittere quo ad gradum perfectionis essentialis: nisi vertat eā ad aliam speciem: quia qualitercumq; varietur intelligentia: aut remanet eiusdem nature ut prius. et sic est equalis perfectionis essentialis ut prius: aut non remanet eiusdem nature: et sic vertitur in aliam speciem superiorem aut inferiorem: aut sub nulla manet: quia totaliter annihilatur. Non tamen sunt punctalis perfectionis: id est infinite modice perfectionis. quia quelibet distantia diuisibili distat a non gradu entis: et sic si imaginaretur habere ad aliquid sui proportionem: duplam vel infinite magnum: hoc esset solum loquendo de perfectione determinate nature secundum q̄ recessit in sua natura a non gradu sue nature determinate. sed cum comparatur. a. ad. b. est comparatio secundum distantiam a non gradu entis. Non enim comparari debent ut non sunt in eadem latitudine. Ad secundam confirmationem negatur assumptum in continentibus eminenter et excedentibus alterius rationis. Ad tertium non admittitur casus. quia si alterius rationis simplicia essentia constituunt: oꝝ vnum eorum esse ut forma: et reliquū ut materia. Sed admisso casu. b. ē finita quidditatiue. si enī infinite partes pedalis proportionales s̄bduiplā proportionez adderentur: efficieretur maius ex pedali et additis: nō tame in infinite maius: sed precise in duplo. Signatis enim extremis: ut in argu-

mento.s.a. et c.conceditur a theologis in infinitū possibilis processus in mediis intelligentiis .nō tamen equaliter se excedentibus excessu certo : quantuncunq; enim parum excedit.a.b. in infinitum diuidi potest excessus ille sub duplando vel sub triplando et c. et sic inter illas imaginabilis est eque velociter proportionabilis descensus a maiori in minorem:saltem usq; ad certam partem illius excessus.Sed si extremū s; nō signaret:imaginatione assensu fm eandem proportionem:non dareatur ultimum ad quod perueniretur:non eēt hic ordo ifiniti simpli:imo posset de alium ordinē producere:cuius quelibet pars esset in duplo vel quadruplo et c.perfector alia p̄e correspondente illi in alio ordine. Ad quartum negat cōsequentia.Ad Aristō.vel mixta ibi sunt contraria et nunc quanto ibi est minus de uno:tantē est ibi plus de alio:intelligo arithmetrice respectu, medij latitudinis:quia quanto unum contrarium plures gradus est supra medium latitudinis eius tanto per plures est alterum infra medium :donec devenia tur ad summū:qd est simpliciter im permixtum:saltem supposito qd oporteat latitudes compleri:et ut impermixtius verificetur de summo:intelligitur impermixtius verificari minus per mixto:et de nullo modo permixto eiusdem tamen specie specialissime cum permixto:aut permiscibili.non tamen oportet dictum Aristotilis intelligi vniuersaliter in omnibus remissis:quia aut forte in elementis latitudes qualitatum primarum non complentur:aut qd nō omnia remissa habent contrarium cui permisceatur vt lumen et c.S; supposito qd contraria nō complicantur se in gradibus remissis intelligitur impermixtius.i.distinctius a non gradu et c.Hec prouidetur de intelligentiis dicta sint:vt ex his facile sit comprehendere quid respondendum sit ex fun

damentis Christo.ad difficultates philosophorum contra ipsum determinantur ut evidenter cognita opinione Christo.quid in ea falsum sit refutandum:aut verum eligendum lucide cognoscatur:ad Agnoscientiam summe veritatis:Qui semper sit laus honor et gloria.

Expliciunt quolibet de intelligentiis ab excellēti artiis et medicina doctore Alessandro de Achimis:Bononie metaphysicam puplice docēte. Anno domini. MCCCCLXXXIII: kalendis iuniis In capitulo generali minorum edita. Et impresa Bononie impensis Benedicti Hectoris Bononiensis. Illustrissimo Jo. scđo Bentivolo rei pu. Bononiensis babenās feliciter moderante.

A B C D E F Omnes sunt terni.

Explicit Laus Deo.

